

**REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK ÖĞRENCİLERİNİN
KİŞİLİK TİPLERİ İLE BÖLÜM MEMNUNİYETLERİ ARASINDAKİ
İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**

Ali Rıza TANGAL

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK BİLİM DALI**

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

AĞUSTOS, 2019

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU

Bu tezin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek koşuluyla tezin teslim tarihinden itibaren yirmi dört (24) ay sonra tezden fotokopi çekilebilir.

YAZARIN

Adı : Ali Rıza

Soyadı : TANGAL

Bölümü : Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık

İmza :

Teslim tarihi :

TEZİN

Türkçe Adı : Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Öğrencilerinin Kişilik Tipleri
İle Bölüm Memnuniyetleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

İngilizce Adı : Examining Relationship Between The Personality Types And
Satisfaction From Departments Of Guidance And Psychological Counseling
Students

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Yazar Adı Soyadı: Ali Rıza TANGAL

İmza:

JÜRİ ONAY SAYFASI

Ali Rıza TANGAL tarafından hazırlanan “Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Öğrencilerinin Kişilik Tipleri İle Bölüm Memnuniyetleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği / oy çokluğu ile Gazi Üniversitesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Zehni KOÇ

(Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık, Gazi Üniversitesi) ...

Başkan: Dr. Öğr. Üyesi Leyla ERCAN

(Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık, Gazi Üniversitesi) ...

Üye: Dr. Öğr. Üyesi Davut AYDIN

(Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi) ...

Tez Savunma Tarihi:

Bu tezin Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olması için şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Prof. Dr. Selma YEL

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü ...

Babama

TEŞEKKÜR

Uzun yıllar oldu ama çok uzun yıllar. Sene 2005, Eylül ayı. Hem Kastamonu Hanönü ilçesine öğretmen olarak atanmam belli olmuş hem de Gazi Üniversitesinde yüksek lisansı kazandığım belli olmuştu. Hangisini tercih edeceğim konusunda iki arada bir derede kalmış durumda iken “her ikisini de yaparım” deyip hem öğretmenliğe hem de yüksek lisans programına başladım. İlk sene Ankara’ya sadece haftanın bir günü gelebildiğim için bir derse girememiş ve geçememiştim. Bana verilen sürede tezimi bitirememiş, süreç uzadıkça uzamış, iki defa aftan dönmüştüm. Artık bu tezi yazmak sırtımda anlatılmaz bir yük olmuştu. Hayatımda hiçbir şeyi bu kadar ertelememiştim. Ne bırakabiliyor ne de devam edebiliyorum. Dostlarımın, “biz de yardım ederiz” demesine, aradan yıllar yıllar geçmesine rağmen bitirememiştim. Sırtımdaki yük ağırlaştıkça ağırlaşmış ne yapacağımı bilmez bir hal almıştı. Sevgili babamın dediği “Ankara’nın zahmetine katlanıyorsun, bari tezini bitir” sözü işin tuzu biberi olmuştu. Bu tezi bitirmenin, babama karşı boynumun borcu olduğu düşüncesinden kendimi alamıyordum. Bu düşüncelerle tezimi bitirmeye karar verdim.

Çalışmayı yürüttüğümüz süre boyunca bana her aşamada ısrarla yol gösteren, bilgisi, deneyimi ve pozitifliğiyle desteğini esirgemeyen tez danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Zehni KOÇ’a, teşekkürlerimi sunuyorum. Ayrıca üzerimde emeği hakkı olan herkese ve Ayşe Anneme, Fehmi Babama, eşim Sema’ya desteklerinden dolayı çok teşekkür ediyorum.

REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK ÖĞRENCİLERİNİN KİŞİLİK TİPLERİ İLE BÖLÜM MEMNUNİYETLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

(Yüksek Lisans Tezi)

Ali Rıza TANGAL
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
Ağustos, 2019

ÖZET

Bu çalışmada Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık (RPD) öğrencilerinin kişilik tipleri ile bölüm memnuniyetleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Çalışma ilişkisel tarama modeline göre 334 RPD öğrencisiyle yürütülmüştür. RPD öğrencilerinin sırasıyla sosyal, araştırmacı ve sanatçı kişilik tipine sahip oldukları bulunmuştur. Bölüm memnuniyeti ile en yüksek ilişkiye sahip kişilik tipi, sosyal ve geleneksel tiptir. Öğrencilerin cinsiyetleri, sınıf düzeyleri, mezun oldukları lise türleri ve anne eğitim düzeyleri ile kişilik tipleri arasında fark anlamlı bulunmuş, okudukları üniversite, baba eğitim düzeyi ve yaşamlarının çoğunun geçirildiği yer değişkenleri ile kişilik tipleri arasında fark anlamlı bulunmamıştır. Öğrencilerin okudukları bölümü seçme nedenleri ise, kişilik özelliklerine uygunluk, mesleğe duyulan ilgi, gelecekle ilgili amaçlarına uygun olması, üniversiteye giriş sınavında alınan puanın bu bölüme yetmesi, alanın kendini geliştirmeye olanak tanınması, mesleğe olan yetenek, iş bulma olanağının yüksekliği gibi bireysel ve sistemik etmenlerdir.

Anahtar Kelimeler : Kişilik, Bölüm Memnuniyeti, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık,
Bölüm Seçme Nedenleri

Sayfa Adedi : 124

Danışman : Dr. Öğr. Üyesi Zehni KOÇ

**EXAMINING RELATIONSHIP BETWEEN THE PERSONALITY
TYPES AND SATISFACTION FROM DEPARTMENTS OF
GUIDANCE AND PSYCHOLOGICAL COUNSELING STUDENTS**

(Master Thesis)

Ali Rıza TANGAL

GAZI UNIVERSITY

GRADUATE SCHOOL OF EDUCATIONAL SCIENCES

August, 2019

ABSTRACT

In this study, the relationship between personality types and department satisfaction of Guidance and Psychological Counseling (GPC) students was investigated. The study was conducted with 334 GPC students according to the relational screening model. It was found that GPC students had social, researcher and artistic personality type, respectively. Social and traditional personality types had the highest relationship with department satisfaction. There was a significant difference between the gender, grade level, high school types, mother education level and personality types of the students. No significant difference was found among the university they studied, the level of education of their father, the permanent residence and personality types. The reasons to choose the department of GPC were individual and systemic factors such as; the suitability to personality traits, vocational interests, ability, personal goals, the score obtained in the university entrance exam, the possibility of finding a job, and the possibility of self-improvement.

Keywords : Personality, Department (Program) Satisfaction, Guidance And
Psychological Counseling

Number of Pages : 124

Advisor : Assist. Prof. Dr. Zehni KOÇ

İÇİNDEKİLER

TELİF HAKKI ve TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU	i
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI	ii
JÜRİ ONAY SAYFASI.....	iii
TEŞEKKÜR.....	v
ÖZET	vi
İÇİNDEKİLER.....	x
TABLolar LİSTESİ	xv
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xix
BÖLÜM I	1
GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Araştırmanın Amacı	4
1.3. Araştırmanın Önemi.....	5
1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları	6
1.5. Araştırmanın Varsayımları.....	7
1.6. Tanımlar	7
BÖLÜM II.....	8
KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	8
2. Mesleki Gelişim Kuramları.....	8
2.1. Ginzberg ve Arkadaşlarının Gelişim Kuramı.....	8
2.1.1. Fantezi (Hayal) Dönemi.....	9

2.1.2. Geçici Seçim Dönemi (Deneme) Dönemi.....	10
2.1.3. Gerçekçi Seçim Dönemi.....	10
2.2. Donald Edwin Super'in Benlik Kavramı Kuramı.....	11
2.3. Anne Roe'nun İhtiyaç Kuramı.....	11
2.4. Psikanalitik Kuram	12
2.5. Karar Kuramları	12
2.5.1. H. B. Gelatt'ın Karar Kuramı	12
2.5.2. Thomas L. Hilton'a Göre Karar Verme	14
2.6. Özellik-Faktör Kuramı - Parsons Modeli.....	14
2.7. John L. Holland'ın Mesleki Tercih ve Kişilik Kuramı	15
2.7.1. Gerçekçi Tip	19
2.7.2. Araştırmacı Tip.....	19
2.7.3. Sanatçı (Artistik) Tip.....	20
2.7.4. Sosyal Tip	20
2.7.5. Girişimci Tip	21
2.7.6. Gelenekçi Tip	21
2.8. İlgili Araştırmalar.....	22
2.8.1. Yurtiçinde Yapılan Araştırmalar.....	22
2.8.2. Yurtdışında Yapılan Araştırmalar	28
BÖLÜM III	30
YÖNTEM.....	30
3.1. Araştırma Modeli.....	30
3.2. Çalışma Grubu	31
3.3. Veri Toplama Araçları	33
3.3.1. Kişisel Bilgi Formu (Ek 1)	33

3.3.2. Mesleki İlgi Ölçeği (Ek 2)	34
3.3.3. Bölüm Memnuniyet Anketi (Ek 3)	34
3.3.4. Bölüm Seçimini Etkileyen Faktörler Anketi (Ek 4)	35
3.4. Verilerin Toplanması.....	35
3.5. Verilerin Analizi.....	36
BÖLÜM IV	38
BULGULAR VE YORUM	38
4.1. Üniversite Öğrencilerinin Holland’ın Tipoloji Kuramındaki Altı Kişilik Tipine İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	38
4.2. Üniversite Öğrencilerinin Kişilik Tiplerinin Çeşitli Demografik Değişkenlere Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular ve Yorumlar	41
4.2.1. Üniversite Öğrencilerinin Kişilik Tiplerinin Cinsiyete Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular ve Yorumlar	41
4.2.2. Üniversite Öğrencilerinin Kişilik Tiplerinin Sınıf Düzeyine Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	42
4.2.3. Üniversite Öğrencilerin Kişilik Tiplerinin Üniversitelere Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	44
4.2.4. Üniversite Öğrencilerin Kişilik Tiplerinin Mezun Olunan Liseye Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular ve Yorumlar	45
4.2.5. Üniversite Öğrencilerin Kişilik Tiplerinin Anne Eğitim Düzeyine Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	48
4.2.6. Üniversite Öğrencilerin Kişilik Tiplerinin Baba Eğitim Düzeyine Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	51
4.2.7. Üniversite Öğrencilerinin Kişilik Tiplerinin Yaşamlarının Çoğunun Geçirildiği Yere Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	56

4.3. Üniversite Öğrencilerin Bölüm Memnuniyet Düzeylerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar	57
4.4. Üniversite Öğrencilerinin Bölüm Memnuniyetlerine İlişkin Genel Bulgular ve Yorumlar	59
4.5. Üniversite Öğrencilerinin Bölüm Memnuniyetlerinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi.....	60
4.5.1.Üniversite Öğrencilerinin Bölüm Memnuniyetlerinin Cinsiyete Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	61
4.5.2. Üniversite Öğrencilerinin Bölüm Memnuniyetlerinin Sınıf Düzeyine Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	61
4.5.3.Üniversite Öğrencilerinin Bölüm Memnuniyetlerinin Okudukları Üniversiteye Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	62
4.5.4. Üniversite Öğrencilerinin Bölüm Memnuniyetlerinin Mezun Olunan Lise Türlerine Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular ve Yorumlar	63
4.5.5.Üniversite Öğrencilerinin Bölüm Memnuniyetlerinin Anne Eğitim Düzeyine Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular ve Yorumlar	63
4.5.6.Üniversite Öğrencilerinin Bölüm Memnuniyetlerinin Baba Eğitim Düzeyine Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular ve Yorumlar	64
4.5.7.Üniversite Öğrencilerinin Bölüm Memnuniyetlerinin Yaşamlarının Çoğunu Geçirdikleri Yere Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	65
4.6. Üniversite Öğrencilerinin Kişilik Tipleri ve Bölüm Memnuniyetleri Arası İlişkinin İncelenmesi	65
4.7. Üniversite Öğrencilerinin RPD Bilim Dalını Seçme Nedenlerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	66
4.7.1.Üniversite Öğrencilerinin RPD Bilim Dalını Seçme Nedenlerinin Cinsiyete Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular ve Yorumlar	68

4.8. RPD Öğrencileri Fırsat Verilse Hala Aynı Bölümü Okumayı İsterler Miydi? Sorusuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar	70
BÖLÜM V	73
TARTIŞMA	73
5.1. Üniversite Öğrencilerinin Holland'ın Tipoloji Kuramındaki Altı Kişilik Tipine İlişkin Bulguların Tartışılması	73
5.2.Üniversite Öğrencilerinin Kişilik Tiplerinin Çeşitli Demografik Değişkenlere Göre İncelenmesine İlişkin Bulguların Tartışılması	75
5.3. Üniversite Öğrencilerin Bölüm Memnuniyet Düzeylerine İlişkin Tartışma	78
5.4.Üniversite Öğrencilerinin Bölüm Memnuniyetlerinin Çeşitli Demografik Değişkenlere Göre İncelenmesine İlişkin Bulguların Tartışılması.....	79
5.5. Üniversite Öğrencilerinin RPD Bölümünü Seçme Nedenlerine İlişkin Tartışma	80
BÖLÜM VI	83
SONUÇ ve ÖNERİLER.....	83
6.1. SONUÇLAR.....	83
6.2. ÖNERİLER	86
KAYNAKLAR.....	89
EKLER	96
EK 1. Kişisel Bilgi Formu	97
EK 2. Mesleki İlgil Ölçeği	98
EK 3. Bölüm Memnuniyet Anketi	99
EK 4. Bölüm Seçimini Etkileyen Faktörler Anketi.....	100
EK 5. Ölçek İzinleri.....	101
EK 6. Etik Kurul İzin.....	102

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1 <i>Ginzberg'in Mesleki Gelişim Dönemleri</i>	9
Tablo 2 <i>Anne Roe'nun Kişilik ve Meslek Tiplerinin Sınıflandırılması</i>	12
Tablo 3 <i>Öğrencilerin Sosyo-Demografik Özelliklerine İlişkin Betimsel Analiz Sonuçları</i> ..	31
Tablo 4 <i>Öğrencilerin Mezun Oldukları Lise Türlerine İlişkin Betimsel Analiz Sonuçları</i> ..	32
Tablo 5 <i>Öğrencilerin Anne ve Babalarının Eğitim Durumlarına İlişkin Betimsel Analiz Sonuçları</i>	32
Tablo 6 <i>Öğrencilerin Yaşamlarının Çoğunu Geçirdikleri Yere İlişkin Betimsel Analiz Sonuçları</i>	33
Tablo 7 <i>Öğrencilerin Kişilik Tiplerine Ait Çarpıklık ve Basıklık Değerleri</i>	36
Tablo 8 <i>Üniversite Öğrencilerinin, Holland'ın Tipoloji Kuramındaki Altı Kişilik Tipine Göre Betimsel Analiz Sonuçları</i>	38
Tablo 9 <i>Öğrencilerin Kişilik Tiplerinin Cinsiyete Göre Dağılımı Bağımsız Grup Örneklem t-Testi Sonuçları</i>	41
Tablo 10 <i>Cinsiyete Göre Öğrencilerin Kişilik Tiplerinin Dağılımı Bağımsız Grup Örneklem Mann-Whitney U Testi Sonuçları</i>	42
Tablo 11 <i>Öğrencilerin Kişilik Tiplerinin Sınıf Düzeyine Göre Dağılımı t-Testi Sonuçları</i> ..	43

Tablo 12 Üniversite Öğrencilerin Sosyal Kişilik Tipinin Sınıf Düzeylerine Göre İncelenmesine İlişkin Bağımsız Örneklem Mann-Whitney U Testi Sonuçları	43
Tablo 13 Üniversite Öğrencilerinin Kişilik Tiplerinin Üniversitelere Göre Dağılımının Bağımsız Örneklem Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları	44
Tablo 14 Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Kişilik Tipinin Üniversitelere Göre Dağılımının Kruskal-Wallis Testi Sonuçları	45
Tablo 15 Üniversite Öğrencilerinin Kişilik Tiplerinin Mezun Olunan Liseye Göre Dağılımının Dağılımı Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları	46
Tablo 16 Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Kişilik Tipinin Mezun Olunan Liseye Göre Dağılımının Dağılımı Kruskal-Wallis Testi Sonuçları	48
Tablo 17 Üniversite Öğrencilerinin Kişilik Tiplerinin Anne Eğitim Düzeyine Göre Dağılımı Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları.....	48
Tablo 18 Anne Eğitim Düzeyine Göre Gerçekçi Kişilik Tipin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonrası Post-Hoc Scheffe Testi Sonuçları.....	50
Tablo 19 Öğrencilerin Kişilik Tiplerinin Anne Eğitim Düzeyi Değişkeni Açısından Kruskal-Wallis Testi Sonuçları.....	51
Tablo 20 Üniversite Öğrencilerinin Kişilik Tipleri Baba Eğitim Düzeyine Göre Dağılımı Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları	52
Tablo 21 Öğrencilerin Gerçekçi Kişilik Tipin Baba Eğitim Düzeyi Değişkeni Açısından ANOVA Sonrası Post-Hoc Scheffe ve Bonferroni Testi Sonuçları	53
Tablo 22 Öğrencilerin Kişilik Tiplerinin Baba Eğitim Düzeyi Değişkeni Açısından Kruskal-Wallis Testi Sonuçları	55
Tablo 23 Öğrencilerin Kişilik Tiplerinin Yaşamlarının Çoğunun Geçirildiği Yere Göre Dağılımının Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları	56

Tablo 24 Öğrencilerin Kişilik Tiplerinin Yaşamın Çoğunun Geçirildiği Yere Göre Göre Kruskal-Wallis Testi Sonuçları	57
Tablo 25 Öğrencilerin Bölüm Memnuniyet Düzeyleri Betimsel Analiz Sonuçları	57
Tablo 26 Öğrencilerin Kişilik Tiplerinin Bölüm Memnuniyet Düzeyi Değişkeni Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları.....	58
Tablo 27 Öğrencilerin Kişilik Tiplerinin Bölüm Memnuniyet Düzeyi Değişkeni Açısından Kruskal-Wallis Testi Sonuçları	59
Tablo 28 Öğrencilerin Kişilik Tiplerinin Bölüm Memnuniyet Düzeyi Değişkeni Açısından Bağımsız Grup Örneklem Mann-Whitney U Testi Sonuçları.....	59
Tablo 29 Öğrencilerin Bölüm Memnuniyet Anketi Betimsel Analiz Sonuçları.....	60
Tablo 30 Cinsiyete Göre Öğrencilerin Bölüm Memnuniyetinin Dağılımı Bağımsız Grup Örneklem t Testi Sonuçları	61
Tablo 31 Sınıf Düzeyine Göre Öğrencilerin Bölüm Memnuniyetleri t Testi Sonuçları	62
Tablo 32 Üniversiteye Göre Öğrencilerin Bölüm Memnuniyetleri Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları	62
Tablo 33 Mezun Olunan Liseye Göre Öğrencilerin Bölüm Memnuniyetlerinin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları.....	63
Tablo 34 Anne Eğitim Düzeyine Göre Öğrencilerin Bölüm Memnuniyetlerinin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları.....	64
Tablo 35 Baba Eğitim Düzeyine Göre Öğrencilerin Bölüm Memnuniyetlerinin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları.....	64
Tablo 36 Yaşamın Çoğunun Geçirildiği Yere Göre Öğrencilerin Bölüm Memnuniyetlerinin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları.....	65
Tablo 37 Kişilik Tipleri ve Bölüm Memnuniyeti Arası İlişki	66

Tablo 38 <i>Üniversite Öğrencilerinin Okudukları Bölümü Seçme Nedenlerine İlişkin Betimsel Analiz Sonuçları</i>	67
Tablo 39 <i>Cinsiyet Değişkenine Göre Üniversite Öğrencilerinin Bölüm Seçme Nedenleri</i> .	68
Tablo 40 <i>Fırsat Verilse Hala Aynı Bölümü Okumayı İster Miydiniz? Sorusunun Cevabına İlişkin Dağılımlar</i>	70
Tablo 41 <i>Fırsat Verilse Hangi Bölümde Okurdunuz? Sorusunun Cevabına İlişkin Dağılımlar</i>	71

ŞEKİLLER LİSTESİ

<i>Şekil 1.</i> Gelatt'ın karar verme modeli.	13
Şekil 2 Holland'ın altı kişilik tipi ve birbiri ile ilişkisi	16
<i>Şekil 3.</i> Birey çevre uyumu.	17
<i>Şekil 4.</i> Holland'ın kişilik tipleri ve aralarındaki ilişkiler.....	40

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde sırası ile araştırmanın problem durumu, araştırmanın amacı, araştırmanın önemi, araştırma ile ilgili sayıtlar, araştırmanın sınırlılıkları ve araştırma ile ilgili tanımlar sunulmuştur.

1.1. Problem Durumu

1739 Sayılı Milli Temel Eğitim Kanunu, öğrencilerin ilgi, yetenek ve kişilik özellikleri doğrultusunda başarılı olabilecekleri alanlarda eğitim almalarını, eğitim sürecinde elde ettikleri kazanımlar yolu ile hayata hazırlanmalarını ve kendilerini mutlu kılarak toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamak, Türk Milli Eğitimi'nin genel amaçlarından biridir (T.C. Resmi Gazete, 24 Haziran 1973, sayı: 14574).

Meslek, bireyin toplum içindeki ihtiyaçlarını karşılamasına imkân veren bir araçtır (Çakır, 2009, s.128). Üre (2006)'ye göre, meslek, bir insanın mutluluğundan yaşam standartlarına kadar her açıdan insanın hayatını etkiler. Sevdiği ve istediği işte çalışan biri mutlu olurken, ilgi, yetenek ve değerlerine uygun olmayan bir işte çalışmak zorunda kalan bir insan bilişsel bir çelişki yaşayacak (bireyin sevmediği bir işi yapması zihinde çelişki yaratır) ve işi onu hasta edecektir. Günümüzde bütün gelişmiş ülkelerde olduğu gibi ülkemizde de meslek

seçimi temel eğitim sonrasında gencin bilinçli ve özgürce karar vermesi ilkesine dayandırılmıştır. Ancak bu çok kolay bir süreç değildir (Üre, 2006). Meslek seçimi ve kararı, mesleki gelişim sürecinin en önemli aşamasıdır. Her gencin belli bir gelişim sürecinin sonunda, ilerde icra edeceği mesleği belirlemesi beklenir (Kuzgun, 1986).

Kepçeoğlu (1999) mesleki rehberliği; öğrencilerin meslek türlerini tanımlarını ve kendi kişisel özelliklerine uygun olan meslekleri seçmek için yapılan yardımlar olarak tanımlar. Çakır (2009) ise mesleki rehberlik; kendi kişisel özellikleri ve meslekler hakkında bireye bilgi vererek kendine uygun bir meslek seçmesine, meslekte ilerlemesine rehberlik etmektir. Yine bu süre bireyin geleceğini planlamasını ve bir iş bulmada alacağı kararları da göz önünde bulundurması önerilir. Super ise kişilik temelli bir mesleki gelişim kuramı olan “Benlik Kuramında, mesleki rehberliği, bireye çalışma dünyası içindeki kendi rolüyle ilgili bütünleşmiş uygun bir resim geliştirmesine ve kabul etmesine, bu kavramı gerçeklikle test etmesine ve gerçeğe dönüştürmesine, kendisine ve topluma karşı doyumlu olmasına yardım etme sürecidir” diye tanımlamıştır (Super’den aktaran Niles & Harris Bowlbey, 2013, s.22). Çakır (2009) mesleki rehberliği, bireye, kendisi, çevresi ve meslek olanakları hakkında bilgiler verilmesi sonucunda değerlendirmeler yapması ve doğru bir karara varmasına yardımcı olmak olarak ele alır. Mesleğe yöneltme ise hem bireyin, hem de işin tüm özelliklerini inceleyip ortak noktaların tespiti, bireyin kendine uygun bir meslek seçmesine yardım edilmesidir. Avrupa Konseyi’ne göre yükseköğretimin; dört amacı vardır; istihdamı sürdürülebilir hale getirmek için öğrencileri hazırlama, toplum içerisinde onların aktif bireyler olmasını sağlama, onların kişisel gelişimlerini sağlayarak hayata hazırlama, öğrenme, öğretme, araştırma yoluyla geniş ve ileri bilgi tabanını muhafaza etme ve geliştirme (Bergan &, Damian 2010).

Yeşilyaprak (2002) mesleki rehberliğin amacını, bireylere çeşitli meslekleri tanıtarak kendi özelliklerine uygun olan meslekleri seçmeleri sağlamak, onları seçtikleri mesleklere hazırlamak ve mesleki yönden gelişmelerine olarak tanımaktır. “Kişiliklerine uygun iş

çevresinde çalışanlar başarıya ulaşırlar ve yaptığı işten zevk alırlar” iddiasında bulunan Holland, kendi soy ismini taşıyan bir teori ortaya atmıştır (Perkmen, 2009). Holland, kuramında, mesleklerin yürütüldüğü çevre veya mesleklerin gerektirdiği faaliyetler ile kişilik dinamiği arasındaki ilişkiye dikkat çekmiştir (Kuzgun, 2002).

Holland’a göre insanlar bazı mesleklere kişilik özelliklerine göre ilgi duymaya başlarlar. Yani, meslek tercihi kişiliğin iş hayatındaki bir yansımasıdır. Bireyler kendi kişiliği ile mesleklerin özelliklerini karşılaştırarak bir mesleki seçim yaparlar (Holland’dan aktaran Tan & Baloğlu, 2013). Çakır (2009) meslek seçimini, kişiliğin yansıması, bireyin çevre ile ilişkisinde benimsediği uyum yönteminin bir mesleki etkinlik alanında ifadesini olarak tanımlar.

Holland, bireyin kişilik tiplerini ve çevreyi altı grupta sınıflandırmıştır. Yani birey ve meslekler bu altı grup içinden birinde bulunabilmektedir. Bunlar; gerçekçi, araştırmacı, sanatçı, sosyal, girişimci ve geleneksel tiplerdir. (Çakır, 2009). Bir yardım programı olan RPD lisans programı, eğitim kurumlarında öğrencilerin uyum sorunları ile baş etmesine ayrıca öğrencilerin, öğretmenleri, aileleri ve akranları ile iletişimlerini düzenlemesine, farkındalığını ve iletişim becerilerini artırmasına katkı sağlayarak; bireylere psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri sunan psikolojik danışman ve rehberlik öğretmeni yetiştirilmesini amaçlamıştır. Bundan dolayıdır ki rehberlik ve psikolojik danışmanlık meslek çalışanları, sosyal kişilik tipine girer (Perkmen, 2009). Öğrencilerin okudukları bölümden memnuniyetlerinin ortaya konması, öğrencilerin huzurlu ve mutlu olabilmeleri ve vakitlerinin büyük kısmını geçirdikleri üniversitelerde kurum kültürünün oluşması ve gelişmesi için çok önemlidir.

Tüm bu bilgiler ışığında RPD eğitimi alan öğrencilerin kişilik tipleri ile bölüm memnuniyetleri arasında pozitif yönde bir ilişki vardır denilebilir. Ayrıca üniversite öğrencilerinin bölüm seçimi ile meslek seçimlerini etkileyen etmenlerin belirlenmesinin,

mesleki rehberlik kapsamında yapılacak çalışmalarda çalışanlara yol gösterebileceği düşünülmektedir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın temel amacı, Holland'ın meslek gelişim kuramının temel varsayımları doğrultusunda, RPD eğitimi alan öğrencilerin kişilik tipleri ile bölüm memnuniyetleri arasındaki ilişki ve bu ilişkinin cinsiyet, sınıf düzeyi, öğrenim gördükleri üniversite, mezun oldukları lise türü, anne ve babalarının eğitim düzeyi ile yaşamlarının çoğunu geçirdikleri yer değişkenlerine göre farklılık gösterip göstermediğini incelemektir. Ayrıca bu duruma ek olarak öğrencilerin bölüm seçimlerini etkileyen etmenlere bakılmıştır. Bu temel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

- 1) RPD öğrencilerinin kişilik tipleri, Holland'ın Tipoloji Kuramındaki altı kişilik tipine (gerçekçi, araştırmacı, sanatçı, sosyal, girişimci ve geleneksel) göre nasıl bir dağılım göstermektedir?
- 2) RPD öğrencilerinin kişilik tipleri;
 - a. Cinsiyet,
 - b. Sınıf düzeyi,
 - c. Üniversite,
 - d. Mezun olunan lise türü,
 - e. Anne eğitim düzeyi,
 - f. Baba eğitim düzeyi,
 - g. Yaşamlarının çoğunu geçirdikleri yer,değişkenlerine göre farklılaşmakta mıdır?

- 3) RPD öğrencilerinin bölüm memnuniyet düzeyleri nedir?
- 4) RPD öğrencilerinin bölüm memnuniyet düzeyleri;
- a. Cinsiyet,
 - b. Sınıf düzeyi,
 - c. Üniversite,
 - d. Mezun olunan lise türü,
 - e. Anne eğitim düzeyi,
 - f. Baba eğitim düzeyi,
 - g. Yaşamlarının çoğunu geçirdikleri yer,
- değişkenlerine göre farklılaşmakta mıdır?
- 5) RPD öğrencilerinin kişilik tipleri ile bölüm memnuniyeti arasındaki ilişki nedir?
- 6) RPD öğrencilerinin okudukları bölümü seçme nedenleri nelerdir?
- 7) RPD öğrencileri fırsat verilse hala aynı bölümü okumayı isterler mi?

1.3. Araştırmanın Önemi

İnsanlar yaşamları süresince geleceklerini çeşitli şekillerde etkileyecek önemli seçimler yaparlar. Bu seçimlerden biri de kariyer planlaması ve meslek seçimidir. Bireyler meslek seçimi kararı verirken; kendilerini ifade etmelerine olanak sağlayan, yeteneklerine ve kişilik tiplerine uygun ve kendilerini gerçekleştirmelerine fırsat verecek bir tercihte bulunmalarının uygun olabileceği düşünülmektedir.

Bu bağlamda bireyler yeteneklerine uygun meslekler seçerek başarılı olma ihtimallerini artırarak topluma katkılar sağlayabilecek, kişilik tiplerine uygun meslek seçerek daha mutlu

olacak ve doyum elde edebileceği, kendilerini gerçekleştirebilecekleri meslekleri seçerek hayatı daha anlamlı yaşama fırsatı bulabilecekleri söylenebilir.

Türkiye’de öğrencilerin kişilik tipleri ve bölüm memnuniyetleri arasındaki ilişki üzerine yapılmış çeşitli çalışmalar bulunmaktadır. Ancak RPD öğrencilerin kişilik tipleri ve bölüm memnuniyetleri arasındaki ilişki üzerine yapılmış çalışma bulunmamaktadır. Bu çalışmanın alana, RPD öğrencilerinin kişilik tiplerinin belirlenmesinde ve bölüm memnuniyetleri arasındaki ilişkinin ortaya konmasında önemli ölçüde katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Öğrencilerin sağlıklı bir meslek seçimi yapmasına yardımcı olmak için yapacakları mesleki rehberlik çalışmalarında psikolojik danışman/rehberlik öğretmenlere; bölüm, dolayısı ile meslek seçimlerini etkileyen etmenlerin belirlendiği bu araştırmanın sonuçlarının yol gösterici olacağı düşünülmektedir. Yine bu çalışmanın bulguları RPD bilim dalını seçmek isteyen öğrencilere yükseköğretim programı tercihlerinde rehberlik amaçlı kullanılabileceği düşünülmektedir.

1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

1. Araştırma sonuçları 2017-2018 eğitim ve öğretim yılında Ankara’daki devlet üniversitelerinin (Gazi, Hacettepe ve Ankara, Üniversiteleri) Eğitim/Eğitim Bilimleri Fakülteleri/Fakültesi, RPD öğrencileri ile sınırlıdır.
2. Araştırma öğrencilerin kişilik tiplerini ölçmek için kullanılan “Mesleki İlgi Ölçeği” ve bölüm memnuniyetlerini ölçmek için kullanılan “Bölüm Memnuniyeti Anketi”, bölüm seçme nedenlerini ortaya koymak için “Bölüm Seçimini Etkileyen Faktörler Anketi”nden elde edilen verilerle sınırlıdır.

1.5. Araştırmanın Varsayımları

1. Uygulanan mesleki ilgi ölçeğinin RPD öğrencilerinin kişiliklerini ortaya koymada etkili ve yeterli olduğu,
2. Öğrencilerin uygulanan ölçme araçlarında yer alan soruları, samimi ve doğru cevaplandıkları varsayılmıştır.

1.6. Tanımlar

Kişilik, bireyin iç ve dış çevresiyle kurduğu, diğer bireylerden ayırt edici, tutarlı ve yapılaşmış bir ilişki biçimidir (Cüceloğlu, 2006, s.404).

Kişilik Tipleri, Holland'ın Tipoloji Kuramına bağlı olarak belirlediği altı kişilik tipini ifade eder. Bunlar; gerçekçi, araştırmacı, sanatçı, sosyal, girişimci ve gelenekçi mesleki tipleridir.

Memnuniyet, kişinin ihtiyaçlarının karşılandığını hissettiğinde ortaya çıkan duygudur (Dawis, England ve Lofquist'dan aktaran, Yıldırım, 2016, s.4).

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde, mesleki gelişim kuramlarına ve John L. Holland'ın Tipoloji Kuramı, kuramın ilkeleri, kişilik tipleri, kuramın temel varsayımları, Tipoloji Kuramı ile ilgili yurtiçi ve yurtdışında yapılan çalışmalara yer verilmiştir.

2. Mesleki Gelişim Kuramları

Mesleki gelişim kuramları, bireylerde meslek fikrinin nasıl geliştiği, mesleki seçimini ve mesleki kararın oluşumunu, meslek seçim sürecini açıklamaya çalışan görüşlerdir. Aşağıda meslek gelişim kuramları hakkında bilgiler verilmiştir.

2.1. Ginzberg ve Arkadaşlarının Gelişim Kuramı

Eli Ginzberg, Solomon Weiner Ginsburg, Sidney Axelrad, John L. Herma'ya göre meslek seçimi, çocukluk döneminden başlayıp genç yetişkinlik dönemini içine alan bir gelişim sürecidir. Kuramcılardan Ginzberg ekonomist, Ginsburg psikiyatrist, Axelrad sosyolog ve Herma psikologdur. Kuram, 4 farklı disiplinin ortak çabasını temsil edip meslek seçimini gelişimsel açıdan ele almaktadır. Meslek seçimi, hemen alınan bir karar değil, senelerce

süren alınmış karardan oluşmaktadır. Atılan her bir adım bir önceki ve bir sonraki adımla ilişkili ve bağlıdır (Ayas, Deniz & Kağan, 2010). Bireysel değerler, duygusal etmenler, eğitim türü ve süresi ve çevrenin baskısı ile oluşan gerçeğin etkisi, mesleklere karşı tutumları belirler ve peşi sıra meslek seçmeyi şekillendirir. Ginzberg ve arkadaşları meslek seçimini, bir süreç olarak kabul eder bu süreci bireyler gelişim dönemlerindeki karşılaştığı sorumluluklara verdiği belirli tepkiler belirler (Ayas, Deniz & Kağan, 2010).

Ginzberg'e göre mesleki gelişim dönemleri, fantezi (hayal), geçici seçim (deneme) ve gerçekçi seçim dönemi olmak üzere üçtür (Yeşilyaprak, 2002).

Tablo 1

Ginzberg'in Mesleki Gelişim Dönemleri

1. Fantezi Dönemi	5-11 yaşlar
2. Geçici Seçim Dönemi	11-17 yaşlar
• İlgi	11-12
• Yetenek	13-14
• Değer	15-16
• Geçiş	17
3. Geçekçi Dönem	17-23 yaşlar
• Keşfetme	17-18
• Billurlaşma	19-21
• Belirleme	21-22

(Yeşilyaprak, 2002).

2.1.1. Fantezi (Hayal) Dönemi

Bu dönem 5-11 yaşları arasına rastlar. Fantezi döneminde çocuklar meslek rolleri ile ilgili hayal kurarlar. Bütün meslekleri yapabileceğini düşünen çocuklar oyunlarında meslekleri oynayarak mesleki hayallerini ifade eder. Oyunlar çocuğun kariyer gelişimi için önemlidir, çevresinde gördüğü çeşitli meslek grubu kişileri kendine rol model alır, insanların yansımalarını içerir (Siyez, 2013). Ginzberg ve arkadaşlarına (1977) göre çocuklar oldukça küçük yaşlarda açık ve belirgin meslek tercihlerini dillendirirler. Fakat bu tercihlerinde zevk ilkesi önemli rol oynar, yani çocuklar hoşlandıkları mesleklere girmek istediklerini söylerler. Çocuk, bir faaliyeti, sadece ondan hoşlandığı için yapar, etkinliğin özüne duyduğu yakınlık

nedeni ile o etkinliği yapmaya yönelir. (Ayas, Deniz & Kağan 2010). Hayal döneminde gerçek ile pek ilgisi yoktur çocuğun; mali olanaklarını, yeteneklerini dşnememez. Zaman kavramı tam gelişmemiştir. Oyun, ocuğa daha sonraki aşamaların için meslek seçimine hazırlar (Kuzgun, 2006).

2.1.2. Geçici Seçim Dönemi (Deneme) Dönemi

Bu dönem 11-17 yaşları arasına rastlar. Çocuklar geçici seçim döneminde ilgilerine göre karar verme eğilimiyle beraber kendi kapasitelerini de işin içine katmaya başlarlar. Çocuklar içsel ya da çevresel etmenlerle bazı etkinlikleri daha çok önemsediklerinin farkına varırlar. (Kuzgun, 2006).

2.1.3. Gerçekçi Seçim Dönemi

Bu dönem 17-23 yaşları arasına rastlar. Keşfetme, billurlaşma ve belirleme dönemleri vardır. Bireyler bu dönemde ilgileri ve yetenekleriyle uzlaşarak ve kişisel ve toplumsal değer yargıları ile bütünleştirerek hedefleri doğrultusunda kariyerlerinde ilerlerler (Kuzgun, 2006). Kariyer hedeflerinin kazanç boyutunu keşfettiği, kariyer seçiminin billurlaştığı, bir meslek belirlediği dönem gerçekçi dönemdir (Kuzgun, 2006).

Geliri yüksek ailelerin çocukları, çok küçük yaşlardan bil itibar niversiteye gideceklerini kabul ettiklerinden, gerçekçi seçim döneminde geldiklerinde, uzun bir eğitime dayalı mesleklere yönelirken düşük gelirli ailelerin çocukları, ekonomik yetersizliklerin, uzun bir eğitim görmeye engel oluşturabileceğini fark edip, geleceğe yönelik eğitim ve mesleki beklentilerini sınırlayabilmektedirler. Öyleki fantezi döneminde gönüllerinden geçirdikleri meslekler, aile çevrelerinde gözledikleri mesleklerle sınırlı kalabilmektedir (Kuzgun 2006, s. 102).

2.2. Donald Edwin Super'in Benlik Kavramı Kuramı

Donald Edwin Super'in kuramının en temel kavramlarından birisi benlik yani öz kavramıdır. Meslek seçimi kararının istenen, sağlıklı, doğru olabilmesi, bireyin öz kavramına uygunluğuna bağlıdır. Meslek seçimi ise belli bir gelişim süreci içinde birey ile çevrenin etkileşimi sonucu oluşan benlik tasarımının bir mesleğe yansıması ve ifadesidir (Nazlı, 2011). Super'in benliğin tanımına göre birey kendi yaşam süreci içerisinde bulunduğu rollere, yeteneklerine, ilgilerine, tutumlarına, değer yargılarına ilişkin bir benlik oluşturur (Kuzgun, 2009). İnsanlar sürekli bir değişim ve gelişim içindedirler. Sürekli bir gelişme ve değişim içinde olan birey aynı zamanda çevresiyle de ilişki içerisinde. Yaşanan ilişki sonrasında ortaya çıkan uyarıcıları kişi zihninde yorumlamakta ve o uyarıcılar hakkında bilgi edinmektedir (Kuzgun, 2009). Daha sonra ise insanlar çevreden edinmiş oldukları bilgileri kendileriyle ilişkilendirmeye başlamaktadırlar. Bu ilişkilendirme sonrasında da birey yetenek ve özelliklerinin farkına varmaktadır. Meydana gelen bu farkındalık sonucunda da kişi benliğini ortaya koymaya başlamaktadır (Yeşilyaprak, 2016). Bu kurama göre meslek seçimi benlik ile ilişkilidir. Kişi benlik tasarımını mesleğe yansıtmakta dolayısıyla benlik, meslek seçiminde önemli sayılabilecek bir rol üstlenmektedir (Yeşilyaprak, 2016).

2.3. Anne Roe'nun İhtiyaç Kuramı

Klinik bir psikolog olan Anne Roe göre meslek gelişiminin temeli çocukluk yıllarında atılır. Çocuk ile anne baba arasındaki ilişkinin düzeyi, çocuk yaşlarında yaşanan hayal kırıklıkları, çocuğun psikolojik ihtiyaçların doyumu mesleki gelişimi belirleyen ana sebeptir (Tuzcuoğlu, 1994). Maslow'un kuramından yararlanan Roe, meslek seçiminde önemli güdüleyicilerin doyurulmamış ihtiyaçlar olduğunu söyler (Niles & Harris-Bowlbey, 2013). Anne Roe'ya göre, meslek seçimini etkileyen gerçek güç, insanın çocukluk tecrübeleridir. (Sharf, 2017).

Roe, çocuk yetiştirme veya çocuğun içinde bulunduğu çevre ile ilgili üç temel tip tanımlamıştır. Tablo 2’de gösterilmiştir. Bunlar; çocuğa duygusal yoğunlaşma, çocuktan kaçınma ve çocuğun kabulü olarak sınıflandırılmıştır (Sharf, 2017).

Tablo 2

Anne Roe’nun Kişilik ve Meslek Tiplerinin Sınıflandırılması

Kişilik Tipleri	Meslek Tipleri
Çocuğa Duygusal Yoğunlaşma	İş Bağlantısı Meslekleri Örgütsel Meslekler Genel Kültür/Hükümet Meslekleri
Çocuktan Kaçınma/ Reddedici	Açık Hava Meslekleri Bilim Meslekleri Teknoloji Meslekleri
Çocuğun Kabulü	Hizmet Alanları Sanat ve Eğlence Meslekleri

2.4. Psikanalitik Kuram

Meslek, bilinç dışı ihtiyaçları karşılama yoludur psikanalistlere göre. Zevk ve gerçeklik ilkelerine göre meslek seçimi yapılır. Ana ve babayla özdeşim meslek seçiminde büyük rol oynar. Çocukluk yaşantıları bireyin ihtiyaç örüntüsünü, ihtiyaç örüntüsü de onun genel yönelişini belirler (Kuzgun, 2006).

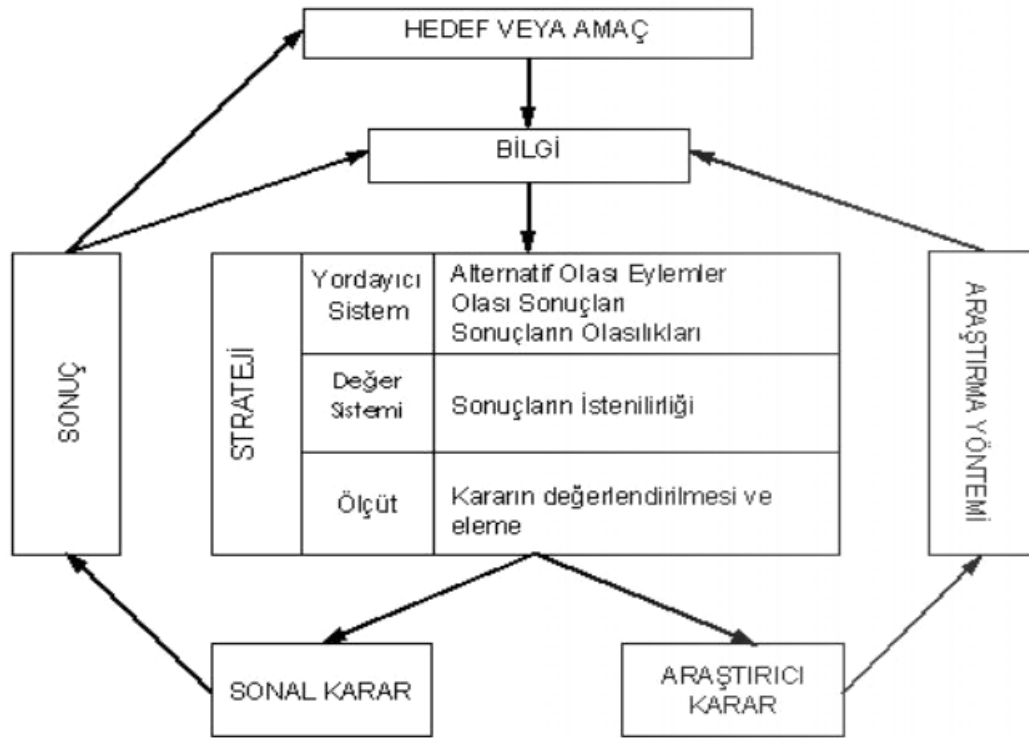
2.5. Karar Kuramları

Bu araştırmada karar verme sürecinin temeli olan H. B. Gelatt’ın Karar Kuramı ile Thomas L. Hilton’un Karar Kuramı ele alınmıştır.

2.5.1. H. B. Gelatt’ın Karar Kuramı

H. B. Gelatt’a göre karar verme süreci, bireyin bir amaç veya hedef belirledikten sonra ve karar verme ihtiyacını fark etmesiyle başlar. Ardından kişi, bilgiler toplar durumla ilgili ve

olası eylemleri araştırır (Gelatt'tan aktaran Kırdök, 2010). Birey gerekli bilgiyi topladıktan sonra strateji olarak tanımlanan karar verme sürecine geçilir. Şekil 1'de gösterildiği üzere Gelatt'ın (1962) karar verme modeli üç sistemden oluşur: Birincisi, her bir eylem için olası sonuçlar hakkında bilgilerin toplanıp değerlendirildiği, yordayıcı sistem, ikincisi, bireyin kendi değerlerini dikkate alarak, olası sonuçların istenme derecesini ifade eden değer sistemi, üçüncüsü bireyin seçenekleri değerlendirip, eleyip karara ulaştığı, seçtiği, eylem yolu olan kriter (ölçüt) sistemi (Zunker'den aktaran Kırdök, 2010). Birey ne kadar iyi, doğru ve ayrıntılı bilgiye sahip olursa karar verme durumunda alacağı riske ilişkin o derece bilgi sahibi olur(Doğan & Bacanlı, 2012).

Şekil 1. Gelatt'ın karar verme modeli. “Bilişsel bilgiyi işleme yaklaşımına göre geliştirilen mesleki karar verme programının sınanması”, Kırdök, O., 2010, <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.

2.5.2. Thomas L. Hilton’a Göre Karar Verme

Thomas L. Hilton’a göre meslek kararını vermedeki amaç, bilişsel tutarsızlığı azaltmaktır. Tutarsızlığı azaltma çabası, karar verme davranışını kolaylaştıracaktır (Kuzgun, 2006).

Hilton’a göre bilişsel tutarsızlığı arttıran faktörler:

- Karar verilecek zamanın yakın olması,
- Engelleyici çevresel faktörler,
- Kariyer değişikliği yapma olasılığının yüksek olması,
- Algılanan meslek seçenekleri sayısının fazla olması,
- Yetenek yetersizliği,
- Algılanan seçeneklerin benzer yanlarının fazla olması,
- Seçenekler hakkında doğru bilgi edinme konusunda yüksek talep olması,
- Tercihlerle ilgili özellikler,
- Bireyin, kararı değiştirme ve değerlendirme konusunda yetersiz oluşu,
- Karar vermenin ertelenmemesi yönünde yapılan toplumsal baskılar (Kuzgun, 2006).

2.6. Özellik-Faktör Kuramı - Parsons Modeli

Özellik-faktör kuramı, iş arayanları uygun meslek alanlarına yerleştirme gibi acil bir soruna çözüm bulmak amacı ile başlatılan Frank Parsons’ın Boston’da “Mesleki Büro”daki meslekler ve bireysel özellikler üzerine yapılan çalışmalarla başlamıştır. Parson’un 1909 yılında yayınladığı ‘Choosing Your Vocation’ adlı kitabı, meslek ve kariyer seçimi ile ilgili kavramsal bir çerçeve olarak kabul edilmektedir. Parson, bireysel özelliklerin tanımlanması ve meslekle ilgili bilgi sağlanması yoluyla, bireye en uygun mesleğin seçilmesi üzerinde

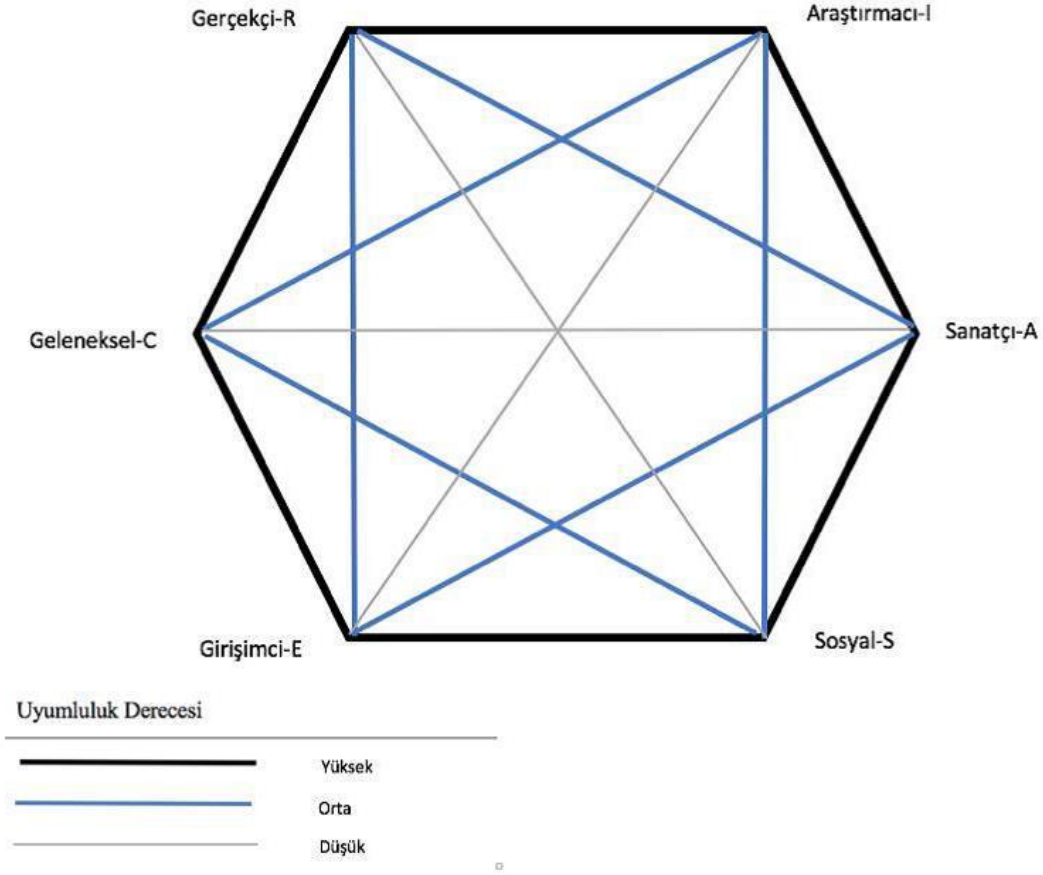
durmuştur (Brown'dan aktaran Pilavcı, 2007, s.30). Kuram, bireylerin kişilik özellikleri ile uyumlu bir meslek aradıklarını ifade etmektedir. Özellik-faktör kuramı, bireyin tutum ve davranışları, ilgileri, değerleri, kişiliği ve gereksinimleri ile mesleğin koşulları ve gereklilikleri arasında bir eşleştirme yapılmasının önemi üzerinde yoğunlaşmaktadır. (Sharf, 2002, s.25).

Daha sonra Minnesota grubu olarak anılan Paterson, Darley, Williamson grubuna ait psikologların, bireysel özelliklerin bilimsel olarak ölçülmesi konusundaki çalışmaları, özellik-faktör kuramının gelişmesine ve kariyer seçiminde yaygın bir araç olarak kullanılmasını sağlamıştır. Williamson ve arkadaşları (1950), özellik-faktör kuramının varsayımlarını şöyle özetlemiştir (Erdoğan, 2003, s.42):

- Herkes, güvenilir ve geçerli ölçülebilen, şahsına özgü özelliklere sahiptir.
- Meslekte başarı olmak için, bireylerin belirli özelliklere sahip olmalarını gerekir.
- Bireyler ile meslekleri eşleştirmek olan kariyer seçimi, basit bir süreçtir.
- İşin gerektirdikleri ile bireylerin özelliklerinin eşleştirilmesi birbirine yaklaştıkça başarı da artar.

2.7. John L. Holland'ın Mesleki Tercih ve Kişilik Kuramı

John L. Holland, eğitim, ordu ve psikiyatri ile ilgili kurumlarda meslek danışmanı olarak görev yaptığı süreçte edindiği deneyimlerden yola çıkarak, “Tipoloji Kuramı” olarak da bilinen kişilik kuramını geliştirmiştir (Kuzgun, 2002). Holland, bireyin kişilik özelliklerini ve çevreyi altı grupta sınıflandırmıştır. Yani birey ve meslekler bu altı grup içinden birinde bulunabilmektedir. Bunlar; gerçekçi, araştırmacı, sanatçı, sosyal, girişimci ve geleneksel tiplerdir. (Çakır, 2009). Holland bu kişilik tipleri arasındaki ilişkileri göstermesi için altıgen bir model kullanmıştır. Altıgen Şekil 2’de gösterilmiştir.

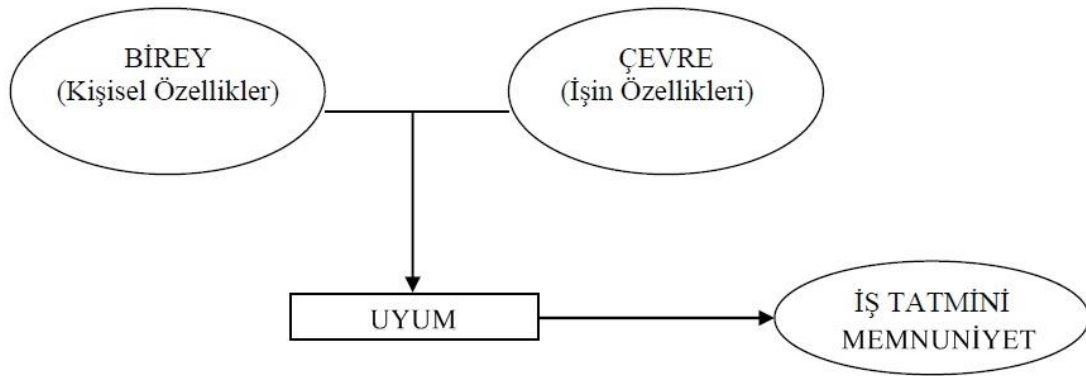

Şekil 2 Holland'ın altı kişilik tipi ve birbiri ile ilişkisi. "Kariyer gelişim kuramlarının kariyer danışmasına uygulanması" Sharf, R. S., 2017, Ankara: Pegem.

Holland'ın altıgeninde yer alan kişilik tipleri birbirilerine mesafelerine göre tutarlılık göstermektedir. Tutarlılık, tipler arasındaki ilişki derecesi olarak adlandırılmaktadır (Niles ve Harris-Bowlsbey, 2013). Örneğin altıgeninde yer alan gerçekçi kişilik tipi ile araştırmacı ve geleneksel kişilik tipleri birbirine yakın olduğundan örtüşme oranı daha yüksektir. Bunun aksine gerçekçi kişilik tipi ile sosyal kişilik tipi mesafe olarak birbirine uzak olduğundan düşük düzeyde örtüşme sağlar (Atli & Keldal, 2017).

Holland, göre meslek seçimi kişiliğin iş dünyasında ifade bulmasıdır. Holland, insanların altı farklı kişilik tipinden birine sahip olup, seçtiği mesleğin kişilik tipine uygun olduğunu iddia eder (Holland'dan aktaran, Tan & Baloglu, 2013, s.133). Meslekte memnuniyet ise;

kişilik tipi özellikleri ile bu tiplere uygun mesleği yapmakla pozitif orantılıdır. Yani, mesleki başarı ve doyumun, uygun çalışma ortamında artacağını belirtir Holland (Erdoğan, 2003). Holland'a göre insanlar bazı mesleklere, kişilik özelliklerine göre ilgi duymaya başlarlar. Yani, meslek tercihi, kişiliğin iş hayatındaki bir yansımasıdır. İnsanlar kendi kişilik özellikleri ile mesleklerinin özelliklerini karşılaştırarak meslek seçim yaparlar (Tan & Baloglu, 2013, s.133). Holland'ın kuramı, kişilik dinamiği ile mesleklerin yürütüldüğü çevre veya mesleklerin gerektirdiği faaliyetler arasındaki ilişkiye dayanır (Kuzgun, 1991). Holland'a göre meslek seçimi, kişiliğin yansımasıdır. Ondandır ki bireyler kendileri meslek adları ile ifade ederler (Kuzgun, 2002).

Şekil 3. Birey çevre uyumu. “Holland Teorisinin Işığında Meslek Kişiliğinin Ölçülmesi”, Perkmen, S. ve Tezci, E. 2015, Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi, 9(1), 184-204. DOI: 10.17522/nefmed.57385

Şekil 3’de, birey çevre uyumu görülmektedir. Kişilik ile mesleklerin yürütüldüğü çevre veya mesleklerin gerektirdiği faaliyetler arasında anlamlı bir ilişki vardır. Kişiliklerine uygun iş çevresinde çalışanlar başarıya ulaşırlar ve yaptığı işten zevk alırlar (Perkmen, 2009, s.29). Kişinin kendi özelliklerine bağlı olarak seçtiği mesleği, Holland baskın kişilik tipi olarak açıklar. Bireyler bu baskın kişilik tipine uygun meslekleri seçer. Bu hem meslek incelenmesinde hem de girilen meslekteki istikrar açısından önemlidir (Tan & Baloglu, 2013, s.133). Bireylerin ilgi ve yeteneklerine uygun meslek seçmesi hem bireyin başarı ve mutluluğuna hem de seçtiği mesleğin gelişmesine katkı sağlayacaktır.

Holland'ın Tipoloji, Kuramının Temel İlkeleri:

1. Meslek seçimi kişiliğin ifadesidir.
2. İlgi envanterleri aynı zamanda kişilik envanterleridir.
3. Mesleki kalıplar güvenilir ve önemli psikolojik ve sosyolojik anlama sahiptir
4. Bir mesleğin üyeleri benzer kişilik özelliklerine ve öz geçmişe sahiptir.
5. Bir meslek grubundaki insanlar birbirlerine benzedikleri için birçok uyarıcıya ve soruna benzer şekilde tepkide bulunurlar.
6. Mesleki doyum, meslekte karar kılma ve başarılı olma, bireyin kişiliği ile bulunduğu çevre arasındaki bağdaşıma bağlıdır (Çakır, 2009, s.135). En iyi kariyer seçimi bireyin ne istediği ile bu istek için neye ihtiyacı olduğunu karşılaştırarak en iyisini bulmaktır (Aytaç, 2005).

Holland'ın, Tipoloji Kuramının Temel Varsayımları:

1. Birçok insan benzerlikler dikkate alındığında, altı kişilik tipinden birine yerleştirilebilir. Bunlar; gerçekçi, araştırmacı, sanatçı, sosyal, girişimci ve geleneksel tiplerdir.
2. Altı kişilik tipinin karşılığı olan altı tür mesleki çevre vardır.
3. İnsanlar sahip oldukları, beceri, yetenek, tutum ve değerleri kullanmalarına olanak sağlayacak çevreleri ararlar.
4. Bireyin meslek seçimi davranışını; kişilik tipi ve çevrenin özellikleri arasındaki etkileşimi belirler.

Holland, her insanın kişilik yapılarının farklı olması doğrultusunda ilgi, istek, amaç, tutum ve yeteneklerindeki farklılık ölçüsünde mesleki seçimlerini yapmaları gerektiğini belirtmektedir (Aytaç, 2005). Mesleki rehberlik açısından değerlendirildiğinde bu kurama göre bir öğrencinin hangi gruptaki kişilik özelliklerini taşıdığı bilinirse onun başarılı olacağı, hoşlanacağı, değer vereceği meslekler belirlenebilir ve öğrencinin sağlıklı bir seçim yapmasına yardımcı olunabilir (Üre, 2006).

Holland, Tanımladığı Kişilik Tipleri

Aşağıda Holland'ın tanımladığı altı kişilik tipi ve bu tiplerle ilişkili meslek örneklerine yer verilmiştir.

2.7.1. Gerçekçi Tip

Gerçekçi tipteki insanlar nesneleri, araçları, makineleri, hayvanları sistematik bir biçimde kullanmaya önem verirler, el ile yapılan işleri tercih ederken iş aleti ve makineleri kullanmaktan, bitkilerle ve hayvanlarla uğraşmaktan hoşlanırken, sosyal ilişkilerden, zihinsel faaliyetlerden hoşlanmazlar, problemlerin çözümünde gerçekçi ve pratik yöntemleri seçerler. Gerçekçi kişiler mekanik ve atletik yetenekleri, açık hava ilgileri gelişmiştir, somut ve akla yatkın önerilere, para, güç ve statüye önem verirler. Başarma güduları çok güçlü değildir (Kuzgun, 2002).

Gerçekçi tipteki kişiler, uyumlu, sıradan, yargılamadan kabul edici, inatçı, dürüst, pratik, duygulardan etkilenmeden iş yapan, gerçekçi, esnek olmayan, çekingen, maddeci, güçlü, doğal, iç görü düzeyi düşük, kendi halinde özellikleri gösterme eğilimindedir (Reardon & Bertoch'dan aktaran Yılmaz, 2016). Gerçekçi tiplerle ilişkili örnek meslekler ise, otomobil tamirciliği, diş teknisyeni, elektrikçi, mühendislik, ziraat ile ilgili meslekler, polis, subay-astsubay, güvenlik görevlisi ormancılık, denizciler ve beden eğitimi öğretmenleri olarak belirtilebilir (Kuzgun, 2002; Yılmaz, 2016).

2.7.2. Araştırmacı Tip

Araştırmacı tipteki insanlar gözleme dayalı, sembolik ve sistematik olguların araştırılmasını, yapmaktan çok düşünmeyi, beden güçleri yerine zihin güçlerini kullanmayı tercih ederler. Bunlar alçak gönüllü, uysal, başarma güdüsü yüksek, düşünceleri esnek, topluluktan

hoşlanmayan bağımsız kimselerdir. Sosyal yükümlülükten kaçınır, kendilerini sergilemekten hoşlanmazlar. Sabırlı ve ısrarcıdırlar. Çevreyi doğru ve ayrıntılı bir biçimde algılama güç ve isteğine sahiptirler (Kuzgun, 2002). Araştırmacı kişiler bilimsel ve matematik yeterlilikleri yüksek olmasına karşın ikna yönleri düşüktür. Bu gruptaki insanları, entelektüel, bağımsız, analitik düşünen, eleştirel tutuma sahip, tedbirli, meraklı, metotlu çalışan, ayrıntılara dikkat eden, karamsar, mantıklı, çekingen insanlar olarak tanımlamak mümkündür (Kuzgun, 2002). Araştırmacı tiplerle ilgili meslekler ise, biyolog, genetikçi, matematikçi, kimyager, fizikçi, ekonomist, araştırma analizcisi, astronot, diyetisyen, eczacı, tıp doktoru, tıp teknisyeni, bilgisayar mühendisi olarak belirtilebilir (Kuzgun, 2002; Yılmaz, 2016).

2.7.3. Sanatçı (Artistik) Tip

Dil, sanat, müzik ve drama becerileri gelişmiş, sanatsal ve sezgisel yetenekleriniz güçlü, yeni şeyler bulma ve keşfetmede başarılı, sıradanlıktan uzak, yaratıcı etkinlikleri seven, hayal gücü yüksek, bağımsız, duyarlı, duygusal, karmaşık, dağınık, özgün, yeni yaşantılara açık ve yenilikçi insanlardır (Kuzgun, 2002; Aytaç, 2005). Alan yazında yaratıcı tip olarak da ifade edilir (Yılmaz, 2016).

Sanatçı kişilik tipine sahip bireylerin genelde tercih ettikleri meslekler ise, yazar, gazeteci, ressam, heykeltıraş, fotoğrafçı, aktör, tiyatro sanatçısı, sanat yönetmeni, model, müzisyen, mobilya tasarımcısı, dekoratör ve mimar olarak sıralanabilir (Kuzgun, 2002; Yılmaz, 2016).

2.7.4. Sosyal Tip

Sosyal tipteki kişiler, insanları bilgilendirme, eğitme, geliştirme, tedavi etme ve aydınlatmayla ilgili etkinliklere yönelirler. Kişiler arası faaliyetlerle ve başkalarının refahı ile ilgilenirler ve eğitsel becerilerini yüksektir. Ekip çalışmalarında başarılı, neşeli, dışa dönük

uzlaşmacı, empati, cömert, yardımsever, sorumluluk sahibi özellikleri belirgindir. Başka insanlarla bir arada bulunmaktan, onlara yardım etmekten hoşlanırlar. İnsanları ve duygularını anlama çabası gösterirler. Kendilerini anlamayı ve olduğu gibi kabul etmeyi bilirler. (Kuzgun, 2002; Aytaç, 2005; Yılmaz, 2016).

Sosyal kişilik tipindeki insanların meslek seçimleri ise, sosyal hizmetler uzmanı, psikolog, psikolojik danışma ve rehberlik, halkla ilişkiler uzmanı, özel eğitim, konuşma terapisti, üniversite hocaları ve öğretmenler olarak belirtilebilir (Kuzgun, 2002).

2.7.5. Girişimci Tip

Dışa dönük olan bu insanlar, liderlik becerileriniz gelişmiş, insanları etkilemede ve yönlendirmede başarılı, ekonomi ve politikaya ilgili, ticaret veya yönetim işlerini tercih eden, rekabetten ve risk almaktan hoşlanan, konuşkan, girişken, hırslı, enerjik ve kendinize güvenen insanlardır (Kuzgun, 2002; Aytaç, 2005). Bu gruptaki insanları istediğini elde eden, maceracı, hırslı, parasal konularda açgözlü, tartışmacı, kendini göstermeye meraklı, başkalarına hükmeden, enerjik, gayretli, becerikli, atak, zevk peşinde koşan, iyimser, bağımlı, kendine güvenen, girişken ve konuşkan olarak tanımlamak mümkündür (Kuzgun, 2002).

Girişimci kişilik tipine sahip olan bireylerin genelde tercih ettiği meslek türleri ise, satıcı, pazarlamacı, reklamcılık, sigortacılık, kamu yönetimi, hukuk, komisyoncu, menajer ve politikacı olarak sıralanabilir (Kuzgun, 2002; Yılmaz, 2016).

2.7.6. Gelenekçi Tip

Gelenekçi tipteki kişiler verilerin sistematik kullanımı, örneğin kayıt tutmak, yazıları dosyalamak, yazıların kopyasını çıkartmak gibi işlerden ve bilgisayar kullanmaktan

hoşlanırlar. Alan yazında düzenli tip olarak da bahsedilmektedir. Gelenekçi kimseler dikkatli, özenli, esnek olmayan, katı, titiz ve sorumluluk duyguları güçlü kişilerdir. Düzenlidirler, belirsiz, sistemleşmemiş, araştırma türünden faaliyetlerden kaçınırlar. Büro işlerinde ve hesaplama ile ilgili işlerde iyidirler. Gelenekçi kimseler iş yerinde ve diğer ortamlarda karşılaştıkları sorunları geleneksel yöntem ve pratik bir şekilde çözmeyi tercih ederler (Kuzgun, 2002; Aytaç, 2005; Yılmaz, 2016)

Bu gruptaki insanlara uygun bazı meslekler, maliyeci, muhasebeci, bankacı, kütüphaneci, gümrük kontrol memuru, güvenlik kontrolörü, mahkeme raportörü, vergi uzmanı, kitapçı ve finans elemanı, yönetici sekreteri olarak belirtilebilir (Kuzgun, 2002; Yılmaz, 2016).

2.8. İlgili Araştırmalar

Yurtiçinde ve yurtdışında yapılan araştırmalar aşağıda verilmiştir.

2.8.1. Yurtiçinde Yapılan Araştırmalar

Gencür (2011), 518 ilköğretim matematik öğrencilerin kişilikleriyle bölümden memnuniyetleri arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmada matematik öğrencilerinin Holland'ın Tipoloji Kuramındaki sosyal, geleneksel ve sanatçı kişilik tipine sahip oldukları sonucuna ulaşmıştır. Çalışmada geleneksel mesleki tipin Holland kodlarından farklı olarak ön plana çıkması, ülkemizde öğretmenlik mesleğinin yürütüldüğü ortam ve bağlı olduğu koşullar ile açıklanmıştır. Sosyal, geleneksel ve sanatçı kişilik tipleri bölüm memnuniyetiyle ilişkili çıkmıştır.

Tözeniş (2015), psikoloji bölümünde okuyan öğrenciler ile güzel sanatlar öğrencileri ve konservatuar çıkışlı öğrencilerin sosyal ve yaratıcı kişilik tiplerini Holland'ın Mesleki Kariyer Envanteri kullanarak incelediği araştırmasında seçilen meslek alanına göre kişilik tiplerinin anlamlı düzeyde örtüştüğü sonucuna ulaşmıştır. Bu araştırmaya göre psikoloji

öğrencileri sosyal kişilik tipini karşılarken, güzel sanatlar öğrencileri ve konservatuar çıkışlı öğrenciler özellikleri sanatçı kişilik tipi ile uyumludur. Ancak geleneksel kişilik tip puanları her iki grupta da beklenenin aksine yüksek çıkmıştır.

Yılmaz (2011), Holland'ın kuramını temel alarak “mesleki ilgi envanteri” geliştirdiği çalışmasında Holland'ın kuramının Türk kültüründeki geçerliğini de sınamış ve envanterin boyutları üzerinde Holland'ın kişilik kuramına uygun sonuçlar elde etmiştir. Yılmaz, bu sonuçları Holland'ın kuramının Türk kültürü için geçerli olduğu yönünde değerlendirmiştir.

Arslan (2018), eğitim fakültesi öğrencilerinin kişilik tiplerini araştırdığı çalışmasında gerçekçi ve girişimci kişilik tiplerindeki fark, erkeklerin lehine; geleneksel ve sosyal kişilik tiplerinde ise kadınların lehine fark anlamlı bulunmuştur. Sanatçı ve araştırmacı kişilik tiplerinde ise kadınlar ve erkekler arasında anlamlı bir fark olmadığı, bu boyutların üzerinde cinsiyet değişkeninin etkili olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Yaz (2013), araştırmasında, beden eğitimi bölümü ve spor yüksekokulunda okuyan öğrencilerinin çoklu zekâ alanları ve kişilik tipleri arasında, cinsiyet ve öğrenim gördükleri bölüme göre fark anlamlı bulunmuştur. Öğrencilerin bedensel ve kinestetik zekâ ve sosyal zekâ düzeylerinin yüksek olması ve araştırmacı, sosyal ve gerçekçi kişilik tipinin baskın olması ile ilişkilidir. Araştırmacı, girişimci ve gerçekçi kişilik tipinde kadınlar lehine, geleneksel kişilik tipinde erkekler lehine fark anlamlı bulunmuş ancak sosyal ve sanatçı kişilik tipinde kadınlar ve erkekler arasında fark anlamlı bulunmamıştır.

Gülücü (2017), üniversite öğrencilerinin kişilik tipleri ile mesleki ve kariyer seçimleri arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmasında öğrencilerin meslek seçimlerinin Holland'ın kişilik tipleriyle uyumsuz olduğu sonucuna ulaşmıştır. Sosyal hizmetler uzmanı mesleğinin Holland'a göre sosyal tip ile uyumlu olması beklenirken bu çalışmada araştırmacı kişilik tipi; insan kaynakları uzmanı mesleğinin sosyal tip olması beklenirken geleneksel kişilik tipi, eğitimci meslek gruplarının sosyal tip olması beklenirken geleneksel kişilik tipi; sanat grubu meslek gruplarının sanatçı tip olması beklenirken gerçekçi tip; pazarlama ve halkla

ilişkiler meslek gruplarının girişimci tip olması beklenirken geleneksel tip; muhasebe ve finans meslek gruplarının geleneksel tip olması beklenirken sosyal kişilik tipi olarak bulunmuştur. Araştırmacı bu sonucu, üniversite ve meslek tercihlerinde öğrencilerin kişilik tiplerini dikkate almadıkları, meslek seçimini diğer faktörlerin ailenin tutumu, ekonomik faktörler, sosyoekonomik düzey daha çok etkilemesi ile açıklamıştır.

Vergili (2015), kişilik tiplerinin bireysel kariyer planlaması üzerine etkisini incelediği araştırmasında girişimci ve sosyal kişilik tipine sahip bireylerin kariyer planlamasında kişisel özelliklerini ve mesleki gelişimlerini göz ardı ettikleri ve sağlık yönetiminde okuyan öğrencilerin genel olarak geleneksel kişilik tipine sahip oldukları sonucuna ulaşmıştır.

Atli ve Kaya (2017), üniversite öğrencilerinin kişilik tiplerini araştırdıkları çalışmaları sonucunda, eğitim fakültesi ile iktisadi ve idari bilimler fakültesinde öğrenim gören öğrencilerinin ilk üç kişilik tipi, sosyal, sanatçı ve geleneksel; ilahiyat fakültesi ve sağlık bilimlerinde öğrenim gören öğrencilerin ilk üç kişilik tipi, sosyal, geleneksel ve sanatçı; mühendislik fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin ilk üç kişilik tipleri, sosyal, sanatçı ve araştırmacı olarak bulmuşlardır. Ayrıca cinsiyete göre kişilik tiplerine bakıldığında kız öğrencilerin ilk üç kişilik tipi sosyal, sanatçı ve geleneksel, erkek öğrencilerin ise sosyal, geleneksel ve sanatçı olarak sıralanmaktadır. Kız öğrencilerin sosyal kişilik tiplerinin erkek öğrencilerden daha yüksek olduklarını, kızların sosyal ilişkiler kurmaya daha yatkın olduklarını da bulmuşlardır.

Demirci (2017), yetenek ve ilgi boyutu açısından Holland'ın kişilik tipleri ile beş faktör kişilik boyutları arasındaki ilişkiyi incelediği araştırmasında yetenek alt boyutunda, gerçekçi kişilik tipi ile dışadönüklük, deneyime açıklık ve uyumluluk; araştırmacı kişilik tipi ile dışadönüklük, açıklık ve sorumluluk; sosyal kişilik tipi ile dışadönüklük, açıklık, uyumluluk ve sorumluluk; sanatçı kişilik tipi ile açıklık ve sorumluluk; girişimci kişilik tipi ile dışadönüklük, açıklık, uyumluluk ve sorumluluk; geleneksel kişilik tipi ile dışadönüklük, açıklık, uyumluluk ve sorumluluk boyutları ile pozitif yönde ilişki olduğu sonucuna

ulaşmıştır. İlgili alt boyutunda ise, gerçekçi kişilik tipi ile açıklık ve uyumluluk; araştırmacı kişilik tipinin açıklık ile sorumluluk; sosyal kişilik tipinin dışadönüklük, açıklık, uyumluluk ve sorumluluk; sanatçı kişilik tipi ile açıklık ve sorumluluk; girişimci kişilik tipi ile dışadönüklük, uyumluluk, sorumluluk; geleneksel kişilik tipi ile dışadönüklük, açıklık, uyumluluk ve sorumluluk boyutları ile pozitif yönde ilişki olduğu sonucuna ulaşmıştır. Nevrotiklik boyutu ise kişilik tipleri ile negatif yönde ilişkili bulunmuştur. Araştırmacı, bu iki kuram arasındaki ilişkiyi inceleyen diğer araştırmalarla ve kuramsal açıklamalarla çelişen bazı sonuçları katılımcıların (8. sınıf öğrencileri) içinde bulundukları gelişim döneminden kaynaklandığı olarak yorumlamıştır.

Gökdeniz ve Merdan (2011), kişilik tipleri ile kariyer seçimi arasındaki ilişkiyi belirlemeye yönelik amacıyla yaptıkları çalışmalarında Kırıkkale’de 289 özel sektör çalışanıyla bir araştırma yürütmüştür. Beş Faktör Kişilik Kuramının temel alındığı çalışmada sorumluluk ile rekabet ve girişimciliğin pozitif yönde anlamlı ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Çevik ve Perkmen’in (2010), 99 müzik öğretmeni adayı ile gerçekleştirdikleri, müzik öğretmenliği öğrencilerinin bölümlerinden duydukları memnuniyet ile kişilikleri arasındaki ilişkinin araştırıldığı çalışmada, gerçekçi (realistic), araştırmacı (investigative), artistik (artistic), sosyal (social), girişimci (enterprising) ve geleneksel (conventional) RIASEC Modeli, öğretmen adaylarının kişilik tiplerinin belirlenmesinde kullanılmıştır. Bulgular, müzik eğitimi görenlerin sanatçı ve sosyal kişilik Tiplerine sahip olduklarını göstermektedir.

Perkmen ve Dağıstanlı (2012), bilişim teknolojileri öğretmenlerinin gerçekçi puanları ile mesleki tatminleri arasında anlamlı bir ilişki bulmuşlardır.

Ünal (2011), “matematik öğretmen adaylarının mesleki kişiliklerini ve matematik öğretmenliğini seçme nedenlerini” araştırdığı çalışmasını Türkiye’deki dokuz üniversiteden toplam 384 ilköğretim ve ortaöğretim matematik öğretmeni adayı ile yapmıştır. Holland’ın meslek seçim teorisiyle tutarlı olarak katılımcılar genel olarak sosyal, sonra araştırmacı kişilik tipinde çıkmıştır. Katılımcılar arasında en düşük kişilik tipi ise girişimcidir. Kadın

katılımcılar sanatçı kişilik tipinde erkeklerden anlamlı şekilde daha yüksek puan alırken, erkek katılımcıların ise gerçekçi kişilik tipindeki puanı kadınlara göre anlamlı şekilde yüksek çıkmıştır. Ayrıca araştırmacı kişilik tipinde ortaöğretim matematik öğretmenliği bölümündeki katılımcıların puanı, ilköğretim matematik öğretmenliğinde okuyan katılımcılara göre anlamlı olarak yüksek çıkmıştır.

Kamaşak ve Bulutlar (2010) akademik personelin mesleki tercihleri ve kişilikleri arasındaki uyum ile kariyer başarıları arasındaki ilişkiyi Holland'ın mesleki tercih kuramı çerçevesinde inceledikleri çalışmalarında, Holland'ın kişilik tipleri ile kurumsal desteğin, öğretim üyelerinin performansını açıklayıcı herhangi bir etkisinin olmadığını bulmuşlardır.

Yıldırım (2016), 224 matematik öğretmen adayı ile mesleki değerleriyle bölüm tatminleri arasındaki ilişkiyi incelediği araştırmasında, mesleklerinde başarı ve diğerkâmlığa önem veren ancak rahatlığa önem vermeyen bireylerin bölüm memnuniyetlerinin yüksek olduğunu bulmuştur.

Vedel'in (2016) çalışması, farklı fakültelerde okuyan öğrencilerin beş faktör kişilik özelliklerini karşılaştırmıştır. Güzel Sanatlar ve Beşerî Bilimler öğrencilerinin nevrotiklik ve açıklık boyutlarında, Siyasi Bilimler öğrencilerinin açıklık boyutunda, ekonomi, hukuk ve tıp öğrencilerinin dışadönüklük boyutunda yüksek puan aldıklarını, Güzel Sanatlar ve Beşerî Bilimler öğrencilerin sorumluk boyutunda düşük puan aldıkları bulgularına ulaşılmıştır. Vedel'e göre bu sonuçlar farklı akademik dallardaki grupların kişilik özelliklerinin önemli derecede farklılaştığını göstermektedir.

Naralan ve Kaleli (2012), Atatürk Üniversitesi'nde okumakta olan öğrencilerin, farklı konulardaki beklentilerini saptamak, bölüm ve sınıf bazında beklenti değişimlerini incelemek amacıyla üniversiteden ve bölümlerinden beklentilerini analiz ettikleri çalışmalarında; Atatürk Üniversitesinde okuyan öğrencilerin üniversiteden ve ayrıca eğitim gördükleri bölümden memnun oldukları ancak üniversitenin bulunduğu şehir öğrenciler için tatmin edici olmadığını gözlemlemişlerdir.

Korkut-Owen, Kepir, Özdemir, Ulaş ve Yılmaz (2012), 869 öğrenci ile gerçekleştirdikleri araştırmalarında, üniversite öğrencilerin cinsiyetleri, okudukları üniversite, mezun olunan lise türü, anne ve babalarının eğitimi düzeyleri ile bölümden memnuniyetleri ve bölüm seçme nedenleri arasında fark bulmuşlardır. Araştırma sonucunda öğrenciler genel olarak okudukları üniversite ve bölümden memnundurlar ve bağımsız değişkenlerin hepsine göre öğrencilerin bölüm seçme nedenlerinin farklılaşmaktadır.

Bahar (2002) eğitim fakültesi, tıp fakültesi ve iktisadi ve idari bilimler fakültesi (İİBF), öğrencileri ile yaptığı fakülte tercihleri araştırmasında, tıp fakültesi ve İİBF öğrencilerinin daha çok yüksek sosyo ekonomik düzeyden geldiğini; eğitim fakültesi öğrencilerinin ise sosyo-ekonomik durumlarından daha düşük seviyede olduğu bulmuştur.

Pekkaya ve Çolak (2013), İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğrencileri ile yaptıkları çalışmalarında üniversite öğrencilerinin meslek seçimini etkileyen faktörler olarak birinci sırada iş güvencesi, ikinci sırada meslek kazançları üçüncü sırada kariyer imkânları kriterlerini bulmuşlardır.

Gürdoğan ve Atabey (2017), meslek yüksekokulu öğrencileri ile yaptıkları çalışmalarında; öğrencilerin üniversite tercihlerini etkileyen faktörleri algılama düzeyi olarak birinci sırada “tercihlerimi yaparken, okuyacağım üniversitenin bulunduğu şehri dikkate alırım”, ikinci sırada “tercihlerimde üniversitenin ulaşım olanaklarını dikkate alırım”, üçüncü sırada ise “tercih edeceğim bölümün imajının iyi olmasını önemserim” olarak bulmuşlardır. Öğrencilerin tercihlerini yaparken “tercihte bulunmadan önce, o üniversiteden mezun öğrencilerin profillerini dikkate alırım”, “üniversite ve sanayi işbirliğinin olması tercihlerimi olumlu yönde etkiler” ve “üniversitenin kütüphane olanakları tercihlerimde etkilidir” ifadelerine en az dikkat ettikleri bulmuşlardır. Öğrencilerin üniversite tercihlerini etkileyen diğer faktörler eşit ağırlık puanı ile girenler “tercih ettiğim üniversitenin köklü bir üniversite olmasını isterim”i; üniversite giriş sınavında aldıkları puanları 250-300 arası olanlar,

“tercihlerimde dünya görüşümü rahatlıkla yaşayabileceğim ortamı olan bir üniversite tercih ederim” i daha fazla önemsediklerini ortaya çıkmıştır.

İlgili alanyazın ele alındığında Türkiye’de öğrencilerin kişilik tipleri ile bölüm memnuniyetleri arasındaki ilişki inceleyen çeşitli çalışmalar bulunmaktadır. Ancak RPD öğrencilerin kişilik tipleri ile bölüm memnuniyetleri arasındaki ilişki üzerine yapılmış çalışma bulunmamaktadır. Bu çalışmada, RPD öğrencilerinin kişilik tipleri belirlenmiş ve kişilik tipi ile bölüm memnuniyetleri arasındaki ilişkinin ortaya konmuştur. Bulgular alanyazındaki ilgili araştırma sonuçlarıyla tutarlılık göstermektedir.

2.8.2. Yurtdışında Yapılan Araştırmalar

Perera ve McIlveen (2017), üniversite öğrencileri ile gerçekleştirdikleri STEM dallarında (Science, Technology, Engineering ve Math; Bilim, Teknoloji, Mühendislik ve Matematik) eğitim görenler ile görmeyenlerin, Holland’ın Tipoloji Kuramı kullanılarak karşılaştırıldığı çalışmada gerçekçi, geleneksel, araştırmacı ve girişimci ilgilerin STEM dallarını tercih ettikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Ehrhart ve Makransky (2007) mesleki ilgiler ve kişilik arasındaki ilişkiyi ve kişi meslek arasındaki uyumunu araştırdıkları çalışmalarında mesleki ilgiler ile kişilik özelliklerinin ilişkili olsa da birbirinden farklı olduğu ve mesleki ilgilerin kişi-meslek uyumunu kişilik özelliklerine göre daha iyi yordadığına ulaşmışlardır.

Logue, Lounsbury, Gupta ve Leong (2007) işletme bölümünde okuyan 164 üniversite öğrencisi ile yaptıkları çalışmada kişilik özelliklerinin (Beş Faktör Kişilik Kuramı) ve mesleki ilgilerin (Holland’ın Tipoloji Kuramı) bölümden memnun olma ile ilişkisini araştırmışlardır. Araştırmanın sonucunda bölümden memnuniyetin % 49’unun mesleki ilgi ve kişilik özelliklerinin birleşimi ile açıklanabileceği sonucuna ulaşmışlardır.

Ackerman ve Heggestad'ın çalışmasında (1997), sorumluluk boyutu ile geleneksel tipinin, dışadönüklük boyutu ile girişimci tipin ve açıklık boyutunun araştırmacı, sanatçı ve sosyal tipleriyle ilişkili olduğu; nevrotiklik ve uyumluluk kişilik boyutlarının, herhangi bir mesleki tipiyle ilişkili olmadığını sonucuna ulaşılmıştır.

De Fruyt ve Mervielde (1997), Holland'ın kişilik tipleri ile Beş Faktör Kişilik Modeli arasındaki ilişkiyi incelediği araştırmanın sonucunda, dışadönüklük boyutu ile girişimci ve sosyal kişilik tipinin, açıklık ile sanatı kişilik tipinin pozitif anlamlı ilişkisi olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

Tokar, Vaux ve Swanson (1995) Beş Faktör Kişilik Modeli ile Holland'ın Tipoloji kuramı arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmanın sonucunda sosyal ve girişimci tiplerin, dışadönüklük ve açıklık boyutları ile yüksek derecede pozitif ve anlamlı ilişkili olduğu, sanatçı kişilik tipindeki erkeklerin açıklık boyutuyla tanımlandığı bulgulanmıştır.

Gottfredson, Jones ve Holland'ın (1993), 727 asker ile mesleki tercih envanteri ve kişilik envanteri uygulayarak yaptıkları çalışmada, katılımcıların sosyal ve girişimci mesleki tercihlerinin dışadönüklükle; araştırmacı ve sanatçı mesleki tercihlerinin açıklıkla ve geleneksel mesleki seçimlerin sorumlulukla ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırma bulguları yurtdışı alanyazındaki ilgili araştırma sonuçları ile tutarlılık göstermektedir. Holland'ın geliştirdiği Tipoloji kuramı ile öğrencilerin kişilik tipleri ortaya konmuş ve yine kişiliğine uygun bölümlerde okuyan/çalışan bireylerin bölüm/iş memnuniyetlerinin yüksek olduğu bu çalışmada bulunmuştur.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde sırası ile araştırma modeli, çalışma grubu ve veri toplama araçları ile ilgili bilgilere yer verilmiştir.

3.1. Araştırma Modeli

Bu araştırma betimsel nitelikte nicel bir çalışmadır. Çalışma var olan durumu ortaya çıkarabilmek ve değişkenler arasındaki ilişkiyi belirleyebilmek amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın modelini tarama modellerinden ilişkisel tarama modeli oluşturmaktadır. İlişkisel tarama modelleri iki veya daha çok sayıdaki değişken arasındaki birlikte değişimin varlığını ve/veya derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelleridir. İlişkisel tarama modeli gerçek bir neden sonuç ilişkisi vermemekle birlikte bir değişkendeki durumun bilinmesi halinde ötekinin kestirilmesine olanak sağlamaktadır (Karasar, 2012). Bu doğrultuda gerçekleştirilen bu çalışmada, RPD eğitimi alan öğrencilerin kişilik tipleri ile bölüm memnuniyetleri arasındaki ilişkinin, cinsiyet, sınıf düzeyi, okudukları üniversite, mezun oldukları lise türleri, anne ve babalarının eğitim düzeyi ve yaşamlarının çoğunu geçirdikleri yer gibi bağımsız değişkenlere göre anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığı incelendiği için, araştırma ilişkisel tarama modelinde betimsel bir çalışmadır.

3.2. Çalışma Grubu

Bu araştırma, kolayda örnekleme yöntemi kullanılarak, 2017-2018 eğitim öğretim yılında Ankara ilindeki Devlet Üniversitelerinin (Gazi, Hacettepe ve Ankara, Üniversiteleri) Eğitim/Eğitim Bilimleri Fakülteleri/Fakültesi, RPD, birinci ve dördüncü sınıflarda öğrenim gören öğrenciler ile yürütülmüştür. Araştırma kapsamında çalışma grubunda bulunan tüm öğrencilere ulaşılmaya çalışılmıştır.

Tablo 3

Öğrencilerin Sosyo-Demografik Özelliklerine İlişkin Betimsel Analiz Sonuçları

Değişkenler	Gruplar	Frekans (n)	Yüzde (%)
Cinsiyet	Kadın	280	83,8
	Erkek	54	16,2
	Toplam	334	100,0
Üniversite	Gazi Üniversitesi	112	33,5
	Ankara Üniversitesi	113	33,8
	Hacettepe Üniversitesi	109	32,6
	Toplam	334	100,0
Sınıf	Birinci Sınıf	171	51,2
	Dördüncü Sınıf	163	48,8
	Toplam	334	100,0

Bu araştırmaya 2017-2018 eğitim öğretim yılında, Ankara ilinde bulunan, Gazi, Hacettepe ve Ankara, Üniversiteleri Eğitim/Eğitim Bilimleri Fakülteleri/Fakültesi, RPD birinci ve dördüncü sınıfa devam eden 334 öğrenci katılmıştır. Katılımcıların %83,8'i (n=280) kadın, %16,2'si (n=54) erkektir. Çalışma grubunu oluşturan öğrencilerin üniversitelere göre dağılımına bakıldığında, Gazi Üniveristesinde okuyanlar çalışma grubunun %33,5'ini (n=112), Ankara Üniveristesinde okuyanlar çalışma grubunun %33,8'ini (n=113), Hacettepe Üniveristesinde okuyanlar da çalışma grubunun %32,6'sını (n=109) oluşturmaktadır. Katılımcıların % 51,2'si (n=171) birinci sınıf, % 48,8'i (n=163) dördüncü sınıftır.

Tablo 4

Öğrencilerin Mezun Oldukları Lise Türlerine İlişkin Betimsel Analiz Sonuçları

Değişkenler	Gruplar	Frekans (n)	Yüzde (%)
Mezun Olunan Lise	Fen/Sosyal Bilimler	21	6,3
	Öğretmen Lisesi	86	25,7
	Anadolu Lisesi	180	53,9
	Genel Lise	13	3,9
	Meslek Lisesi	12	3,6
	Diğer	22	6,6
	Toplam	334	100,0

Tablo 4 incelendiğinde öğrencilerin mezun olunan lise türlerinin % 6,3'ü fen/sosyal bilimler lisesi (n=21), %25,7'si öğretmen lisesi (n=86), %53,9'u anadolu lisesi (n=180), %3,9 genel lise (n=13), %3,6 meslek lisesi (n=12) ve %6,6'sının diğer liselerden (n=22) mezun oldukları görülmektedir.

Tablo 5

Öğrencilerin Anne ve Babalarının Eğitim Durumlarına İlişkin Betimsel Analiz Sonuçları

Eğitim Düzeyi	Gruplar	Frekans (n)	Yüzde (%)
Anne Eğitim Düzeyi	Okuryazar	20	6,0
	İlkokul	141	42,2
	Ortaokul	54	16,2
	Lise	74	22,2
	Yüksekokul	16	4,8
	Lisans ve üzeri	29	8,7
	Toplam	334	100,0
Baba Eğitim Düzeyi	Okuryazar	3	0,9
	İlkokul	91	27,2
	Ortaokul	38	11,4
	Lise	76	22,8
	Yüksekokul	55	16,5
	Lisans ve üzeri	71	21,3
	Toplam	334	100,0
Yaşamınızın Geçtiği Yer	Köy	38	11,4
	Çoğunun İlçe	103	30,8
	İl	193	57,8
	Toplam	334	100,0

Tablo 5 incelendiğinde katılımcıların anne eğitim düzeyine göre % 6'sının okuryazar (n=20), % 42,2'sinin ilkokul (n=141), % 16,6'sının ortaokul (n=54), % 22,2'sinin lise (n=74), %

4,8'inin yüksekokul (n=16), % 8,7'sinin lisans ve üzeri (n=29) eğitim kademelerinden mezun oldukları görülmektedir. Baba eğitim düzeyi değerlendirildiğinde %0,9'unun okuryazar (n=3), %27,2'sinin ilkokul (n=91), %11,4'ünün ortaokul (n=38), %22,8'inin lise (n=76), %16,5'inin yüksekokul (n=16), %21,3'ünün lisans ve üzeri (n=71) mezun oldukları anlaşılmaktadır.

Tablo 6

Öğrencilerin Yaşamlarının Çoğunun Geçirdikleri Yere İlişkin Betimsel Analiz Sonuçları

	Gruplar	Frekans (n)	Yüzde (%)
Yaşamınızın Çoğunun Geçtiği Yer	Köy	38	11,4
	İlçe	103	30,8
	İl	193	57,8
	Toplam	334	100,0

Tablo 6 incelendiğinde, yaşamlarının çoğunun geçirdikleri yer olarak öğrencilerin % 11,4'ünün köy (n=38), % 30,8'inin ilçe (n=103), % 57,8'inin de il (n=193) seçeneğini işaretledikleri görülmektedir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada, Kişisel Bilgi Formu (Ek 1), Mesleki İlgi Ölçeği (Ek 2), Bölüm Memnuniyet Anketi (Ek 3) ve Bölüm Seçimini Etkileyen Faktörler Anketi (Ek 4) kullanılmıştır. Aşağıda bu ölçeklere ait bilgiler verilmiştir.

3.3.1. Kişisel Bilgi Formu (Ek 1)

Araştırmada ele alınan açıklayıcı değişkenler hakkında bilgi toplayabilmek amacıyla araştırma sürecinde araştırmacı tarafından geliştirilen “Kişisel Bilgi Formu” kullanılmıştır. Bu bölümde, katılımcıların cinsiyet, sınıf düzeyi, mezun oldukları lise türü, anne ve babalarının eğitim düzeyi ve yaşamlarının çoğunun geçtiği yerle ilgili maddeler bulunmaktadır.

3.3.2. Mesleki İlgi Ölçeği (Ek 2)

Mesleki İlgi Ölçeği, Gencür (2011) tarafından getirilmiş ve 55 maddeden oluşmaktadır. Bu maddelerin 10'u geleneksel, dokuzu sosyal, dokuzu araştırmacı, dokuzu gerçekçi, dokuzu artistik, dokuzu da girişimci mesleki tipi ölçecek şekilde düzenlenmiştir. Altı faktörlü bir ölçek olup, ölçeğin iç tutarlılığı (Cronbach Alfa'sı) 0,85 olarak bulunmuştur. Mesleki İlgi Ölçeğinde, 7., 11., 12., 14., 23., 36., 43., 46., 54. maddeler gerçekçi; 8., 15., 19., 27., 33., 35., 40., 50., 52. maddeler araştırmacı; 3., 6., 16., 24., 31., 41., 44., 47., 51. maddeler sanatçı; 1., 5., 9., 13., 22., 26., 30., 39., 48. maddeler sosyal; 2., 10., 17., 21., 28., 32., 34., 38., 49. maddeler girişimci; 4., 18., 20., 25., 29., 37., 42., 45., 53., 55. maddeler geleneksel mesleki tip ile ilgilidir. Katılımcılara ölçekte verilen aktivitelere duydukları ilgilerin derecesini 1 (hiç sevmem), 2 (sevmem), 3 (ne severim ne sevmem), 4 (severim) ile 5 (çok severim) arasında değişen puanlarla belirtmeleri istenmiştir. Puan hesaplaması yaparken ilgili boyuttaki maddelere verilen yanıtların ortalaması alınmıştır. Dolayısıyla kişiliğin her bir boyutundaki puanlar 1 ile 5 puan arasında değişmektedir. Düşük puanlar katılımcının ilgili kişilik boyutunu yansıtmadığını, yüksek puanlar ise yansıttığını göstermektedir. Katılımcıların hangi ya da ne tür bir kişilik tipine sahip olduklarını her bir kişilik boyutundan aldıkları puanların ortalamalarına göre belirlenmiştir. Kişi en yüksek puanı aldığı tipi birinci dereceden temsil etmektedir ve bir kişinin kişilik örüntüsü yüksek puandan düşük puana doğru sıralanmış üç harfli kodlarla belirtilir (Sharf, 2017). Kullanılan araştırma grubunda Mesleki İlgi Ölçeği'nin alfa değeri 0,68 bulunmuştur.

3.3.3. Bölüm Memnuniyet Anketi (Ek 3)

Bölüm Memnuniyet Anketi, Korkut-Owen vd. (2012) tarafından geliştirilmiştir. Üniversite öğrencilerinin okudukları bölümden memnuniyet düzeyleri ile ilgili bilgi toplamak amaçlanmıştır. Öğrencilerin okudukları bölümden memnuniyetlerini belirlemek için taslak maddeler toparlanmış, bu maddeler bir ölçme uzmanı ve kariyer danışmanlığı dersi almış

olan 4 yüksek lisans öğrencisi tarafından incelenerek kapsam ve yüzeysel geçerlik çalışması yapılmıştır. Geri bildirimler sonucunda binişik maddeler çıkartılarak ön uygulama tamamlanarak üniversite öğrencilerine uygulanmış. Anket maddelerinin anlaşılabilir ve amaca uygun olduğu görülmüştür. Katılımcılara yedi maddede, 1 (memnun değilim), 2 (memnunum) ve 3 (memnunum) biçiminde derecelendirerek bölüm memnuniyetlerini belirtmeleri istenmiştir.

3.3.4. Bölüm Seçimini Etkileyen Faktörler Anketi (Ek 4)

Korkut-Owen vd. (2012) tarafından geliştirilmiştir. Öğrencilerin bölümlerini seçme nedenleri ile ilgili 26 maddeden oluşmaktadır. Öğrencilerin üniversitedeki okudukları bölümleri seçmelerine neden olabilecek faktörler için taslak maddeler toparlanmış, bu maddeler bir ölçme uzmanı ve kariyer danışmanlığı dersi almış olan 4 yüksek lisans öğrencisi tarafından incelenerek kapsam ve yüzeysel geçerlik çalışması yapılmıştır. Geri bildirimler sonucunda binişik maddeler çıkartılarak ön uygulama tamamlanarak üniversite öğrencilerine uygulanmış. Anket maddelerinin anlaşılabilir ve amaca uygun olduğu görülmüştür. Katılımcılar, 1 (evet) ve 0 (hayır) biçiminde cevaplandırarak, meslek seçimini etkileyen faktörleri belirtmeleri istenmiştir.

3.4. Verilerin Toplanması

Araştırmada veri toplamak için, Gencür (2011) tarafından getirilmiş olan “Mesleki İlgi Ölçeği” ile Korkut-Owen vd. (2012) tarafından geliştirilen üniversite öğrencilerinin okudukları bölümden memnuniyet düzeyleri belirleyen “Bölüm Memnuniyet Anketi” ve “Bölüm Seçimini Etkileyen Faktörler Anketi” ile Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır. Veriler araştırmacının kendisi tarafından ve söz konusu üniversitelere bizzat gidilerek toplanmıştır. Uygulamadan önce öğrencilere, araştırmanın amacı ve önemi hakkında gerekli açıklamalar

yapılmıştır. Katılımcılara adlarını yazmalarının zorunlu olmadığı, isteyenlere araştırma sonucu hakkında bilgi verilebileceği açıklanarak, verdikleri cevaplarda samimi olunmasının doğru sonuca ulaşmak için son derece önemli olduğu vurgulanmıştır.

3.5. Verilerin Analizi

Katılımcıların sosyo-demografik özelliklerine yönelik analiz sonuçları çıkarılmış, her bir kişilik boyutundaki ortalama puanları hesaplanmıştır. Bu ortalama puanlar arasından en yüksek puan hangisi ve bu puan hangi kişilik boyutunun puanı ise, katılımcıların o kişilik tipine girdiği belirlenmiştir. Bu çalışmada elde edilen veriler SPSS 22 paket programı aracılığı ile analiz edilmiştir. Verilerin normal dağılıma sahip olup olmadığını test etmek için skewness (çarpıklık) ve kurtosis (basıklık) değerleri hesaplanmıştır. Yapılan analize ilişkin bulgular Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7

Öğrencilerin Kişilik Tiplerine Ait Çarpıklık ve Basıklık Değerleri

		Çarpıklık		Basıklık	
		İstatistik	S. Hata	İstatistik	S. Hata
Gerçekçi	334	,251	,133	-,191	,266
Araştırmacı	334	-,262	,133	-,003	,266
Sanatçı	334	-,237	,133	,206	,266
Sosyal	334	-,982	,133	2,983	,266
Girişimci	334	-,185	,133	,131	,266
Geleneksel	334	-,472	,133	,568	,266

Basıklık (kurtosis) normal dağılım eğrisinin ne kadar dik ve ya basık olduğunu gösterir. Basıklık değeri, +1,96 ve -1,96 değerleri arası normal kabul edilir. Tablo 7’ye göre sosyal kişilik tipinde basıklık değerine ait verilerin normal dağılıma uymadığı belirlenmiştir. (2,983, $p > ,05$). Değişkenlerin normal dağılım olup olmadığı birim sayıları nedeniyle Shapiro Wilk’s testi ile bakılmıştır. Anlamlılık düzeyi olarak ,05 kullanılarak sonuçlar

yorumlanmıştır. $P < ,05$ olması değişkenlerin normal dağılım olmadığı, $p > ,05$ olması ise değişkenlerin normal dağılım olduğunu belirtir.

Veriler normal dağılıp ve varyanslar homojen ve ilgili değişkenin grup sayısı iki ise parametrik t-Testi; ilgili değişkenin grup sayısı ikiden fazla ise parametrik ANOVA Testi kullanılmıştır. Veriler normal dağılmayıp ve varyanslar homojen değil ve ilgili değişkenin grup sayısı iki ise parametrik olmayan Mann-Whitney U Testi, ilgili değişkenin grup sayısı ikiden fazla ise parametrik olmayan Kruskal- Wallis H Testi kullanılmıştır. Gruplar arasındaki farkı belirlenmesinde varyansların homojen olması durumunda çoklu karşılaştırma testlerinden Scheffe testi kullanılmıştır. Scheffe testinin farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemediği durumlarda ise çoklu karşılaştırma testlerinden Bonferroni testi kullanılmıştır. Sonuçlar yorumlanırken anlamlılık düzeyi olarak 0,05 kullanılmış olup $p < ,05$ olması durumunda farklılığın anlamlı olduğu, $p > ,05$ olması durumunda ise farklılığın anlamlı olmadığı belirtilmiştir.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

Araştırmanın bu bölümünde araştırmada ele alınan soruları cevaplamak amacı ile yapılan istatistiksel analizler, bulgular ve yorumlar yer almaktadır.

4.1. Üniversite Öğrencilerinin Holland'ın Tipoloji Kuramındaki Altı Kişilik Tipine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

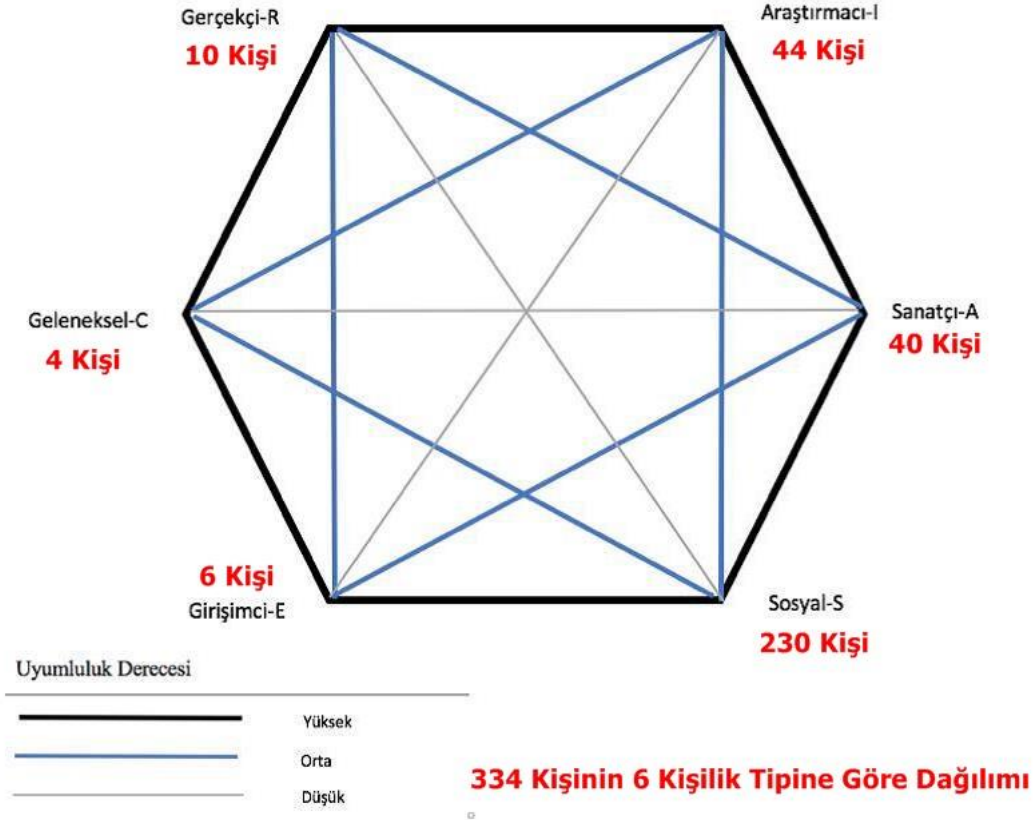
Araştırmanın birinci sorusu, “RPD öğrencilerinin kişilik tipleri, Holland'ın Tipoloji Kuramındaki altı kişilik tipine göre nasıl bir dağılım gösterir” ile ilgili betimsel analiz sonuçlarını gösteren bulgular Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8

Üniversite Öğrencilerinin, Holland'ın Tipoloji Kuramındaki Altı Kişilik Tipine Göre Betimsel Analiz Sonuçları

Kişilik Tipi	Kadın	Erkek	Frekans	Yüzde	N
Gerçekçi	4	6	10	3	2,723
Araştırmacı	34	10	44	13,2	3,564
Sanatçı	31	9	40	12	3,346
Sosyal	206	24	230	68,9	4,108
Girişimci	2	4	6	1,8	3,046
Geleneksel	3	1	4	1,2	3,177
Genel Toplam	280	54	334	100	

Tablo 8 incelendiğinde; 334 RPD öğrencilerinin 230'u (yüzde 68,9, ortalama 4,108), sosyal kişilik tipine, 44'ü (yüzde 13,2; ortalama 3,564) araştırmacı kişilik tipine ve 31'i (yüzde 12; ortalama 3,346) sanatçı kişilik tipine sahip oldukları görülmektedir. Holland'ın geliştirdiği Kendini Araştırma Envanteri (Self Directed Search), kişilerin yeterliliklerini ve ilgilerini ölçerek kişilik tiplerini belirlemeyi amaçlar. Kişi en yüksek puanı aldığı tipi birinci dereceden temsil etmektedir ve bir kişinin kişilik örüntüsü yüksek puandan düşük puana doğru sıralanmış üç kişilik tipin birleşimidir (Sharf, 2017). Bu teoride, kişiler sadece tek bir kişilik tipine girmez, çoğunlukla birkaç kişilik tipinin birleşimi kişinin kişilik tipidir ve bunlardan sadece biri diğerlerine göre daha baskındır (Brown'dan aktaran Gencür, 2011). Şekil 4'de Holland'ın altı kişilik tipi ve tipler aralarındaki ilişkiyi gösteren altıgen yer almaktadır. Bu altıgene araştırma bulgundaki bilgiler eklenerek görsel hale getirilmiştir.

Şekil 4. Holland'ın kişilik tipleri ve aralarındaki ilişkiler. “Kariyer gelişim kuramlarının kariyer danışmasına uygulanması” Sharf, R. S., 2017, Ankara: Pegem.

Şekil 4 incelendiğinde RPD öğrencilerinin, birinci sırada sosyal, ikinci sırada araştırmacı ve üçüncü sırada sanatçı kişilik tipine sahip oldukları anlaşılmaktadır. Bu sonuç kuram ile de bağlantılıdır. Bir yardım programıdır rehberlik ve psikolojik danışmanlık. Bu itibarıyla RPD çalışanları, sosyal kişilik tipine uyar (İnan, 2006, s.105). Bu çalışmanın sonuçları alanyazındaki ilgili araştırma sonuçlarıyla tutarlılık göstermektedir. Örneğin, ilköğretim matematik öğretmen adayları üzerinde yapmış olduğu çalışmasında Gencür (2011), ilköğretim matematik öğretmen adaylarının sırasıyla sosyal, geleneksel ve sanatsal kişilik tipine sahip olduklarını bulmuştur. Çevik ve Perkmen (2010) Türkiye’deki müzik öğretmeni adaylarının kişilik tiplerini araştırdıkları çalışmalarında katılımcıların daha çok sanatçı, sosyal ve geleneksel kişilik tipine sahip bireyler oldukları sonucunu ulaşımlardır. Ayrıca,

Perkmen ve Dağıstanlı (2012), bilgisayar ve öğretim teknolojileri eğitimi bölümü lisans öğrenciler ile yaptıkları araştırmada, öğrencilerin kişilik tiplerini araştırmacı, sosyal ve geleneksel olarak bulgulamışlardır. Yaz (2013), beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencileri ile yaptığı çalışma sonucunda öğrencilerin ağırlıklı olarak araştırmacı, sosyal ve gerçekçi kişilik tipi diğer kişilik tiplerine oranla daha baskın çıkmıştır.

4.2. Üniversite Öğrencilerinin Kişilik Tiplerinin Çeşitli Demografik Değişkenlere Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmada ele alınan ikinci soru kapsamında; “RPD öğrencilerinin kişilik tiplerinin cinsiyet, sınıf düzeyi, mezun oldukları lise türü, okudukları üniversite, anne ve babalarının eğitim düzeyi ile yaşamlarını çoğunun geçtiği yer değişkenlerine göre farklılık gösterip göstermediği” ile ilgili istatistiksel analizler ve bulgular aşağıda yer almaktadır.

4.2.1. Üniversite Öğrencilerinin Kişilik Tiplerinin Cinsiyete Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

RPD öğrencilerinin kişilik tiplerinin cinsiyete göre farklılaşma durumunu ortaya koymak için t-testi analizi yapılmıştır. Yapılan analize ilişkin bulgular Tablo 9’da verilmiştir.

Tablo 9

Öğrencilerin Kişilik Tiplerinin Cinsiyete Göre Dağılımı Bağımsız Grup Örneklem t-Testi Sonuçları

Kişilik Tipleri	Gruplar	N	$\bar{X}$	SS	sd	t	p
Gerçekçi	Kadın	280	2,64	,70	332	-4,96	,00
	Erkek	54	3,17	,84			
Araştırmacı	Kadın	280	3,54	,66	332	-1,65	,10
	Erkek	54	3,70	,71			
Sanatçı	Kadın	280	3,38	,64	332	2,28	,23
	Erkek	54	3,16	,73			
Girişimci	Kadın	280	3,02	,54	332	-1,41	,03
	Erkek	54	3,20	,67			
Geleneksel	Kadın	280	3,16	,54	332	-4,60	,16
	Erkek	54	3,27	,62			

Tablo 9 incelendiğinde gerçekçi ve girişimci kişilik tipi ile cinsiyet arasında erkekler lehine anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($p>,05$). Araştırmanın bu bulgusuna göre erkekler, kızlara göre daha çok gerçekçi ve girişimci kişilik tipine sahip oldukları söylenebilir. Diğer üç kişilik tipinde (araştırmacı, sanatçı ve geleneksel) kadınlar ve erkekler arasında fark anlamlı olmadığı, bu boyutların üzerinde cinsiyet değişkeninin etkili olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Sosyal kişilik tipinin normal dağılım göstermemesi nedeniyle değişkenler arasındaki ilişkinin tespitinde, iki grupta karşılaştırmalarda t-testi yerine birim sayılarının 20 den fazla olması nedeniyle parametrik olmayan bir test olan Mann Whitney U testi kullanılmıştır. Yapılan analiz sonucu Tablo 10’da gösterilmiştir.

Tablo 10

Cinsiyete Göre Öğrencilerin Kişilik Tiplerinin Dağılımı Bağımsız Grup Örneklem Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Kişilik Tipi	Cinsiyet	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Sosyal	Kadın	280	177,84	49795.50	4664,50	,00
	Erkek	54	113,88	6149,50		

Tablo 10 incelendiğinde, sosyal kişilik tipi sıra ortalamalarının cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiğini ortaya koymaktadır (U: 4664,50, $p<,05$). Fark, kadınlar lehine anlamlıdır. Araştırmanın bu bulgusuna göre kadınlar erkeklerden anlamlı derecede daha sosyaldır.

4.2.2. Üniversite Öğrencilerinin Kişilik Tiplerinin Sınıf Düzeyine Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Sınıf düzeyine göre RPD öğrencilerinin kişilik tiplerinin farklılaşma durumunu ortaya koymak amacıyla bağımsız örneklem için t-testi analizi yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 11’de gösterilmiştir.

Tablo 11

Öğrencilerin Kişilik Tiplerinin Sınıf Düzeyine Göre Dağılımı t-Testi Sonuçları

Kişilik Tipleri	Sınıf	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Gerçekçi	1.Sınıf	171	2,74	,68	332	,38	,70
	4. Sınıf	163	2,71	,80			
Araştırmacı	1.Sınıf	171	3,58	,61	332	,49	,62
	4. Sınıf	163	3,54	,72			
Sanatçı	1.Sınıf	171	3,40	,61	332	1,40	,27
	4. Sınıf	163	3,29	,71			
Girişimci	1.Sınıf	171	3,16	,50	332	2,23	,03
	4. Sınıf	163	3,98	,62			
Geleneksel	1.Sınıf	171	3,24	,50	332	2,26	,25
	4. Sınıf	163	3,11	,60			

Tablo 11 incelendiğinde, girişimci kişilik tipi ile sınıf düzeyi arasında istatistiksel olarak fark anlamlı bulunmuştur. Bu fark, dördüncü sınıflar lehine anlamlıdır ($p<,05$). Araştırmanın bu bulgusuna göre dördüncü sınıflar, birinci sınıflardan anlamlı derecede daha girişimcidir denilebilir. Diğer dört kişilik tipi ile (gerçekçi, araştırmacı, sanatçı ve geleneksel) sınıf düzeyi arasında fark anlamlı olmadığı, kişilik tipleri üzerinde sınıf düzeyinin etkili olmadığı sonucuna ulaşılmıştır ($p>,05$).

Sosyal kişilik tipi normal dağılıma sahip olmadığı için t-testi yerine parametrik olmayan bir test olan Mann Whitney U testi kullanılmıştır. Yapılan analize ilişkin bulgular Tablo 12’de verilmiştir.

Tablo 12

Üniversite Öğrencilerin Sosyal Kişilik Tipinin Sınıf Düzeylerine Göre İncelenmesine İlişkin Bağımsız Örneklem Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Kişilik Tipi	Sınıf	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Sosyal	1.Sınıf	171	190,33	32546,50	10032,500	,00
	4. Sınıf	163	143,55	23398,50		

Tablo 12 incelendiğinde sosyal kişilik tipi ile sınıf düzeyi arasında istatistiksel olarak fark anlamlı bulunmaktadır (U: 10032,500, $p<,05$). Araştırmanın bu bulgusuna göre fark, birinci sınıflar lehine anlamlıdır. Sıra ortalamaları dikkate alındığında birinci sınıf öğrencilerinin,

dördüncü sınıf öğrencilerinden anlamlı derecede daha sosyal bir kişiliğe sahip oldukları görülmektedir.

4.2.3. Üniversite Öğrencilerin Kişilik Tiplerinin Üniversitelere Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Devam ettikleri üniversitelere göre RPD öğrencilerinin kişilik tiplerinin farklılaşma durumunu ortaya koymak amacıyla bağımsız gruplar için ANOVA testi analizi yapılmıştır. Yapılan analize ilişkin bulgular Tablo 13’de verilmiştir.

Tablo 13

Üniversite Öğrencilerinin Kişilik Tiplerinin Üniversitelere Göre Dağılımının Bağımsız Örneklem Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Kişilik Tipleri	Üniversite	N	Ortalama	Standart Sapma		KT	SD	KO	F	P
Gerçekçi	Gazi	112	2,77	,71	Gr. Arası	,52	2	,26	,47	,63
	Ankara	113	2,72	,73	Gurup İçi	184,54	331	,59		
	Hacettepe	109	2,67	,79	Toplam	185,05	333			
	Toplam	334	2,72	,75						
Araştırmacı	Gazi	112	3,58	,63	Gr. Arası	0,03	2	0,01	,03	,97
	Ankara	113	3,56	,62	Gurup İçi	149,42	331	0,45		
	Hacettepe	109	3,55	,76	Toplam	149,44	333			
	Toplam	334	3,56	,67						
Sanatçı	Gazi	112	3,29	,66	Gr. Arası	0,68	2	0,34	,78	,46
	Ankara	113	3,40	,61	Gurup İçi	144,13	331	0,44		
	Hacettepe	109	3,35	,70	Toplam	144,81	333			
	Toplam	334	3,35	,66						
Girişimci	Gazi	112	3,12	,58	Gr. Arası	1,22	2	0,61	1,90	,15
	Ankara	113	3,04	,54	Gurup İçi	106,43	331	0,32		
	Hacettepe	109	2,98	,58	Toplam	107,65	333			
	Toplam	334	3,05	,57						
Geleneksel	Gazi	112	3,24	0,51	Gr. Arası	0,79	2	0,39	1,30	,27
	Ankara	113	3,13	0,50	Gurup İçi	100,40	331	0,30		
	Hacettepe	109	3,16	0,64	Toplam	101,19	333			
	Toplam	334	3,18	0,55						

Tablo 13 incelendiğinde, kişilik tipleri ile RPD öğrencilerinin okudukları üniversite arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır. Araştırmanın bu bulgusuna göre öğrencilerin kişilik tiplerinin, devam ettikleri üniversitelere göre değişmediği ifade edilebilir ($F=,33$; $p>,05$).

Diğer beş kişilik tipinin aksine sosyal kişilik tipi normal dağılıma sahip olmadığı için anlamlılık testi olarak ANOVA yerine parametrik olmayan bir test olan Kruskal-Wallis Testi kullanılmıştır. Yapılan analiz sonuçları Tablo 14’te verilmiştir.

Tablo 14

Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Kişilik Tipinin Üniversitelere Göre Dağılımının Kruskal-Wallis Testi Sonuçları

Kişilik Tipi	Üniversite	N	Sıra Toplamı	SD	Ki-Kare	P
Sosyal	Gazi	112	165,38	2	1,975	,373
	Ankara	113	159,84			
	Hacettepe	109	177,62			
	Toplam	334				

Tablo 14’de görüldüğü üzere sosyal kişilik tipi ile öğrencilerin öğrenim gördükleri üniversite arasında anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis-H sonucunda, dağılım gruplarının sıralama ortalamaları arasındaki istatistiksel olarak fark anlamlı bulunmamıştır ($\chi^2=1,975$; $p>,05$). Araştırmanın bu bulgusuna göre öğrencilerin kişilik tipleri, okudukları üniversiteye göre değişmediği ifade edilebilir.

4.2.4. Üniversite Öğrencilerin Kişilik Tiplerinin Mezun Olunan Liseye Göre İncelemesine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Mezun olunan lise türlerine göre RPD öğrencilerinin kişilik tiplerinin farklılaşma durumunu ortaya koymak amacıyla bağımsız gruplar için ANOVA testi analizi yapılmıştır. Yapılan analize ilişkin bulgular Tablo 15’de verilmiştir.

Tablo 15

Üniversite Öğrencilerinin Kişilik Tiplerinin Mezun Olunan Liseye Göre Dağılımının Dağılımı Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Kişilik Tipler	Lise Türü	N	Ortalama	Standart Sapma		KT	SD	KO	F	P
Gerçekçi	Fen/Sosyal Bilimler	21	2,89	0,52	Gr. Arası	3,262	5	,652	1,18	0,32
	Öğretmen Lisesi	86	2,69	0,68	Gurup İçi	181,793	328	,554		
	Anadolu Lisesi	180	2,69	0,79	Toplam	185,055	333			
	Genel Lise	13	2,91	0,71						
	Meslek Lisesi	12	2,52	0,70						
	Diğer	22	2,98	0,78						
	Total	334	2,72	0,75						
Araştırmacı	Fen/Sosyal Bilimler	21	3,67	0,45	Gr. Arası	4,674	5	,935	2,12	0,06
	Öğretmen Lisesi	86	3,46	0,69	Gurup İçi	144,769	328	,441		
	Anadolu Lisesi	180	3,54	0,68	Toplam	149,442	333			
	Genel Lise	13	3,58	0,60						
	Meslek Lisesi	12	3,92	0,61						
	Diğer	22	3,86	0,66						
	Total	334	3,56	0,67						
Sanatçı	Fen/Sosyal Bilimler	21	3,71	0,52	Gr. Arası	5,428	5	1,086	2,55	0,03
	Öğretmen Lisesi	86	3,26	0,61	Gurup İçi	139,384	328	,425		
	Anadolu Lisesi	180	3,32	0,68	Toplam	144,812	333			
	Genel Lise	13	3,21	0,73						
	Meslek Lisesi	12	3,40	0,62						
	Diğer	22	3,61	0,65						
	Total	334	3,35	0,66						
Girişimci	Fen/Sosyal Bilimler	21	3,05	0,48	Gr. Arası	2,934	5	,587	1,84	0,10
	Öğretmen Lisesi	86	2,92	0,55	Gurup İçi	104,717	328	,319		
	Anadolu Lisesi	180	3,08	0,57	Toplam	107,652	333			
	Genel Lise	13	3,37	0,36						

	Meslek Lisesi	12	3,02	0,75						
	Diğer	22	3,13	0,60						
	Total	334	3,05	0,57						
Geleneksel	Fen/Sosyal Bilimler	21	3,17	0,33	Gr. Arası	1,965	5	,393	1,30	0,26
	Öğretmen Lisesi	86	3,09	0,55	Gurup İçi	99,225	328	,303		
	Anadolu Lisesi	180	3,19	0,55	Toplam	101,191	333			
	Genel Lise	13	3,35	0,61						
	Meslek Lisesi	12	3,09	0,79						
	Diğer	22	3,37	0,53						
	Total	334	3,18	0,55						

Tablo 15 incelendiğinde, RPD öğrencilerinin kişilik tipleri aritmetik ortalamalarının mezun oldukları lise değişkenine göre farklılık sadece sanatçı kişilik tip grubunda anlamlı bulunmuştur ($F=,03$; $p<,05$). Farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için varyansların homojenliği kontrol edilmiştir. Varyansların homojen olduğu için çoklu karşılaştırma testlerinden Scheffe testi kullanılmıştır. Scheffe testinin farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemediği için çoklu karşılaştırma testlerinden Bonferroni testi kullanılmıştır. Araştırmanın bu bulgusuna göre fen/sosyal bilimler lisesi ile öğretmen lisesi arasında fark anlamlıdır.

Sosyal kişilik tipi normal dağılıma sahip olmadığı için, sosyal kişilik tipin, mezun olunan lise türüne göre farklılaşma durumunu ortaya koymak amacıyla ANOVA testi yerine parametrik olmayan bir test olan Kruskal-Wallis Testi kullanılmıştır. Yapılan analize ilişkin bulgular Tablo 16’da verilmiştir.

Tablo 16

Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Kişilik Tipinin Mezun Olunan Liseye Göre Dağılımının Dağılımı Kruskal-Wallis Testi Sonuçları

Kişilik Tipi	Lise Türü	N	Sıra Toplamı	SD	Ki-Kare	P
Sosyal	Fen/Sosyal Bilimler	21	168,48	5	5,485	.36
	Öğretmen Lisesi	86	168,27			
	Anadolu Lisesi	180	164,15			
	Genel Lise	13	129,58			
	Meslek Lisesi	12	194,58			
	Diğer	22	198,59			
	Total	334				

Tablo 16 incelendiğinde RPD öğrencilerinin sosyal kişilik tip sıra toplam puanlarının mezun oldukları liselere göre istatistiksel olarak fark anlamlı düzeyde değildir ($\chi^2 = 5,485$; $p > ,05$). Araştırmanın bu bulgusuna göre, gruplar birbirine denktir kararı verilebilir.

4.2.5. Üniversite Öğrencilerin Kişilik Tiplerinin Anne Eğitim Düzeyine Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

RPD öğrencilerinin kişilik tiplerinin anne eğitim düzeyine göre farklılaşma durumunu ortaya koymak amacıyla bağımsız gruplar için ANOVA testi analizi yapılmıştır. Yapılan analize ilişkin bulgular Tablo 17’de verilmiştir.

Tablo 17

Üniversite Öğrencilerinin Kişilik Tiplerinin Anne Eğitim Düzeyine Göre Dağılımı Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Kişilik Tipleri	Anne Eğitim Düzeyi	N	Ortalama	Standart Sapma		KT	SD	KO	F	P
Gerçekçi	Okuryazar	20	3,3333	0,89	Gr. Arası	9,256	5	1,851	3,454	,005
	İlkokul	141	2,7187	0,72	Gurup İçı	175,799	328	,536		
	Ortaokul	54	2,6811	0,72	Toplam	185,055	333			
	Lise	74	2,6622	0,74						
	Yüksekokul	16	2,4236	0,59						
	Lisans üzeri	29	2,7280	0,77						
	Total	334	2,7236	0,75						

Araştırmacı	Okuryazar	20	3,8722	0,69	Gr. Arası	2,767	5	,553	1,237	,291
	İlkokul	141	3,5871	0,70	Gurup İçi	146,676	328	,447		
	Ortaokul	54	3,4877	0,69	Toplam	149,442	333			
	Lise	74	3,5150	0,56						
	Yüksekokul	16	3,4306	0,60						
	Lisans üzeri	29	3,5862	0,73						
	Total	334	3,5645	0,67						
Sanatçı	Okuryazar	20	3,5500	0,55	Gr. Arası	3,269	5	,654	1,515	,185
	İlkokul	141	3,2876	0,68	Gurup İçi	141,543	328	,432		
	Ortaokul	54	3,3066	0,55	Toplam	144,812	333			
	Lise	74	3,3204	0,69						
	Yüksekokul	16	3,4236	0,72						
	Lisans üzeri	29	3,5900	0,67						
	Total	334	3,3464	0,66						
Girişimci	Okuryazar	20	3,1222	0,48	Gr. Arası	1,084	5	,217	,667	,648
	İlkokul	141	3,0055	0,55	Gurup İçi	106,567	328	,325		
	Ortaokul	54	3,1091	0,56	Toplam	107,652	333			
	Lise	74	3,0345	0,64						
	Yüksekokul	16	2,9653	0,56						
	Lisans üzeri	29	3,1648	0,55						
	Total	334	3,0476	0,57						
Geleneksel	Okuryazar	20	3,4700	0,57	Gr. Arası	3,047	5	,609	2,036	,073
	İlkokul	141	3,1364	0,59	Gurup İçi	98,144	328	,299		
	Ortaokul	54	3,2148	0,49	Toplam	101,191	333			
	Lise	74	3,1635	0,53						
	Yüksekokul	16	2,9563	0,47						
	Lisans üzeri	29	3,2655	0,51						
	Total	334	3,1776	0,55						

Tablo 17 incelendiğinde, anne eğitim düzeyi ile RPD öğrencilerinin kişilik tipleri ile arasında fark, sadece gerçekçi kişilik tipinde anlamlıdır ($F=,3454$; $p<,05$). Farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için varyansların homojenliği kontrol edilmiş, homojen olduğu bulgusundan sonra çoklu karşılaştırma testlerinden Scheffe testine geçilmiştir. Analiz sonuçları Tablo 18’dedir.

Tablo 18

Anne Eğitim Düzeyine Göre Gerçekçi Kişilik Tipin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonrası Post-Hoc Scheffe Testi Sonuçları

	Anne Eğitim Düzeyi	Ortalama	Standart Sapma	p
Okuryazar	İlkokul	,61466*	,17493	,008
	Ortaokul	,65226*	,19163	,011
	Lise	,67117*	,18450	,005
	Yüksekokul	,90972*	,24555	,004
	Lisans ve üzeri	,60536	,21279	,071
İlkokul	Okuryazar	-,61466*	,17493	,008
	Ortaokul	,03761	,11716	1,000
	Lise	,05651	,10509	1,000
	Yüksekokul	,29507	,19313	1,000
	Lisans ve üzeri	-,00929	,14927	1,000
Ortaokul	Okuryazar	-,65226*	,19163	,011
	İlkokul	-,03761	,11716	1,000
	Lise	,01891	,13103	1,000
	Yüksekokul	,25746	,20838	1,000
	Lisans ve üzeri	-,04690	,16854	1,000
Lise	Okuryazar	-,67117*	,18450	,005
	İlkokul	-,05651	,10509	1,000
	Ortaokul	-,01891	,13103	1,000
	Yüksekokul	,23855	,20184	1,000
	Lisans ve üzeri	-,06581	,16039	1,000
Yüksekokul	Okuryazar	-,90972*	,24555	,004
	İlkokul	-,29507	,19313	1,000
	Ortaokul	-,25746	,20838	1,000
	Lise	-,23855	,20184	1,000
	Lisans ve üzeri	-,30436	,22799	1,000
Lisans ve üzeri	Okuryazar	-,60536	,21279	,071
	İlkokul	,00929	,14927	1,000
	Ortaokul	,04690	,16854	1,000
	Lise	,06581	,16039	1,000
	Yüksekokul	,30436	,22799	1,000

Tablo 18 incelendiğinde, RPD öğrencilerinin girişimci kişilik tipinde anne eğitim düzeyinin hangi alt grupları arasında farklılaştığını belirlemek üzere yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonrası post-hoc Scheffe testi sonucunda okuryazar ile ilkokul, ortaokul, lise ve yüksekokul grubunda, ilkokul ile okuryazar arasında, ortaokul ile okuryazar arasında, lise ile okuryazar ve yüksekokul ile okuryazar arasında istatistiksel olarak ($p<,01$) düzeyinde

farklılığın anlamlı olduğu saptanmıştır. Araştırmanın bu bulgusuna göre bu durumun, anne eğitim düzeyi okuryazar olanların diğer gruplara göre daha gerçekçi oldukları söylenebilir. Diğer alt boyutlar arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p>,05$).

Sosyal kişilik tipi normal dağılıma sahip olmadığı için sosyal kişilik tipin, anne eğitim düzeyi değişkenine göre farklılaşma durumunu ortaya koymak amacıyla Anova testi yerine parametrik olmayan bir test olan Kruskal-Wallis Testi kullanılmıştır. Yapılan analize ilişkin bulgular Tablo 19’da verilmiştir.

Tablo 19

Öğrencilerin Kişilik Tiplerinin Anne Eğitim Düzeyi Değişkeni Açısından Kruskal-Wallis Testi Sonuçları

Kişilik Tipi	Anne Eğitim Düzeyi	N	Sıra Toplamı	SD	Ki-Kare	P
Sosyal	Okuryazar	20	191,58	5	4,5763	,45
	İlkokul	141	176,63			
	Ortaokul	54	155,05			
	Lise	74	157,07			
	Yüksekokul	16	169,34			
	Lisans ve üzeri	29	155,28			
	Total	334				

Tablo 19 incelendiğinde sosyal kişilik tipin, öğrencilerin anne eğitim düzeyi üniversite değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis-H sonucunda, dağılım gruplarının sıralama ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır. ($\chi^2=4,5763$; $p>,05$). Araştırmanın bu bulgusuna göre gruplar, birbirine denktir kararı verilebilir.

4.2.6. Üniversite Öğrencilerin Kişilik Tiplerinin Baba Eğitim Düzeyine Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

RPD öğrencilerinin kişilik tiplerinin baba eğitim düzeyi değişkenine göre farklılaşma durumunu ortaya koymak amacıyla bağımsız gruplar için ANOVA testi analizi yapılmıştır. Yapılan analize ilişkin bulgular Tablo 20’de verilmiştir.

Tablo 20

Üniversite Öğrencilerinin Kişilik Tipleri Baba Eğitim Düzeyine Göre Dağılımı Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Kişilik Tipleri	Baba Eğitim Düzeyi	N	Ortalama	Standart Sapma		KT	SD	KO	F	P
Gerçekçi	Okuryazar	3	3,1852	0,45	Gr. Arası	7,201	5	1,440	2,66	,023
	İlkokul	91	2,9170	0,80	Gurup İçi	177,854	328	,542		
	Ortaokul	38	2,6199	0,81	Toplam	185,055	333			
	Lise	76	2,6111	0,68						
	Yüksekokul	55	2,7939	0,66						
	Lisans ve üzeri	71	2,5775	0,73						
	Total	334	2,7236	0,75						
Araştırmacı	Okuryazar	3	3,2963	0,61	Gr. Arası	2,089	5	,418	0,93	,461
	İlkokul	91	3,6606	0,70	Gurup İçi	147,353	328	,449		
	Ortaokul	38	3,5556	0,71	Toplam	149,442	333			
	Lise	76	3,4547	0,66						
	Yüksekokul	55	3,6040	0,72						
	Lisans ve üzeri	71	3,5446	0,57						
	Total	334	3,5645	0,67						
Sanatçı	Okuryazar	3	3,2593	0,45	Gr. Arası	1,855	5	,371	0,85	,514
	İlkokul	91	3,3358	0,65	Gurup İçi	142,957	328	,436		
	Ortaokul	38	3,2456	0,64	Toplam	144,812	333			
	Lise	76	3,2807	0,61						
	Yüksekokul	55	3,3705	0,66						
	Lisans ve üzeri	71	3,4695	0,73						
	Total	334	3,3464	0,66						
Girişimci	Okuryazar	3	2,5926	0,17	Gr. Arası	,952	5	,190	0,59	,711
	İlkokul	91	3,0549	0,58	Gurup İçi	106,700	328	,325		
	Ortaokul	38	3,1170	0,54	Toplam	107,652	333			
	Lise	76	3,0673	0,53						
	Yüksekokul	55	3,0061	0,64						
	Lisans ve üzeri	71	3,0313	0,56						
	Total	334	3,0476	0,57						
Geleneksel	Okuryazar	3	3,2667	0,15	Gr. Arası	3,045	5	,609	2,04	,073
	İlkokul	91	3,2989	0,55	Gurup İçi	98,145	328	,299		
	Ortaokul	38	3,2763	0,49	Toplam	101,191	333			
	Lise	76	3,0662	0,52						
	Yüksekokul	55	3,1418	0,64						
	Lisans ve üzeri	71	3,1127	0,53						
	Total	334	3,1776	0,55						

Tablo 20 incelendiğinde, RPD öğrencilerinin kişilik tipleri aritmetik ortalamalarının baba eğitim düzeyi değişkenine göre grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık sadece gerçekçi kişilik tip grubunda anlamlıdır ($F=,3454$; $p<,05$). Varyansların homojenliği kontrol edilmiş, homojen olduğu için çoklu karşılaştırma testlerinden Scheffe testi kullanılmıştır. Tablo 21’de yapılan analize ilişkin istatistikler yer almaktadır.

Tablo 21

Öğrencilerin Gerçekçi Kişilik Tipin Baba Eğitim Düzeyi Değişkeni Açısından ANOVA Sonrası Post-Hoc Scheffe ve Bonferroni Testi Sonuçları

		Baba Eğitim Düzeyi	Ortalama	Standart Sapma	p
Scheffe	Okuryazar	İlkokul	,26821	,43209	,996
		Ortaokul	,56530	,44161	,896
		Lise	,57407	,43345	,882
		Yüksekokul	,39125	,43658	,977
		Lisans ve üzeri	,60772	,43403	,854
	İlkokul	Okuryazar	-,26821	,43209	,996
		Ortaokul	,29709	,14223	,500
		Lise	,30586	,11443	,213
		Yüksekokul	,12303	,12577	,966
		Lisans ve üzeri	,33951	,11660	,135
	Ortaokul	Okuryazar	-,56530	,44161	,896
		İlkokul	-,29709	,14223	,500
		Lise	,00877	,14630	1,000
		Yüksekokul	-,17406	,15533	,939
		Lisans ve üzeri	,04242	,14801	1,000
	Lise	Okuryazar	-,57407	,43345	,882
		İlkokul	-,30586	,11443	,213
		Ortaokul	-,00877	,14630	1,000
		Yüksekokul	-,18283	,13036	,853
		Lisans ve üzeri	,03365	,12154	1,000
	Yüksekokul	Okuryazar	-,39125	,43658	,977
		İlkokul	-,12303	,12577	,966
		Ortaokul	,17406	,15533	,939
		Lise	,18283	,13036	,853
		Lisans ve üzeri	,21647	,13227	,749
	Lisans ve üzeri	Okuryazar	-,60772	,43403	,854
		İlkokul	-,33951	,11660	,135
		Ortaokul	-,04242	,14801	1,000
		Lise	-,03365	,12154	1,000

		Yüksekokul	-,21647	,13227	,749
Bonferroni	Okuryazar	İlkokul	,26821	,43209	1,000
		Ortaokul	,56530	,44161	1,000
		Lise	,57407	,43345	1,000
		Yüksekokul	,39125	,43658	1,000
		Lisans ve üzeri	,60772	,43403	1,000
	İlkokul	Okuryazar	-,26821	,43209	1,000
		Ortaokul	,29709	,14223	,562
		Lise	,30586	,11443	,118
		Yüksekokul	,12303	,12577	1,000
		Lisans ve üzeri	,33951	,11660	,058
	Ortaokul	Okuryazar	-,56530	,44161	1,000
		İlkokul	-,29709	,14223	,562
		Lise	,00877	,14630	1,000
		Yüksekokul	-,17406	,15533	1,000
		Lisans ve üzeri	,04242	,14801	1,000
	Lise	Okuryazar	-,57407	,43345	1,000
		İlkokul	-,30586	,11443	,118
		Ortaokul	-,00877	,14630	1,000
		Yüksekokul	-,18283	,13036	1,000
		Lisans ve üzeri	,03365	,12154	1,000
	Yüksekokul	Okuryazar	-,39125	,43658	1,000
		İlkokul	-,12303	,12577	1,000
		Ortaokul	,17406	,15533	1,000
		Lise	,18283	,13036	1,000
		Lisans ve üzeri	,21647	,13227	1,000
	Lisans ve üzeri	Okuryazar	-,60772	,43403	1,000
		İlkokul	-,33951	,11660	,058
		Ortaokul	-,04242	,14801	1,000
		Lise	-,03365	,12154	1,000
		Yüksekokul	-,21647	,13227	1,000

Tablo 21 incelendiğinde Scheffe testinde farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlenmediği için çoklu karşılaştırma testlerinden Bonferroni testi kullanılmıştır. Ancak Bonferroni testi ile de alt boyutlar arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p>,05$). Bu sonuca gerçekçi tipteki öğrenci sayısının az olması (334 öğrencide 10 öğrenci) neden olmuş olabilir.

Sosyal kişilik tipi normal dağılıma sahip olmadığı için sosyal kişilik tipi, baba eğitim düzeyi değişkenine göre farklılaşma durumunu ortaya koymak amacıyla ANOVA testi yerine parametrik olmayan bir test olan Kruskal-Wallis Testi kullanılmıştır. Yapılan analize ilişkin bulgular Tablo 22’de verilmiştir.

Tablo 22

Öğrencilerin Kişilik Tiplerinin Baba Eğitim Düzeyi Değişkeni Açısından Kruskal-Wallis Testi Sonuçları

Kişilik Tipi	Baba Eğitim Düzeyi	N	Sıra Toplamı	SD	Ki-Kare	P
Sosyal	Okuryazar	3	49,00	5	9,874	,08
	İlkokul	91	177,09			
	Ortaokul	38	187,55			
	Lise	76	150,05			
	Yüksekokul	55	162,70			
	Lisans ve üzeri	71	171,88			
	Total	334				

Tablo 22 incelendiğinde sosyal kişilik tipin, RPD öğrencilerinin baba eğitim düzeyi, üniversite değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis-H sonucunda, dağılım gruplarının sıralama ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($x^2 = 9,874$; $p>,05$). Araştırmanın bu bulgusuna göre gruplar, birbirine denktir kararı verilebilir.

4.2.7. Üniversite Öğrencilerinin Kişilik Tiplerinin Yaşamlarının Çoğunun Geçirildiği Yere Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Öğrencilerin kişilik tiplerinin yaşamlarının çoğunun geçirildiği yer değişkenine göre farklılaşma durumunu ortaya koymak amacıyla bağımsız gruplar için ANOVA testi analizi yapılmıştır. Tablo 23’de analiz bulgular yer almaktadır.

Tablo 23

Öğrencilerin Kişilik Tiplerinin Yaşamlarının Çoğunun Geçirildiği Yere Göre Dağılımının Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Kişilik Tipleri	Yaşanılan Yer	N	Ortalama	Standart Sapma		KT	SD	KO	F	P
Gerçekçi	Köy	38	2,8509	0,78	Gr. Arası	1,058	2	,529	,951	,387
	İlçe	103	2,7551	0,77	Gurup İçi	183,997	331	,556		
	İl	193	2,6816	0,72	Toplam	185,055	333			
	Total	334	2,7236	0,75						
Araştırmacı	Köy	38	3,6170	0,80	Gr. Arası	,170	2	,085	,189	,828
	İlçe	103	3,5761	0,71	Gurup İçi	149,272	331	,451		
	İl	193	3,5481	0,62	Toplam	149,442	333			
	Total	334	3,5645	0,67						
Sanatçı	Köy	38	3,4035	0,76	Gr. Arası	,148	2	,074	,169	,844
	İlçe	103	3,3463	0,64	Gurup İçi	144,664	331	,437		
	İl	193	3,3353	0,65	Toplam	144,812	333			
	Total	334	3,3464	0,66						
Girişimci	Köy	38	2,9649	0,58	Gr. Arası	,366	2	,183	,565	,569
	İlçe	103	3,0367	0,52	Gurup İçi	107,286	331	,324		
	İl	193	3,0697	0,59	Toplam	107,652	333			
	Total	334	3,0476	0,57						
Geleneksel	Köy	38	3,2474	0,59	Gr. Arası	,254	2	,127	,416	,660
	İlçe	103	3,1518	0,50	Gurup İçi	100,937	331	,305		
	İl	193	3,1777	0,57	Toplam	101,191	333			
	Total	334	3,1776	0,55						

Tablo 23 incelendiğinde, çalışma grubunu oluşturan öğrencilerin kişilik tipleri aritmetik ortalamalarının yaşamın çoğunun geçirildiği yer değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık anlamlı bulunmamıştır ($p>,05$). Araştırmanın bu bulgusuna göre gruplar birbirine denktir denebilir.

Sosyal kişilik tipi normal dağılıma sahip olmadığı için sosyal kişilik tipi, yaşamın çoğunun geçirildiği yer değişkenine göre farklılaşma durumunu ortaya koymak amacıyla ANOVA testi yerine parametrik olmayan bir test olan Kruskal-Wallis Testi kullanılmıştır. Tablo 24’de yapılan analize ilişkin bulgular yer almaktadır.

Tablo 24

Öğrencilerin Kişilik Tiplerinin Yaşamın Çoğunun Geçirildiği Yere Göre Göre Kruskal-Wallis Testi Sonuçları

Kişilik Tipi	Yaşanılan Yer	N	Sıra Toplamı	SD	Ki-Kare	P
Sosyal	Köy	38	175,08	2	,859	,65
	İlçe	103	172,43			
	İl	193	163,38			
	Total	334				

Tablo 24'deki analiz sonuçlarına göre, RPD öğrencilerinin sosyal kişilik tipinin, yaşamlarının çoğunun geçirildiği yer değişkenine göre gruplarının sıralama ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($\chi^2 = ,859$; $p > ,05$). Araştırmanın bu bulgusuna göre gruplar, birbirine denktir kararı verilebilir.

4.3. Üniversite Öğrencilerin Bölüm Memnuniyet Düzeylerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmada ele alınan 3. Soru ile ilgili “RPD öğrencilerinin bölüm memnuniyet düzeyleri nedir” hakkında yapılan istatistiksel analizler ve elde edilen bulgular Tablo 25'te yer almaktadır.

Tablo 25

Öğrencilerin Bölüm Memnuniyet Düzeyleri Betimsel Analiz Sonuçları

		Frekans (n)	Yüzde (%)
Bölüm Memnuniyeti	Memnun Değilim	20	6,0
	Kısmen Memnunum	91	27,2
	Memnunum	223	66,8
	Toplam	334	100,0

Tablo 25 incelendiğinde, öğrencilerin yüzde 66,8'i bölümünden “memnunum”, yüzde 27,2'si “kısmen memnunum”, yüzde 6'sı ise “memnun değilim”i işaretlemiştir. RPD öğrencilerinin bölüm memnuniyetleri, memnunum ve kısmen memnunum seçeneklerinde yığılma göstermektedir.

Öğrencilerin kişilik tiplerinin bölüm memnuniyet düzeyi değişkenine göre farklılaşma durumunu ortaya koymak amacıyla bağımsız gruplar için ANOVA testi analizi yapılmıştır. Yapılan analize ilişkin bulgular Tablo 26’de verilmiştir.

Tablo 26

Öğrencilerin Kişilik Tiplerinin Bölüm Memnuniyet Düzeyi Değişkeni Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Kişilik Tipleri	Bölüm Memnuniyeti	N	Ortalama	Standart Sapma		KT	SD	KO	F	P
Gerçekçi	Memnun Değilim	20	2,7944	0,79	Gr. Arası	1,871	2	,936	1,69	0,19
	Kısmen Memnunum	91	2,8364	0,74	Gurup İçi	183,184	331	,553		
	Memnunum	223	2,6712	0,74	Toplam	185,055	333			
	Total	334	2,7236	0,75						
Araştırmacı	Memnun Değilim	20	3,5444	0,67	Gr. Arası	,406	2	,203	0,45	0,64
	Kısmen Memnunum	91	3,6215	0,75	Gurup İçi	149,036	331	,450		
	Memnunum	223	3,5431	0,64	Toplam	149,442	333			
	Total	334	3,5645	0,67						
Sanatçı	Memnun Değilim	20	3,3278	0,72	Gr. Arası	,049	2	,024	0,06	0,95
	Kısmen Memnunum	91	3,3297	0,73	Gurup İçi	144,763	331	,437		
	Memnunum	223	3,3549	0,63	Toplam	144,812	333			
	Total	334	3,3464	0,66						
Girişimci	Memnun Değilim	20	2,9722	0,84	Gr. Arası	,251	2	,125	0,39	0,68
	Kısmen Memnunum	91	3,0842	0,58	Gurup İçi	107,401	331	,324		
	Memnunum	223	3,0394	0,54	Toplam	107,652	333			
	Total	334	3,0476	0,57						
Geleneksel	Memnun Değilim	20	2,9300	0,49	Gr. Arası	1,516	2	,758	2,52	0,08
	Kısmen Memnunum	91	3,2341	0,51	Gurup İçi	99,674	331	,301		
	Memnunum	223	3,1768	0,57	Toplam	101,191	333			
	Total	334	3,1776	0,55						

Tablo 26 incelendiğinde çalışma grubunu oluşturan RPD öğrencilerinin kişilik tipleri aritmetik ortalamalarının bölüm memnuniyet düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farklılık anlamlı bulunmamıştır ($F=,33$; $p>,05$).

Tablo 27

Öğrencilerin Kişilik Tiplerinin Bölüm Memnuniyet Düzeyi Değişkeni Açısından Kruskal-Wallis Testi Sonuçları

Kişilik Tipi	Bölüm Memnuniyeti	N	Sıra Toplamı	SD	Ki-Kare	P
Sosyal	Memnun Değilim	20	47,88	2	45,982	.000
	Kısmen Memnunum	91	144,28			
	Memnunum	223	187,70			
	Total	334				

Tablo 26 incelendiğinde RPD öğrencilerinin sosyal tip toplam puanlarının bölüm memnuniyet düzeyi göre istatistiksel olarak farkın anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($\chi^2 = 45,982$; $p < ,05$). Bu sonucun ardından farklılıkların kaynağını belirlemek amacıyla tamamlayıcı analizlere geçilmiştir. Bu amaçla kullanılan özel bir yöntem bulunmadığından gruplar kendi aralarında Mann Whitney-U analizi ile karşılaştırılmış elde edilen sonuç aşağıda verilmiştir.

Tablo 28

Öğrencilerin Kişilik Tiplerinin Bölüm Memnuniyet Düzeyi Değişkeni Açısından Bağımsız Grup Örneklem Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Kişilik Tipi	Memnuniyet Düzeyi	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Sosyal	Memnun Değilim	20	26,80	536,00	421,500	,00
	Kısmen Memnunum	91	62,42	5680,00		
	Memnunum	223	130,11	29014,50		

Tablo 28 incelendiğinde, bölüm memnuniyeti açısından sosyal kişilik tipi, ilişkisiz örneklem U testi kullanılarak karşılaştırıldığında, sosyal kişilik tipinde memnuniyet düzeyinde istatistiksel olarak fark anlamlı bulunmuştur (U: 421,500, $p < ,05$). Araştırmanın bu bulgusuna göre fark, memnun olanlar lehine anlamlıdır.

4.4. Üniversite Öğrencilerinin Bölüm Memnuniyetlerine İlişkin Genel Bulgular ve Yorumlar

Öğrencilerin bölüm memnuniyetini ortaya koymak için uygulanan “Bölüm Memnuniyet Anketi” sonuçlarına ilişkin betimsel analiz sonuçları Tablo 29 ‘da verilmiştir.

Tablo 29

Öğrencilerin Bölüm Memnuniyet Anketi Betimsel Analiz Sonuçları

Maddeler	Memnun Değilim		Kısmen Memnunum		Memnunum	
	f	%	f	%	f	%
Bu bölümde okumaktan	20	6,0	91	27,2	223	66,8
Öğretim elemanlarının yeterliklerinden	13	3,9	120	35,9	201	60,2
Ders programının içeriğinden	70	21	157	47	107	32
Bölümün sağladığı iş olanaklarından	117	35	126	37,7	91	27,2
Bu üniversitede okumaktan	70	21	151	45,2	113	33,8
Üniversitenin fiziksel olanaklarından	20	6,0	65	19,5	249	74,6
Üniversitenin sosyal ve kültürel olanaklarından	85	25,4	123	36,8	126	37,7

Tablo 29'daki analiz sonuçlarına göre öğrencilerin, okudukları üniversitenin fiziksel olanaklarından (yüzde 74,6), okudukları bölümden (yüzde 66,8), öğretim elemanlarının yeterliklerinden (yüzde 60,2), üniversitenin sosyal ve kültürel olanaklarından (yüzde 37,7), bu üniversitede okumaktan (yüzde 33,8), memnuniyetleri diğer seçeneklerden daha yüksek görünmektedir. Öğrencilerin yüzde 35'i, bölümün sağladığı iş olanaklarından memnun olmadığını işaretlemiştir. Araştırmanın bu bulgusuna RPD mezunlarının artması, devlet okullarındaki rehberlik öğretmeni ihtiyacının azalması, devlette kadro bulma imkânının zorlaşması öğrencilerin cevaplarında etkili olmuş olabilir. Öğrencilerin yüzde 25,7 si, okudukları üniversitelerin, sosyal ve kültürel olanaklarından memnun olmadıklarını işaretlemişlerdir. Öğrencilerin üniversiteden memnuniyet düzeyleri ise kısmen memnunum ya da memnun değilim seçeneklerinde yığılma göstermektedir.

4.5. Üniversite Öğrencilerinin Bölüm Memnuniyetlerinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi

Araştırmada ele alınan dördüncü soru kapsamında, “ RPD öğrencilerinin bölüm memnuniyetleri, cinsiyet, sınıf düzeyi, okudukları üniversite, mezun oldukları lise türü, anne ve babalarının eğitim düzeyi ve yaşamlarının çoğunun geçtiği yer değişkenlerine göre farklılaşma düzeyi” ile ilgili bulgular ve yorumlar aşağıda incelenmiştir.

4.5.1. Üniversite Öğrencilerinin Bölüm Memnuniyetlerinin Cinsiyete Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

RPD öğrencilerinin bölüm memnuniyetleri cinsiyetlerine göre farklılaşma durumunu ortaya koymak amacıyla bağımsız gruplar için t-testi analizi yapılmıştır. Yapılan analize ilişkin bulgular Tablo 30’da verilmiştir.

Tablo 30

Cinsiyete Göre Öğrencilerin Bölüm Memnuniyetinin Dağılımı Bağımsız Grup Örneklem t Testi Sonuçları

	Gruplar	N	($\bar{X}$)	SS	sd	t	p
Bölüm Memnuniyeti	Kadın	280	2,660	,558	332	3,746	,00
	Erkek	54	2,333	,727			

Tablo 30 incelendiğinde, RPD öğrencilerinin bölüm memnuniyeti ile cinsiyet değişkeni arasında istatistiksel olarak fark anlamlı bulunmuştur. Araştırmanın bu bulgusuna göre fark, kadınlar lehine anlamlıdır (t: 3,746; p<,05). Kadın öğrenciler bölümlerinden erkeklere göre daha fazla memnundurlar. Bu bulgu, bu çalışmada yer alan RPD öğrencilerinin RPD bilim dalını seçme nedenleri arasında, kadınların daha fazla işaretlediği, “seçilen alanın cinsiyetlerine uygun olduğu” sonucu ile de örtüşmektedir.

4.5.2. Üniversite Öğrencilerinin Bölüm Memnuniyetlerinin Sınıf Düzeyine Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

RPD öğrencilerinin bölüm memnuniyetleri sınıf düzeylerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını ortaya koymak amacıyla bağımsız gruplar için t-testi yapılmıştır. Yapılan analize ilişkin bulgular Tablo 31’de verilmiştir.

Tablo 31

Sınıf Düzeyine Göre Öğrencilerin Bölüm Memnuniyetleri t Testi Sonuçları

	Sınıf	N	XX	S	sd	t	P
Bölüm Memnuniyeti	1.Sınıf	171	2,6433	0,55	332	1,11	,27
	4.Sınıf	163	2,5706	0,65			

Tablo 31’de verilen ilişkisiz örneklem t-testi sonuçlarına göre, sınıf düzeyleri ile RPD öğrencilerinin bölüm memnuniyeti arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($t=1,11$; $p>,05$). Araştırmanın bu bulgusuna göre RPD öğrencilerinin bölüm memnuniyetleri sınıf düzeyine göre değişmediği ifade edilebilir.

4.5.3. Üniversite Öğrencilerinin Bölüm Memnuniyetlerinin Okudukları Üniversiteye Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

RPD öğrencilerinin bölüm memnuniyetlerinin, üniversite değişkenine göre farklılaşma durumunu ortaya koymak amacıyla bağımsız gruplar için ANOVA testi analizi yapılmıştır. Yapılan analize ilişkin bulgular Tablo 30’da verilmiştir.

Tablo 32

Üniversiteye Göre Öğrencilerin Bölüm Memnuniyetleri Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

	Üniversite	N	$\bar{X}$	SS		KT	SD	KO	F	P
Bölüm Memnuniyeti	Gazi	112	2,5893	0,58	Gr. Arası	,112	2	,056	0,15	0,86
	Ankara	113	2,6018	0,62	Gurup İçi	119,508	331	,361		
	Hacettepe	109	2,6330	0,60	Toplam	119,620	333			
	Total	334	2,6078	0,60						

Tablo 32 incelendiğinde, RPD öğrencilerinin bölüm memnuniyetleri ile öğrenim gördükleri üniversite arasında ilişki anlamlı bulunmamaktadır ($F=,15$; $p>,05$). Öğrencilerin bölüm memnuniyetleri üniversiteye göre değişmediği araştırmanın bu bulgusuna göre ifade edilebilir.

4.5.4. Üniversite Öğrencilerinin Bölüm Memnuniyetlerinin Mezun Olunan Lise Türlerine Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

RPD öğrencilerinin bölüm memnuniyetlerinin mezun olunan lise türlerine göre farklılaşma durumunu ortaya koymak amacıyla bağımsız gruplar için ANOVA testi analizi yapılmıştır. Yapılan analize ilişkin bulgular Tablo 33’de verilmiştir.

Tablo 33

Mezun Olunan Liseye Göre Öğrencilerin Bölüm Memnuniyetlerinin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

	Lise Türü	N	$\bar{X}$	SS		KT	SD	KO	F	P
Bölüm Memnuniyeti	Fen/Sosyal Bilimler	21	2,57	0,60	Gr. Arası	,741	5	,148	0,409	0,843
	Öğretmen Lisesi	86	2,62	0,60	Gurup İçi	118,879	328	,362		
	Anadolu Lisesi	180	2,58	0,62	Toplam	119,620	333			
	Genel Lise	13	2,77	0,44						
	Meslek Lisesi	12	2,75	0,45						
	Diğer	22	2,64	0,58						
	Total	334	2,61	0,60						

Tablo 33 incelendiğinde, RPD öğrencilerinin bölüm memnuniyetleri ile mezun oldukları lise türleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($F=,409$; $p>,05$). Araştırmanın bu bulgusuna göre RPD öğrencilerinin bölüm memnuniyetleri mezun oldukları liselere göre değişmediği ifade edilebilir.

4.5.5. Üniversite Öğrencilerinin Bölüm Memnuniyetlerinin Anne Eğitim Düzeyine Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

RPD öğrencilerinin bölüm memnuniyetlerinin anne eğitim düzeyi değişkenine göre farklılaşma durumunu ortaya koymak amacıyla bağımsız gruplar için ANOVA testi analizi yapılmıştır. Yapılan analize ilişkin bulgular Tablo 34’de verilmiştir.

Tablo 34

Anne Eğitim Düzeyine Göre Öğrencilerin Bölüm Memnuniyetlerinin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

	Anne Eğitim Düzeyi	N	Ortalama	Standart Sapma		KT	SD	KO	F	P
Bölüm Memnuniyeti	Okuryazar	20	2,650	0,489	Gr. Arası	,752	5	,150	,415	,838
	İlkokul	141	2,624	0,580	Gurup İçi	118,868	328	,362		
	Ortaokul	54	2,519	0,637	Toplam	119,620	333			
	Lise	74	2,635	0,653						
	Yüksekokul	16	2,688	0,479						
	Lisans ve üzeri	29	2,552	0,632						
	Total	334	2,608	0,599						

Tablo 34 incelendiğinde RPD öğrencilerinin bölüm memnuniyetleri ile anne eğitim düzeyi arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($F=,415$; $p>,05$). Araştırmanın bu bulgusuna göre, RPD bilim dalı öğrencilerin bölüm memnuniyetleri anne eğitim düzeyine göre değişmediği ifade edilebilir.

4.5.6. Üniversite Öğrencilerinin Bölüm Memnuniyetlerinin Baba Eğitim Düzeyine Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

RPD öğrencilerinin bölüm memnuniyetlerinin baba eğitim düzeyi değişkenine göre farklılaşma durumunu ortaya koymak amacıyla bağımsız gruplar için ANOVA testi analizi yapılmıştır. Yapılan analize ilişkin bulgular Tablo 35’de verilmiştir.

Tablo 35

Baba Eğitim Düzeyine Göre Öğrencilerin Bölüm Memnuniyetlerinin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

	Baba Eğitim Düzeyi	N	Ortalama	Standart Sapma		KT	SD	KO	F	P
Bölüm Memnuniyeti	Okuryazar	3	2,333	0,577	Gr. Arası	,822	5	,164	,454	,810
	İlkokul	91	2,582	0,598	Gurup İçi	118,798	328	,362		
	Ortaokul	38	2,605	0,547	Toplam	119,620	333			
	Lise	76	2,592	0,636						
	Yüksekokul	55	2,582	0,599						
	Lisans ve üzeri	71	2,690	0,600						
	Total	334	2,608	0,599						

Tablo 35 incelendiğinde, RPD öğrencilerinin bölüm memnuniyetleri ile baba eğitim düzeyi arasında anlamlı düzeyde bir ilişki bulunmamaktadır ($F=,454$; $p>,05$). Araştırmanın bu

bulgusuna göre, RPD öğrencilerinin bölüm memnuniyetlerinin baba eğitim düzeyine göre değişmediği ifade edilebilir.

4.5.7. Üniversite Öğrencilerinin Bölüm Memnuniyetlerinin Yaşamlarının Çoğunu Geçirdikleri Yere Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

RPD öğrencilerinin bölüm memnuniyetlerinin öğrencilerin yaşamının çoğunun geçirildiği yer değişkenine göre farklılaşma durumunu ortaya koymak amacıyla bağımsız gruplar için ANOVA testi analizi yapılmıştır. Yapılan analize ilişkin bulgular Tablo 36’da verilmiştir.

Tablo 36

Yaşamın Çoğunun Geçirildiği Yere Göre Öğrencilerin Bölüm Memnuniyetlerinin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

	Yaşanılan Yer	N	Ortalama	Standart Sapma		KT	SD	KO	F	P
Bölüm Memnuniyeti	Köy	38	2,500	0,558	Gr. Arası	,874	2	,437	1,219	,297
	İlçe	103	2,573	0,636	Gurup İçi	118,745	331	,359		
	İl	193	2,648	0,586	Toplam	119,620	333			
	Total	334	2,608	0,599						

Tablo 36 incelendiğinde, RPD öğrencilerinin bölüm memnuniyetleri ile yaşamın çoğunun geçirildiği yer arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($F=1,219$; $p>,05$). Araştırmanın bu bulgusuna göre, RPD öğrencilerinin bölüm memnuniyetleri, yaşamlarının çoğunun geçirildiği yere göre değişmediği ifade edilebilir.

4.6. Üniversite Öğrencilerinin Kişilik Tipleri ve Bölüm Memnuniyetleri Arası İlişkinin İncelenmesi

Araştırmada ele alınan beşinci soru kapsamında, “RPD öğrencilerinin kişilik tipleri ile bölüm memnuniyeti arasındaki ilişkiyi” ortaya koymak amacıyla korelasyona bakılmıştır. Yapılan analize ilişkin bulgular Tablo 37’de verilmiştir.

Tablo 37

Kişilik Tipleri ve Bölüm Memnuniyeti Arası İlişki

Kişilik Tipleri	Gerçekçi	Araştırmacı	Sanatçı	Sosyal	Girişimci	Geleneksel	Bölüm Memnuniyeti
Gerçekçi	-	,421**	,275**	,067	,199**	,410**	,035
Araştırmacı		-	,354**	,262**	,324**	,303**	,089
Sanatçı			-	,139*	,221**	,048	,014
Sosyal				-	,264**	,286**	,425**
Girişimci					-	,337**	,044
Geleneksel						-	,173**

Tablo 37 incelendiğinde sosyal ve geleneksel kişilik tipleri ile bölüm memnuniyeti arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır. Bölüm memnuniyeti ile en yüksek korelasyona sahip kişilik tipi sosyal ($r = ,425$; $p < ,01$) ardından gelenekseldir ($r = ,173$; $p < ,01$). Sosyal ve geleneksel kişilik tipindeki öğrencilerin okudukları bölümden memnun oldukları ifade edilebilir. Bu sonuç kuram ile de bağlantılıdır. İnan, (2006), bir yardım programı olan RPD lisans programlarında, eğitim alanlarında öğrencilerin uyum sorunlarını çözmeyi amaçlayan; öğrencilerin, aileleri, öğretmenleri ve akranları ile arasındaki ilişkileri düzenleyen; bireylerin farkındalıklarını ve iletişim becerilerini artırmayı hedefleyen; bireylere psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri sunan psikolojik danışmanlar yetiştirilmesini amaçlanmıştır. Bu itibarıyla RPD çalışanları, sosyal kişilik tipine uyar (İnan 2006, s.105). Ayrıca sosyal ile geleneksel mesleki tip arasında orta düzey bir ilişki bulunmuştur ($r = ,286$; $p < ,01$).

4.7. Üniversite Öğrencilerinin RPD Bilim Dalını Seçme Nedenlerine İlişkin

Bulgular ve Yorumlar

Araştırmada ele alınan altıncı soru kapsamında, RPD öğrencilerinin okudukları bölümü seçme nedenleri, en fazladan en aza doğru Tablo 38’de sıralanmıştır.

Tablo 38

Üniversite Öğrencilerinin Okudukları Bölümü Seçme Nedenlerine İlişkin Betimsel Analiz Sonuçları

Nedenler	Frekans	Yüzde
Bu alanın benim kişilik özelliklerime uygun olduğunu düşünmem	239	71,6
Mesleğe olan ilgim	232	69,5
Gelecekle ilgili amaçlarıma uygun olması	192	57,5
Üniversiteye giriş sınav puanım bu bölüme yetmesi	187	56
Alanın kendimi geliştirmeme olanak tanınması	175	52,4
Mesleğe olan yeteneğim	151	45,2
İş bulma olanağının yüksek olması	134	40,1
Bu şehirde yaşamının cazip gelmesi	111	33,2
Üniversitenin popülerliği	111	33,2
Geçmişte bu alanda çalışan kişilerden etkilenmem	94	28,1
Cinsiyetime uygun bir alan olması	91	27,2
Lisedeki alan tercihim	90	26,9
Prestijli bir meslek olması	78	23,4
Üniversitenin eğitsel, sosyal ve kültürel olanakları	68	20,4
İyi bir kazanç sağlayabileceğini düşünmem	66	19,8
Anne/babamın tavsiye/yönlendirmesi	61	18,3
Okul psikolojik danışmanı/rehber öğretmenimin yönlendirmesi	57	17,1
Bu üniversitenin ailemle yaşadığım yere yakın olması	56	16,8
Çocukluk hayalim olması	44	13,2
Meslekte yükselme olanaklarının fazla olması	41	12,3
Diğer akrabalarımın tavsiye/yönlendirmesi	37	11,1
Arkadaşlarımdan tavsiye/yönlendirmesi	29	8,7
Aile dostlarımızın tavsiye/yönlendirmesi	28	8,4
Öğretmenlerimin yönlendirmesi	26	7,8
Diğer	20	6
Sırf üniversite mezunu olmak istemem	10	3
Üniversite sınavına girdiğim sene sınavın zor olması	9	2,7

Tablo 38 incelendiğinde, RPD öğrencilerinin (% 71,6'sı) RPD bilim dalını seçme nedeni olarak bu alanın kişilik özelliklerine uygun olması maddesini işaretlemiştir. Bu maddeyi sırasıyla mesleğe duyulan ilgi (% 69,5), gelecekle ilgili amaçlarıma uygun olması (% 57,5), üniversite sınavında alınan puanın bu bölüme yetmesi (%56), alanın kendini geliştirmeye olanak tanınması (% 52,4), mesleğe olan yetenek (% 45,2), iş bulma olanağının yüksekliği (% 40,1), gibi bireysel ve sistemik etmenlerle ilgili maddeler izlemektedir. En az işaretlenen maddeler ise üniversiteye giriş sınavının zorluğu (% 2,7), sırf üniversite mezunu olmak (% 3) maddeleridir.

Öğrencilerin okudukları bölümü seçme nedenlerinden dördüncü sırada belirttikleri, üniversiteye giriş sınav puanım bu bölüme yetmesi ve yedinci sırada belirttikleri, iş bulma olanağının yüksek olması gibi kişilikle ilgili olmayıp sistemle ilgili olan nedenler üzerinde durulmalı, öğrencilerin sistem ve iş bulma endişesinden arı, kişiliklerine uygun meslekleri tercih edebilecekleri sistemler için çalışmalar yapılabilir.

4.7.1.Üniversite Öğrencilerinin RPDBilim Dalını Seçme Nedenlerinin Cinsiyete Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Cinsiyete göre RPD öğrencilerinin bölümü seçme nedenleri Tablo 39’da sunulmuştur. Cinsiyete göre, meslek seçimini etkileyen nedenler arasında bazı maddelerde fark anlamlı bulunmuştur.

Tablo 39

Cinsiyet Değişkenine Göre Üniversite Öğrencilerinin Bölüm Seçme Nedenleri

Nedenler	Gruplar	N	$\bar{X}$	SS	sd	t	p
Mesleğe olan ilgim	Kadın	280	0,725	0,447	332	2,557	,013
	Erkek	54	0,537	0,503			
Mesleğe olan yeteneğim	Kadın	280	0,486	0,501	332	3,039	,003
	Erkek	54	0,278	0,452			
Çocukluk hayalim olması	Kadın	280	0,146	0,354	332	2,396	,018
	Erkek	54	0,056	0,231			
Geçmişte bu alanda çalışan kişilerden etkilenmem	Kadın	280	0,275	0,447	332	-,594	,553
	Erkek	54	0,315	0,469			
Bu alanın kişilik özelliklerime uygun olmasını düşünmem	Kadın	280	0,757	0,430	332	3,507	,001
	Erkek	54	0,500	0,505			
Üniversiteye giriş sınav puanım bu bölüme yetmesi	Kadın	280	0,561	0,497	332	,070	,944
	Erkek	54	0,556	0,502			
Cinsiyetime uygun bir alan olması	Kadın	280	0,325	0,469	332	11,590	,000
	Erkek	54	0,000	0,000			
Bu üniversitenin ailemle yaşadığım yere yakın olması	Kadın	280	0,175	0,381	332	,816	,415
	Erkek	54	0,130	0,339			
Bu şehirde yaşamının çekici gelmesi	Kadın	280	0,318	0,466	332	-1,226	,224
	Erkek	54	0,407	0,496			
Anne/babamın tavsiye/yönlendirmesi	Kadın	280	0,168	0,374	332	-1,423	,159
	Erkek	54	0,259	0,442			
Diğer akrabalarımın tavsiye/yönlendirmesi	Kadın	280	0,111	0,314	332	-,008	,993
	Erkek	54	0,111	0,317			
Aile dostlarımızın tavsiye/yönlendirmesi	Kadın	280	0,068	0,252	332	-1,852	,069
	Erkek	54	0,167	0,376			
Arkadaşlarımla tavsiye/yönlendirmesi	Kadın	280	0,089	0,286	332	,362	,717
	Erkek	54	0,074	0,264			
Okul psikolojik danışmanı/rehberlik öğretmenimin yönlendirmesi	Kadın	280	0,175	0,381	332	,479	,632
	Erkek	54	0,148	0,359			

Öğretmenlerimin yönlendirmesi	Kadın	280	0,075	0,264	332	-,441	,660
	Erkek	54	0,093	0,293			
Prestijli bir meslek olması	Kadın	280	0,229	0,421	332	-,487	,627
	Erkek	54	0,259	0,442			
İyi bir kazanç sağlayabileceğini düşünmem	Kadın	280	0,182	0,387	332	-1,455	,150
	Erkek	54	0,278	0,452			
Gelecekle ilgili amaçlarıma uygun olması	Kadın	280	0,611	0,488	332	3,052	,002
	Erkek	54	0,389	0,492			
Lisedeki alan tercihim	Kadın	280	0,275	0,447	332	,518	,605
	Erkek	54	0,241	0,432			
İş bulma olanağının yüksek olması	Kadın	280	0,375	0,485	332	-2,234	,026
	Erkek	54	0,537	0,503			
Meslekte yükselme olanaklarının fazla olması	Kadın	280	0,136	0,343	332	2,134	,035
	Erkek	54	0,056	0,231			
Alanın kendimi geliştirmeme olanak tanınması	Kadın	280	0,557	0,498	332	2,850	,006
	Erkek	54	0,352	0,482			
Üniversitenin sosyal, eğitsel ve kültürel olanakları	Kadın	280	0,193	0,395	332	-1,027	,308
	Erkek	54	0,259	0,442			
Üniversitenin popüler	Kadın	280	0,336	0,473	332	,298	,766
	Erkek	54	0,315	0,469			
Üniversite sınavına girdiğim sene sınavın zor olması	Kadın	280	0,025	0,156	332	-,499	,618
	Erkek	54	0,037	0,191			
Sırf üniversite mezunu olmak istemem	Kadın	280	0,025	0,156	332	-931	,355
	Erkek	54	0,056	0,231			
Diğer	Kadın	280	0,054	0,226	332	-928	,357
	Erkek	54	0,093	0,293			

Tablo 39 incelendiğinde cinsiyetler arasında, meslek seçimini etkileyen bireysel etmenler açısından bazı maddelerde anlamlıdır. Seçilen alanın cinsiyete uygunluğunu, bu alanın kişilik özelliklerine uygun olduğunu düşünmeleri, mesleğe olan yetenek, alanın kendini geliştirmeye olanak tanınması, mesleğe olan ilgi, meslekte yükselme olanaklarının fazla olması, çocukluk hayali olması maddelerinde erkeklere göre kadınlar lehine fark anlamlıdır ($p<,05$). Sonuçlara göre erkek öğrenciler bölümü seçerken iş bulma olanağının yüksek olmasını kadın öğrenciler göre daha önemli görmektedir (χ^2 : 5,37; $p<,05$). Bu da kültürel ve geleneksel olarak erkeklerin bir an önce gelir getirici iş bulma rolleri ile ilgili olabilir. Bu bulgu, mesleki rollere de genellenebilir.

Korkut-Owen vd. (2012) tarafından 869 öğrenci ile yapılan “üniversite öğrencilerinin bölüm seçme nedenleri” çalışmalarında cinsiyet değişkenine göre öğrencilerin bölümlerini seçme nedenleri farklıdır. Erkeklerin bölümü seçerken ilgilerinden ve geçmişte bu alandan çalışan kişilerden etkilenme düzeyleri kız öğrencilere göre daha fazla olduğu bulmuşlardır. İlgili çalışmaya göre kız öğrenciler için seçilen bölümün cinsiyete uygunluğu erkeklere göre daha fazla önem verdikleri ve kız öğrenciler bölüm seçme konusunda ailelerinden daha fazla

etkilendiği gözlemlenmiştir. Kız öğrencilerin, lisedeki alan seçimleri nedeniyle şu an okudukları bölümü seçtikleri, erkek öğrencilerin alan seçiminde iyi kazanç getirici olması kız öğrencilere göre daha önemli gördükleri bulunmuştur. Bölümün sağladığı iş olanaklarından kız öğrenciler erkek öğrencilerden daha fazla memnundur. Memnun olmalarının nedenlerin başında mesleğe duyulan ilgi, üniversiteye giriş sınavında alınan puanın bu bölüme yetmesi, alanın öğrencinin kişiliğine uygun olması, iş bulma olanağının yüksekliği gibi maddeler gelmektedir. Üniversitenin eğitsel, sosyal ve kültürel olanakları, popülerliği ve üniversiteye giriş sınavının zorluğu seçenekleri ise en az işaretlenmiştir.

4.8. RPD Öğrencileri Fırsat Verilse Hala Aynı Bölümü Okumayı İsterler Miydi? Sorusuna İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmada ele alınan “fırsat verilse hala aynı bölümü okumayı ister miydiniz?” sorusunun cevabına ilişkin dağılımlar Tablo 40’da verilmiştir.

Tablo 40

Fırsat Verilse Hala Aynı Bölümü Okumayı İster Miydiniz? Sorusunun Cevabına İlişkin Dağılımlar

Cevaplar	Frekans (n)	Yüzde (%)
Evet	227	67,96
Hayır	107	32,04
Toplam	334	100,0

Tablo 40’da görüldüğü üzere RPD öğrencilerinin yüzde 67,96’sı (227 kişi) evet, (fırsat verilse hala aynı bölümü okumayı isterdim) derken; yüzde 32,04’ü (107 kişi) hayır (fırsat verilse hala aynı bölümü okumayı istemezdim) cevabını vermiştir. Başka bölümü okumak isteyen öğrenci grubu, öğrencilerin üçte birine tekabül etmektedir. Bunun nedenleri üzerinde durulabilir.

Cevabı “hayır” olan 107 öğrenciden, hangi bölümde okumak istediklerini belirtmeleri istenmiştir. Verilen cevaplar Tablo 41’de gösterilmiştir.

Tablo 41

Fırsat Verilse Hangi Bölümde Okurdunuz? Sorusunun Cevabına İlişkin Dağılımlar

Bölüm	Frekans	Yüzde
Hukuk	27	25,23
Psikoloji	26	24,30
Tıp	6	5,61
Hukuk ya da Psikoloji	6	5,61
Diş Hekimliği	3	2,80
İnşaat Mühendisliği	2	1,87
Mimarlık	2	1,87
Tıp veya Diş hekimliği	2	1,87
Hukuk ya da İç Mimarlık	1	0,93
Hukuk ya da Sinema Televizyon	1	0,93
Bilgisayar Mühendisliği / Oyunculuk	1	0,93
Biyoloji	1	0,93
Dil ve Konuşma Terapistliği	1	0,93
Edebiyat	1	0,93
Ekonomi / Hukuk / İktisat / İşletme	1	0,93
Fizyoterapi ve Rehabilitasyon	1	0,93
Gastronomi	1	0,93
Görsel Tasarımla ilgili bir bölüm	1	0,93
Hukuk ya da Diş Hekimliği / Eczacılık	1	0,93
Hukuk ya da Kara Harp Okulu	1	0,93
Hukuk ya da Bilgisayar Mühendisliği	1	0,93
İç Mimarlık ve Çevre Tasarım	1	0,93
İngilizce Öğretmenliği	1	0,93
İstatistik / Ölçme Değerlendirme vs.	1	0,93
Kara Harp Okulu	1	0,93
Kütüphaneci ya da Laborant	1	0,93
Matematik	1	0,93
Matematik ya da Geometri Öğretmenliği	1	0,93
Matematik Öğretmenliği / Mühendislik	1	0,93
Mühendislik bölümleri	1	0,93
Mühendislik ya da Hukuk	1	0,93
Okul Öncesi ya da Sınıf Öğretmenliği	1	0,93
Okul Öncesi Öğretmenliği ya da Tıp	1	0,93
RPD değil onu biliyorum sadece	1	0,93
Psikoloji ya da İngilizce	1	0,93
Sanat ya da Yaratıcılık ile ilgili bölüm	1	0,93
Sanat veya Mimarlık	1	0,93
Sanatla ya da Dille ilgili bir bölüm	1	0,93
Sinema Televizyon	1	0,93
Uluslararası İlişkiler	1	0,93

Uluslararası İlişkiler ya da İç mimarlık	1	0,93
Toplam	107	100,00

Tablo 41’deki cevaplar incelendiğinde ağırlıklı olarak hukuk ve psikoloji göze çarpmaktadır. 27 öğrenci tek cevap olarak hukuk derken toplam 35 öğrencinin cevabında hukuk, 26 öğrenci tek cevap olarak psikoloji derken toplam 28 öğrencinin cevabında psikoloji vardır. Verilen cevaplarda, sayısal puan ile öğrenci alan bölümlerde söylenmiştir. Örneğin; tıp, diş hekimliği, mühendislikler, mimarlık, matematik öğretmenliği gibi.

BÖLÜM V

TARTIŞMA

Araştırmanın bu bölümünde araştırmanın sonucundan elde edilen bulgular alan yazındaki çalışmalar ile karşılaştırılarak tartışılmıştır.

5.1. Üniversite Öğrencilerinin Holland’ın Tipoloji Kuramındaki Altı Kişilik Tipine İlişkin Bulguların Tartışılması

Araştırmanın birinci sorusu, “RPD öğrencilerinin kişilik tipleri, Holland’ın Tipoloji Kuramındaki altı kişilik tipine göre nasıl bir dağılım göstermektedir” ile ilişkili tartışma aşağıda yer almaktadır.

Bu çalışmanın sonuçlarına bakıldığında, RPD öğrencilerinin kişilik tiplerinin, genel olarak birinci sırada sosyal, ikinci sırada araştırmacı ve üçüncü sırada sanatçı kişilik tipi olduğu anlaşılmaktadır. Bu sonuç kuram ile de bağlantılıdır. Bir sosyal yardım programıdır rehberlik ve psikolojik danışmanlık bölümü. Bu itibarıyla RPD çalışanları, sosyal kişilik tipine uyar (İnan 2006, s.105). Bu çalışmanın sonuçları bazı çalışmalarla benzerlik göstermektedir. Örneğin, Tözeniş (2015), yaptığı araştırmada, psikoloji öğrencileri sosyal kişilik tipini karşılarken, güzel sanatlar öğrencileri ve konservatuar çıkışlı öğrencilerin özellikleri sanatçı kişilik tipi ile uyum bulmuştur. Gencür (2011), ilköğretim matematik öğretmen adayları

üzerinde yapmış olduğu çalışmasında ilköğretim matematik öğretmen adaylarının sırasıyla sosyal, geleneksel ve sanatsal kişilik tipine sahip olduklarını bulmuştur. Çevik ve Perkmen (2010) Türkiye’deki müzik öğretmeni adaylarının kişilik tiplerini araştırdıkları çalışmalarında katılımcıların daha çok sanatçı, sosyal ve geleneksel kişilik tipine sahip bireyler oldukları sonucunu ulaşımlardır. Ayrıca, Perkmen ve Dağıstanlı (2012), bilgisayar ve öğretim teknolojileri eğitimi bölümü lisans öğrenciler ile yaptıkları araştırmada, öğrencilerin kişilik tiplerini araştırmacı, sosyal ve geleneksel olarak bulgulamışlardır. Yaz (2013), beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencileri ile yaptığı çalışma sonucunda öğrencilerin ağırlıklı olarak araştırmacı, sosyal ve gerçekçi kişilik tipi diğer kişilik tiplerine oranla daha baskın çıkmıştır.

Atli ve Kaya (2017), yaptıkları çalışmalarında eğitim fakültesi ile iktisadi ve idari bilimler fakültesi öğrencilerinin kişilik tiplerini, sosyal, sanatçı ve geleneksel; ilahiyat fakültesi ve sağlık bilimleri öğrencilerin kişilik tiplerini, sosyal, geleneksel ve sanatçı; mühendislik öğrencilerin kişilik tiplerini, sosyal, sanatçı ve araştırmacı olarak bulmuşlardır.

Gülücü (2017), üniversite öğrencilerinin kişilik tipleri ile mesleki ve kariyer seçimleri arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmasında öğrencilerin meslek seçimlerinin Holland’ın kişilik tipleriyle uyumsuz olduğu sonucuna ulaşmıştır. Sosyal hizmetler uzmanı mesleğinin Holland’a göre sosyal tip ile uyumlu olması beklenirken bu çalışmada araştırmacı kişilik tipi; insan kaynakları uzmanı mesleğinin sosyal tip olması beklenirken geleneksel kişilik tipi, eğitimci meslek gruplarının sosyal tip olması beklenirken geleneksel kişilik tipi; sanat grubu meslek gruplarının sanatçı tip olması beklenirken gerçekçi tip; pazarlama ve halkla ilişkiler meslek gruplarının girişimci tip olması beklenirken geleneksel tip; muhasebe ve finans meslek gruplarının geleneksel tip olması beklenirken sosyal kişilik tipi olarak bulunmuştur. Araştırmacı bu sonucu, üniversite ve meslek tercihlerinde öğrencilerin kişilik tiplerini dikkate almadıkları, meslek seçimini diğer faktörlerin ailenin tutumu, ekonomik faktörler, sosyoekonomik düzey daha çok etkilemesi ile açıklamıştır.

Kamaşak ve Bulutlar (2010) akademik personelin mesleki tercihleri ve kişilikleri arasındaki uyum ile kariyer başarıları arasındaki ilişkiyi Holland'ın mesleki tercih kuramı çerçevesinde inceledikleri çalışmalarında, Holland'ın kişilik tipleri ile kurumsal desteğin, öğretim üyelerinin performansını açıklayıcı herhangi bir etkisinin olmadığını bulmuşlardır. Bunun sonucu olarak her öğretim üyesinin uzmanlık alanının farklı olması, bir öğretim üyesinin öğretmenlik görevi haricinde araştırmacılık görevinin de bulunduğu örnek olarak makine mühendisliği konusunda uzmanlaşmış bir öğretim üyesinin hem mühendisliğe hem de öğretmenliğe yatkın kişilik özelliklerine sahip olması gerektiği ki Holland'ın modelinin bunu açıklamadığı olarak yorumlamışlardır.

5.2.Üniversite Öğrencilerinin Kişilik Tiplerinin Çeşitli Demografik Değişkenlere Göre İncelenmesine İlişkin Bulguların Tartışılması

Araştırmada ele alınan ikinci soru kapsamında; “RPD öğrencilerinin kişilik tiplerinin cinsiyet, sınıf düzeyi, mezun oldukları lise türü, okudukları üniversite, anne ve babalarının eğitim düzeyi ile yaşamlarını çoğunun geçtiği yer değişkenlerine göre farklılık gösterip göstermediği” ile ilgili tartışma aşağıda yer almaktadır.

RPD öğrencilerinin kişilik tiplerinin cinsiyet değişkenine göre incelendiğinde, bu çalışmada öğrencilerinin gerçekçi ve girişimci kişilik tipi ile cinsiyetleri arasında erkekler lehine anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Erkekler, kızlara göre daha çok gerçekçi ve girişimci tipe sahip oldukları ortaya konulmuştur. Diğer üç kişilik tipinde (araştırmacı, sanatçı ve geleneksel) kadınlar ve erkekler arasında anlamlı bir fark olmadığı, bu boyutların üzerinde cinsiyet değişkeninin etkili olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Arslan (2018) eğitim fakültesi öğrencilerinin kişilik tiplerini araştırdığı çalışmasında da neredeyse benzer sonuçlar bulunmuştur. Gerçekçi ve girişimci kişilik tiplerindeki fark, erkeklerin lehine; geleneksel ve sosyal kişilik tiplerinde ise kadınların lehine fark anlamlı bulunmuştur. Sanatçı ve araştırmacı kişilik tiplerinde ise kadınlar ve erkekler arasında anlamlı bir fark olmadığı, bu

boyutların üzerinde cinsiyet değişkeninin etkili olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Yaz (2013), beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencileri ile yaptığı çalışmada, araştırmacı, girişimci ve gerçekçi kişilik tipinde kadınlar lehine, geleneksel kişilik tipinde erkekler lehine fark anlamlı bulunmuş ancak sosyal ve sanatçı kişilik tipinde kadınlar ve erkekler arasında fark anlamlı bulunmamıştır.

Pilavcı (2007), Çukurova Üniversitesi öğrencileri ile yaptığı çalışmada erkek öğrenciler daha çok gerçekçi kariyerleri tercih ederken; kız öğrenciler ise daha çok sanatçı ve sosyal kariyerleri tercih ettiklerini bulmuştur.

Ayrıca bu çalışma sonuçları, sosyal kişilik tipi sıra ortalamalarının cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiğini ortaya koymaktadır. Fark, kadınlar lehine anlamlıdır. Kadınlar erkeklerden anlamlı derecede daha sosyaldir. Benzer şekilde Atli ve Kaya (2017), üniversite öğrencilerinin kişilik tiplerini araştırdıkları çalışmaları sonucunda kız öğrencilerin sosyal kişilik tiplerinin erkek öğrencilerden daha yüksek olduklarını, kızların sosyal ilişkiler kurmaya daha yatkın olduklarını bulmuşlardır.

Sınıf düzeyine göre öğrencilerin kişilik tiplerinin farklılaşma durumuna bakıldığında sosyal ve girişimci kişilik tipleri ile sınıf düzeyi arasında fark istatistiksel olarak anlamlı düzeyde bulunmuştur. Sosyal kişilik tipinde birinci sınıflar lehine, girişimci kişilik tipinde, dördüncü sınıflar lehine fark anlamlıdır. Diğer dört kişilik tipi ile (gerçekçi, araştırmacı, sanatçı ve geleneksel) sınıf düzeyi arasında fark anlamlı olmadığı, kişilik tipleri üzerinde sınıf düzeyinin etkili olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

RPD öğrencilerinin kişilik tipleri ile okudukları üniversite arasında ilişki anlamlı bulunmamış, öğrencilerin kişilik tiplerinin, devam ettikleri üniversitelere göre değişmediği görülmüştür. Ancak Pilavcı (2007), Çukurova Üniversitesi öğrencileri ile yaptığı çalışmada farklı fakültelerde okuyan öğrencilerin, farklı kişilik tiplerine sahip olduklarını örneğin sosyal kişilik tipine sahip öğrencilerin, en çok tıp fakültesinde okuduğunu, gerçekçi ve girişimci kişilik tipine sahip öğrencilerin ise en çok mühendislik fakültesinde okuduklarını

bulmuştur. Ayrıca Atli ve Kaya (2017), eğitim, iktisadi ve idari bilimler, ilahiyat, mühendislik fakülteleri ve sağlık bilimlerinde öğrenim gören öğrencilerin kişilik tiplerinin fakülte değişkeni açısından değerlendirildikleri çalışmalarında öğrencilerin en yüksek kişilik tipleri sırasıyla sosyal, sanatçı ve geleneksel olarak bulmuşlardır. Farklı fakültelerde öğrenim gören öğrencilerin kişilik tipleri sıralamasında beklenilenden farklı sonuçlar çıkması, Holland'ın kişilik tipleri ve meslek alanları arasındaki ilişkileri belirten kurama uymamaktadır. Araştırmacılar bu durumu Türkiye'de uygulanmakta olan sınav sisteminin ve üniversite yerleştirilmelerinin öğrencilerin yetenek, ilgi ve kişilik tiplerine göre yapılmadığını, öğrenciler kendi özelliklerini dikkate alarak meslek seçiminde bulunmak yerine puanlarının yettiği ve iş bulma olasılığının yüksek olduğu meslekleri tercih ettiklerinin göstergesi olarak açıklamışlardır.

Kişilik tipleri ile öğrencilerin mezun oldukları lise türleri arasında fark sadece sanatçı kişilik tip grubunda anlamlıdır. Bu fark da çoklu karşılaştırma sonucuna göre fen/sosyal bilimler lisesi ile öğretmen lisesi mezunları arasındadır.

Anne ve baba eğitim düzeyleri ile öğrencilerin kişilik tipleri ile arasında fark, sadece gerçekçi kişilik tipinde anlamlıdır. Anne eğitim düzeyi okuryazar olanların diğer gruplara göre daha gerçekçi oldukları söylenebilir. Sarıkaya ve Khorshid (2009) Ege Üniversitesi'ne yeni kayıt olan 1000 öğrencinin meslek seçimini etkileyen faktörleri incelediği araştırmalarında, öğrencinin aldığı puanın, puan türünün, tercih sırasının, anne eğitim düzeyinin ve mesleğinin meslek seçimini etkilediği sonucuna varılmıştır.

Öğrencilerin kişilik tiplerinin yaşamlarının çoğunun geçirildiği yer değişkenine göre fark anlamlı bulunmamıştır. Literatürde yaşamlarının çoğunun geçtiği yer değişkeni ile ilgili bulgulara rastlanılmamıştır.

5.3. Üniversite Öğrencilerin Bölüm Memnuniyet Düzeylerine İlişkin Tartışma

Araştırmada ele alınan üçüncü soru ile ilgili “RPD öğrencilerinin bölüm memnuniyet düzeyleri” ile ilgili tartışma aşağıda yer almaktadır.

Bu çalışmada, RPD öğrencilerinin yüzde 66,8’i bölümünden “memnun”, yüzde 27,2’si “kısmen memnun”, yüzde 6’sı ise “memnun değilim” seçeneğini işaretlemiştir. RPD öğrencilerinin bölüm memnuniyetleri, memnunum ve kısmen memnunum seçeneklerinde yığılma göstermektedir. Sosyal ve geleneksel kişilik tipleri ile bölüm memnuniyeti arasında ilişki istatistiksel olarak anlamlıdır. Bölüm memnuniyeti ile en yüksek ilişkiye sahip kişilik tipi sosyal ($r = ,425$; $p < ,01$) ardından gelenekseldir ($r = ,173$, $p < ,01$). Sosyal ve geleneksel kişilik tipindeki öğrencilerin okudukları bölümden memnun oldukları ifade edilebilir. Bu sonuç kuram ile de bağlantılıdır. RPD çalışanları, sosyal kişilik tipine uyar (İnan 2006, s.105). Gencür (2011), ilköğretim matematik öğretmen adaylarıyla yaptığı çalışmada, sosyal, geleneksel ve sanatçı kişilik boyutlarını bölüm memnuniyetiyle ilişkili bulmuştur. Çevik ve Perkmen (2010) Türkiye’deki müzik öğretmen adaylarının kişilik tipleri daha çok sanatsal ve sosyal kişilik tipine sahip bireyler olduklarını ve zikredilen kişilik tipleri ile bölüm memnuniyetleri arasında önemli ilişki olduğunu ortaya koymuşlardır. Perkmen ve Dağıstanlı (2012), bilgisayar ve öğretim teknolojileri eğitimi bölümünde okuyan lisans, öğrencilerin kişilik tiplerinin en çok araştırmacı, sonra sosyal sonra geleneksel olduğunu, ancak gerçekçi mesleki tip puanlarının bilişim teknolojileri öğretmenliği memnuniyetinde önemli olmasına rağmen katılımcıların gerçekçi kişilik tipine uygun aktivitelere ilgisinin orta düzeyde olduğunu bulmuşlardır. Öztürk ve İlman (2015), sağlık yönetimi ve işletmeciliği bölümünde okuyan öğrenciler ile yaptıkları araştırma sonunda; öğrencilerin neredeyse yarısı okudukları üniversiteden ve bölümden memnun olduklarını ortaya koymuştur.

5.4.Üniversite Öğrencilerinin Bölüm Memnuniyetlerinin Çeşitli Demografik Değişkenlere Göre İncelenmesine İlişkin Bulguların Tartışılması

Araştırmada ele alınan dördüncü soru kapsamında; “RPD öğrencilerinin bölüm memnuniyetleri cinsiyet, sınıf düzeyi, mezun oldukları lise türü, okudukları üniversite, anne ve babalarının eğitim düzeyi ile yaşamlarını çoğunun geçtiği yer değişkenlerine göre farklılık gösterip göstermediği” ile ilgili tartışma aşağıda yer almaktadır.

RPD öğrencilerinin bölüm memnuniyetlerinin cinsiyet değişkenine göre incelendiğinde, bu çalışmada kadınlar lehine fark anlamlı bulunmuştur. Kadın öğrenciler bölümlerinden erkeklere göre daha fazla memnundurlar. Çokluk ve Yılmaz (2007), üniversite öğrencilerinin fakülte yaşamının niteliğine ilişkin görüşlerinin cinsiyet, yaş, sınıf, tercih, herhangi bir öğrenci topluluğuna üye olup olmama gibi değişkenlere göre farklılık gösterip göstermediğini inceledikleri araştırmalarında cinsiyete göre fakülteden memnuniyet boyutunda kız öğrenciler erkek öğrencilere göre daha olumlu görüş belirtmişlerdir. Özdemir, Kılınç, Ögdem ve Er. (2013) eğitim fakültesi öğrencileri ile yaptıkları çalışmalarında cinsiyet değişkeninin öğrencilerin fakülte yaşamının niteliğine ilişkin memnuniyet düzeylerinin, fakülteden memnuniyet, öğretim elemanından memnuniyet ve sınıf ortamı ve öğrenci ilişkilerinden memnuniyet boyutlarında farklılık anlamlı bulunmamıştır.

Bu çalışmada RPD öğrencilerinin bölüm memnuniyetleri sınıf düzeyine, mezun oldukları lise türü, devam ettikleri üniversite, anne ve baba eğitim düzeyi ile yaşamlarının çoğunun geçtiği yer değişkenlerine değişmediği bulunmuştur. Özdemir vd. (2013) eğitim fakültesi öğrencilerinin fakülte yaşamının niteliğine ilişkin memnuniyetlerinin öğrenim görülen sınıf düzeyine göre dördüncü sınıfların lehine farklılık anlamlı bulunmuştur. Dördüncü sınıf öğrencilerinin fakülte yaşamının niteliğine ilişkin memnuniyet düzeylerinin daha olumludur. Çokluk Bökeoğlu ve Yılmaz’ın (2007), öğrencilerin sınıf düzeyi arttıkça öğretim elemanından ve fakülteden memnuniyet düzeylerinin düştüğünü bulmuştur. Özdemir vd. (2013) öğrenim görülen bölüm değişkenine göre öğrencilerin fakülte yaşamının niteliğine

ilişkin memnuniyet düzeylerinin öğretim elemanından memnuniyet, sınıf ortamı ve öğrenci ilişkilerinden memnuniyet boyutlarında Fen Bilgisi ile İlköğretim Matematik Öğretmenliği bölümü öğrencileri arasında Fen Bilgisi Öğretmenliği bölümünde öğrenim gören öğrencilerin lehine farkı anlamlı bulmuştur.

5.5. Üniversite Öğrencilerinin RPD Bölümünü Seçme Nedenlerine İlişkin Tartışma

Bu çalışmada RPD öğrencilerinin okudukları bölümü seçme nedenlerine olarak, bu alanın kişilik özelliklerine uygun olması en başta çıkmıştır. Peşi sıra mesleğe duyulan ilgi, gelecekle ilgili amaçlarına uygun olması, üniversite sınavında alınan puanın bu bölüme yetmesi, alanın kendini geliştirmeye olanak tanınması, mesleğe olan yetenek, iş bulma olanağının yüksekliği maddeleri gelmektedir.

Korkut-Owen vd. (2012), yaptıkları çalışmalarında üniversite öğrencilerinin bölüm seçme nedenlerin başında mesleğe duyulan ilgi gelmektedir. Ardından da üniversiteye giriş sınavında alınan puanın bu bölüme yetmesi, alanın öğrencinin kişiliğine uygun olması, iş bulma olanağının yüksekliği gibi bireysel ve sistematik etmenlerle ilgili maddeler gelmektedir.

Sarıkaya ve Khorshid (2009) Ege Üniversitesi'ne yeni kayıt olan 1000 öğrencinin meslek seçimini etkileyen faktörleri incelediği araştırmalarında, öğrencilerin % 33,6'sının meslekle ilgili olumlu görüşleri nedeniyle (mesleği sevdiği, ilgi duyduğu, yeteneği olduğu, kendi istek ve ideallerini gerçekleştirmek için), % 28,2'sinin avantajların ön planda olması nedeniyle (kolay iş bulabilme, toplumda saygın bir meslek, yüksek gelir getiren bir meslek olduğu, eğitimi basit ve kolay olduğu için) %34,4'ünün çaresizlik nedeniyle (bu okula puanı yettiği, meslek lisesi mezunu olduğu, meslek sahibi olmak, ailesinin maddi durumu yeterli olmadığı ve İzmir dışında okutamayacağı için) ve % 4,9'u istemediği halde sırf puanı yettiği için okuduğu bölümü seçmiştir.

Öztürk ve İlman (2015), sağlık yönetimi ve işletmeciliği bölümünde okuyan öğrenciler ile yaptıkları araştırma sonunda; öğrencilerin bölümü tercih etme nedenlerinden başında mezun olunca iş bulma beklentisi olduğu bulmuşlardır. Özdemir ve Şahin (2016), hemşirelik öğrencilerinin mesleği seçmesinde etkili olan faktörlerin araştırdıkları çalışmalarında sonucunda; iş bulma olanağının fazla olması, kadın olma, mesleğini isteyerek seçme ve mesleğini sevmeye hemşirelik mesleğinin seçiminde etkili olduğu bulmuşlardır. Bölükbaş (2018), hemşirelik öğrencilerinin meslek seçimi ve etkileyen faktörler araştırmasında öğrencilerin iş bulma olanağının fazla olmasını birinci sırada ve isteyerek hemşirelik mesleğini seçtikleri bulmuştur. Yine öğrencilerin gelecekte işsizlik yaşamama düşüncesi ve ailenin isteği ile hemşireliği tercih ettiklerini saptamıştır.

Pekkaya ve Çolak (2013), iktisadi ve idari bilimler fakültesi öğrencileri ile yaptıkları çalışmalarında üniversite öğrencilerinin meslek seçimini etkileyen faktörler olarak birinci sırada iş güvencesi, ikinci sırada meslek kazançları üçüncü sırada kariyer imkânları kriterlerini bulmuşlardır. Gürdoğan ve Atabey (2017), meslek yüksekokulu öğrencileri ile yaptıkları çalışmalarında; öğrencilerin üniversite tercihlerini etkileyen faktörleri algılama düzeyi olarak birinci sırada “tercihlerimi yaparken, okuyacağım üniversitenin bulunduğu şehri dikkate alırım”, ikinci sırada “tercihlerimde üniversitenin ulaşım olanaklarını dikkate alırım”, üçüncü sırada ise “tercih edeceğim bölümün imajının iyi olmasını önemserim” olarak bulmuşlardır. Öğrencilerin tercihlerini yaparken “tercihte bulunmadan önce, o üniversiteden mezun öğrencilerin profillerini dikkate alırım”, “üniversite ve sanayi işbirliğinin olması tercihlerimi olumlu yönde etkiler” ve “üniversitenin kütüphane olanakları tercihlerimde etkilidir” ifadelerine en az dikkat ettikleri bulmuşlardır. Öğrencilerin üniversite tercihlerini etkileyen diğer faktörler eşit ağırlık puanı ile girenler “tercih ettiğim üniversitenin köklü bir üniversite olmasını isterim”i; üniversite giriş sınavında aldıkları puanları 250-300 arası olanlar, “tercihlerimde dünya görüşümü rahatlıkla yaşayabileceğim ortamı olan bir üniversite tercih ederim” i daha fazla önemsediklerini ortaya çıkarmıştır.

Bireyin meslek seçimini etkileyen nedenler arasında ailenin ekonomik düzeyi de belirleyici olabilmektedir. Bahar (2002) eğitim fakültesi, tıp fakültesi ve iktisadi ve idari bilimler fakültesi (İİBF), öğrencileri ile yaptığı fakülte tercihleri araştırmasında, tıp fakültesi ve İİBF öğrencilerinin daha çok yüksek sosyo ekonomik düzeyden geldiğini; eğitim fakültesi öğrencilerinin ise sosyo-ekonomik durumlarından daha düşük seviyede olduğu bulmuştur. Sosyo ekonomik bakımdan en alt seviyede bulunan öğrenciler, kaybedecek zamanlarının olmaması, bir an önce hayata atılma kaygısı, aileye karşı olan sorumlulukları vb sebeplerle öğretmenlik mesleğini tercih ettikleri şeklinde yorumlamıştır. Ayrıca araştırma sonucunda, eğitim fakültesi ile İİBF öğrencilerinin yakın puanlarla kayıt yaptırabildiği düşünüldüğünde, üniversite sınavında benzer performans gösteren öğrencilerden ekonomik durumu daha iyi olanların İİBF'ye, düşük olanların ise eğitim fakültelerine yöneldiklerini; tıp fakültesine giriş için yüksek puan gerekmekte ve sosyo-ekonomik durum üniversiteye iyi hazırlanabilme boyutunu dolaylı olarak etkilediği şeklinde yorum getirmiştir.

RPD öğrencilerinin yüzde 67,96'sı (227 kişi) evet, (fırsat verilse hala aynı bölümü okumayı isterdim) derken; yüzde 32,04'ü (107 kişi) hayır (fırsat verilse hala aynı bölümü okumayı istemezdim) cevabını verdikleri görülmüştür. Başka bölümü okumak isteyen öğrenci sayısı, öğrencilerin üçte birine denk gelmektedir. Öğrenciler başka bölüm olarak verdikleri cevaplarda hukuk ve psikoloji alanları ağırlıklı olarak yoğunlaşmaktadır. RPD öğrencilerinin okudukları bölümü seçme nedenlerine olarak ise, bu alanın kişilik özelliklerine uygun olması ve mesleğe duyulan ilgi seçeneklerini işaretlemelerine rağmen hukuk okumak istemeleri, kuram için bir tutarsızlık olarak değerlendirilebilir. Çünkü tipoloji kuramında hukuk girişimci kişilik tipine uyar.

BÖLÜM VI

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmanın bu bölümünde elde edilen bulgular ışığında varılan sonuçlar ve bu sonuçlarla ilgili öneriler aşağıda özetlenmiştir.

6.1. SONUÇLAR

1. RPD öğrencilerinin kişilik tipleri ile bölüm memnuniyetleri arasındaki ilişkinin incelendiği bu çalışmada RPD öğrencilerinin kişilik tipleri, Holland'ın Tipoloji Kuramındaki altı tür kişilik tipine göre incelenmiş ve öğrencilerin ağırlıklı olarak sırasıyla sosyal, araştırmacı ve sanatçı kişilik tipine sahip oldukları bulunmuştur.
2. RPD öğrencilerinin kişilik tiplerinin cinsiyete göre farklılaşma durumunun incelenmesi sonucunda erkeklerin ağırlıklı olarak gerçekçi ve girişimci kişilik tipine; kadınların ise ağırlıklı olarak sosyal kişilik tipine sahip oldukları görülmüştür.
3. RPD öğrencilerinin kişilik tiplerinin sınıf düzeyine göre farklılaşma durumu incelendiğinde dördüncü sınıf öğrencilerinin, birinci sınıf öğrencileriyle karşılaştırıldıklarında anlamlı derecede daha girişimci bir kişilik tipine sahip oldukları; birinci sınıf öğrencilerinin ise dördüncü sınıf öğrencilerinden anlamlı derecede daha sosyal bir kişilik tipine sahip oldukları anlaşılmıştır.

4. RPD öğrencilerinin kişilik tipleri, devam ettikleri üniversitelere göre incelendiğinde ise öğrencilerin kişilik tiplerinin devam ettikleri üniversitelere göre değişmediği sonucuna ulaşılmıştır.
5. RPD öğrencilerinin kişilik tipleri, mezun oldukları lise türlerine göre incelendiğinde sadece sanatçı kişilik tipine sahip olan öğrenciler lehine fark anlamlı düzeyde olduğu ve bu farkın da fen/sosyal bilimler liseleri ile öğretmen liselerinden mezun olan öğrenciler arasında olduğu görülmüştür.
6. RPD öğrencilerinin kişilik tiplerinin anne ve baba eğitim düzeyine göre farklılaşma durumu incelendiğinde fark sadece gerçekçi kişilik tipinde anlamlı bulunmuştur. Anne eğitim düzeyine göre ise annesi okuryazar olan öğrencilerin diğer gruplara göre daha gerçekçi kişilik tipine sahip oldukları anlaşılmıştır.
7. RPD öğrencilerinin kişilik tiplerinin yaşamlarının çoğunu geçirdikleri yere göre değişmediği bulunmuştur.
8. RPD öğrencilerinin kişilik tipleri ile bölüm memnuniyetleri arasındaki fark sadece sosyal kişilik tipindeki öğrenciler lehine anlamlı bulunmuştur.
9. Öğrencilerin yüzde 66,8'i bölümünden “memnunum”, yüzde 27,2'si “kısmen memnunum”, yüzde 6'sı ise “memnun değilim” seçeneklerini işaretlemişlerdir RPD öğrencilerinin bölüm memnuniyetleri ile ilgili tercihlerinin ağırlıklı olarak memnunum ve kısmen memnunum seçeneklerinde toplandığı görülmüştür.
10. RPD öğrencilerinin, okudukları üniversitenin fiziksel olanaklarından (yüzde 74,6), okudukları bölümden (yüzde 66,8), öğretim elemanlarının yeterliklerinden (yüzde 60,2) memnuniyetleri diğer seçeneklerden daha yüksek bulunmuştur. RPD öğrencilerinin yüzde 35'inin, bilim dalının sağladığı iş olanaklarından memnun olmadıkları sonucuna ulaşılmıştır.
11. RPD öğrencilerinin, bölüm memnuniyetleri cinsiyete göre incelendiğinde kadınlar lehine fark anlamlı bulunmuştur.

12. RPD öğrencilerinin bölüm memnuniyetlerinin, sınıf düzeyi, mezun oldukları lise türü, devam ettikleri üniversite, anne ve baba eğitim düzeyi ve yaşamlarının çoğunu geçirdikleri yer değişkenlerine göre değişmediği anlaşılmıştır.

13. RPD öğrencilerinin bölüm memnuniyetleri ile en yüksek korelasyona sahip kişilik tipleri sosyal ardından geleneksel kişilik tipleri olarak bulunmuştur.

14. RPD öğrencilerinin RPD bilim dalını seçme nedeni olarak sırasıyla bu alanın kişilik özelliklerine uygun olması (% 71,6'sı), mesleğe duyulan ilgi (% 69,5), gelecekle ilgili amaçlarına uygun olması (% 57,5), üniversite sınavında alınan puanın bu bilim dalı için yeterli olması (%56), alanın kendini geliştirmeye olanak tanınması (% 52,4), mesleğe olan yetenek (% 45,2) ve iş bulma olanağının yüksek olması (% 40,1) seçeneklerini işaretledikleri görülmüştür.

15. RPD öğrencilerinin RPD bilim dalını seçme nedenleri cinsiyete göre incelendiğinde kadın öğrencilerin, seçilen alanın cinsiyetlerine, kişilik özelliklerine uygun olduğunu düşünmeleri, mesleğe olan yetenekleri, alanın kendini geliştirmeye olanak tanınması, mesleğe olan ilgi, meslekte yükselme olanaklarının fazla olması ve çocukluk hayali olması nedenlerini; erkek öğrencilerin ise bilim dalını tercih ederken iş bulma olanağının yüksek olması nedenini daha önemli görmeleri belirleyici olmuştur.

16. RPD öğrencilerinin yüzde 67,96'sı (227 kişi) evet, (fırsat verilse hala aynı bölümü okumayı isterdim) derken; yüzde 32,04'ü (107 kişi) hayır (fırsat verilse hala aynı bölümü okumayı istemezdim) cevabını verdikleri görülmüştür. Başka bölümü okumak isteyen öğrenci sayısı, öğrencilerin üçte birine denk gelmektedir. Öğrenciler başka bölüm olarak verdikleri cevaplarda hukuk ve psikoloji alanları ağırlıklı olarak yoğunlaşmaktadır.

6.2. ÖNERİLER

Araştırmanın bu bölümünde elde edilen sonuçlarından hareketle psikolojik danışman/rehberlik öğretmenleri ile ailelere ve bu konuda gelecekte yapılacak araştırmalara yönelik geliştirilen önerilere yer verilmiştir.

Psikolojik Danışman/Rehberlik Öğretmenleri ve Ailelere Yönelik Öneriler

1. Bu araştırma, öğrencilerinin bölüm memnuniyetinin kişilik tipi ile ilişkili olduğunu göstermektedir. Bu nedenle alan ve meslek seçiminde kişilik tipi dikkate alınarak mesleki yönlendirme ve rehberlik yapılabilir. Psikolojik danışman/rehberlik öğretmenleri okullarda meslek ve kariyer danışmanlığı yaparken bölüm memnuniyeti dolayısıyla mesleki memnuniyet üzerinde durulabilir.
2. Yine bu araştırmada, cinsiyet, mezun olunan lise türü, anne ve baba eğitim düzeylerinin kişinin meslek seçimi kararını etkileyen faktörler olarak bulunmuştur. Bu nedenle, alan ve meslek seçimi ile ilgili öğrencilere ve velilere yönelik yapılacak mesleki rehberlik hizmetlerinde ilgili faktörler üzerinde durularak meslek seçimi kararlarını almalarında yol gösterici olarak kullanmaları istenebilir.
3. Bu araştırmanın bulguları, RPD bilim dalını seçmek isteyen öğrencilere yükseköğretim program tercihlerinde rehberlik amaçlı kullanılabilir.
4. Okullarda öğrencilerin kişilik tiplerinin farkına varacağı psikoeğitim programları uygulanabilir, öğrencilerin kişilik tiplerine uygun atölye çalışmaları yapılabilir
5. Öğrencilerin eğitim hayatı boyunca özellikle kademe geçişlerinde, (liselerde alan, dal seçimlerinde) ve bir üst eğitim basamağına geçişlerinde öğrencilerin yönlendirilmesi için kişilik tiplerini ortaya koyan güncel ölçeklerin uyarlanmasına ve geliştirilmesine yönelik çalışmalar yapılabilir. Teknolojinin kullanıldığı günümüzde cep telefonu, tablet ve bilgisayar ortamında doldurabilen ölçekler geliştirilip, hızlı sonuç veren bu tür ölçeklerin

sonuçlarına göre öğrenciler, ilgi, yetenek ve değerlerine dolayısıyla kişilik tiplerine uygun mesleklere yönlendirilebilir. Geliştirilen ölçeğin e-okul sistemine entegre olması, ölçek verilerinin kademeler arası geçişlerinde göz önünde bulundurmayı kolaylaştıracaktır.

6. Üniversitede okudukları bölümden memnun olmayan öğrencilerin memnun olmama nedenleri irdelenip gelecekte tercih yapacak öğrencilerinde aynı duruma düşmemeleri için ortaöğretimde önleyici rehberlik çalışmaları yapılabilir.

7. Öğrencilerin okudukları bölümü seçme nedenlerinden dördüncü sırada belirttikleri, üniversiteye giriş sınav puanım bu bölüme yetmesi ve yedinci sırada belirttikleri, iş bulma olanağının yüksek olması gibi kişilikle ilgili olmayıp sistemle ilgili olan dışsal nedenler üzerinde durulmalı, öğrencilerin iş bulma endişesinden ari, kişiliklerine uygun meslekleri tercih etmelerini sağlayacak çalışmalar yapılabilir.

8. Bu araştırmanın sonuçları içinde yer alan başka bilim dalında okumak isteyen öğrenciler, çalışma grubunun üçte birine denk gelmektedir. Bu konunun üzerine gidilip, başka bölümü isteme nedenleri üzerinde ayrıntılı araştırmalar yapılabilir.

Gelecekte Yapılacak Araştırmalara Yönelik Öneriler

1. Araştırma bazı devlet üniversitelerinin RPD öğrencileri ile yapılmış olup çalışma grubundaki devlet üniversitelerinin sayısı arttırılabilir; araştırmaya vakıf üniversiteleri ve özel üniversiteler eklenebilir, hatta farklı disiplin dalları eklenerek araştırma tekrarlanabilir ve sonuçların benzerliği/farklılığı karşılaştırabilir.

2. Araştırmada, RPD lisans düzeyinde birinci ve dördüncü sınıf öğrencileri ile çalışılmıştır. Gelecekte yapılacak araştırmalarda ise alanda çalışanlar ile öğrenciler arasında yapılarak sonuçların benzerliği/farklılığı karşılaştırabilir.

3. Gelecekte yapılacak araştırmalarda “RPD bilim dalına kayıt yaptışıp, belli bir dönem okuyup, bilim dalı değiştiren/bırakan öğrencilerin bilim dalını bırakma/değiştirme nedenleri araştırılabilir.

4. Bu çalışmada kesitsel bir araştırma yöntemi izlenmiş ve sadece nicel verilerden elde edilen bulgular değerlendirilmiştir. Üniversite ğrencilerinin bölüm memnuniyetlerinin yıllara göre değişiklik gösterip göstermediği boylamsal bir araştırma ile incelenebilir. Memnuniyet düzeylerini belirleyen etmenler nitel bir yöntemle daha derinlemesine incelenebilir.

5. Bu araştırmada cinsiyet, sınıf düzeyi, mezun olunan lise türü, okunan niversite, anne ve baba eğitim düzeyi ile yaşamın çoğunun geçirildiği yer değişkenleri kullanılmıştır. Ayrıca benzer bir araştırma ilgili lisans programının algılanan prestij düzeyi ve istihdam olanakları gibi değişkenler ile yapılabilir.

6. Bu araştırma bulgularında sosyal kişilik tipindeki ğrencilerin RPD bölüm memnuniyeti yüksek bulunmuştur. Benzer şekilde kişilik tiplerine uygun bölümlerde okuyan öğrencilerin bölüm memnuniyetlerinin yüksekliğini gösteren araştırmalar da mevcuttur. Buradan hareketle lise ğrencilerinin kendilerine uygun meslek seçimleri yapabilmelerini sağlamak amacıyla kişilik tiplerini tanımlarına olanak sağlayacak psikoeğitimler geliştirilebilir.

KAYNAKLAR

1739 Sayılı Milli Eğitim Kanunu. (1973). *T.C. Resmi Gazete*, 14574, 24 Haziran 1973.

Ackerman, P.L., & Heggestad, E.D. (1997). Intelligence, personality and interests: Evidence for overlapping traits. *Psychological Bulletin*, 121, 219–245. <https://psycnet.apa.org/doiLanding?doi=10.1037%2F0033-2909.121.2.219> sayfasından erişilmiştir

Arslan, A. (2018). *Eğitim fakültesi öğrencilerinin mesleki kişilik tipleri ile beş faktör kişilik özellikleri arasındaki ilişki*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.

Atli, A. & Kaya, M. (2017). Üniversite öğrencilerinin mesleki kişilik tipleri. *Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(14), 331-342. doi: 10.29029/busbed.322778

Atli, A. & Keldal, G. (2017). Mesleki kişilik tipleri envanterinin geliştirilmesi. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 18(1), 73-93. doi: 10.17494/ogusbd.330743

Aytaç, S. (2005). *Çalışma yaşamında kariyer yönetim planlaması gelişimi ve sorunları*. Bursa: Ezgi.

- Bahar, H. H. (2002). Eğitim fakültesi, tıp fakültesi ve iktisadi ve idari bilimler fakültesi öğrencilerinin bazı sosyo-ekonomik özellikleri ile fakülte tercihleri arasındaki ilişki. *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(1), 125-144. <https://www.pegem.net/dosyalar/dokuman/130347-2012032413429-egitim-fakultesi,-tip-fakultesi-ve-iktisadi-ve-idari-bilimler-fakultesi-ogrencilerinin-bazi-sosyo-ekonomik-ozellikleri-il~1.pdf> sayfasından erişilmiştir.
- Bergan, S. & Damian, R. (2010). *Higher Education for Modern Societies-Competences and Values*. Strasbourg: Council of Europe Publishing, <https://rm.coe.int/higher-education-for-modern-societies-competences-and-values/168075dddb> sayfasından erişilmiştir.
- Bölükbaş, N.(2018). Hemşirelik öğrencilerinin meslek seçimi ve etkileyen faktörler. *Ordu Üniversitesi Hemşirelik Çalışmaları Dergisi*, 1(1). 10-17. <https://dergipark.org.tr/download/article-file/614081> sayfasından erişilmiştir.
- Cüceloğlu, D. (2006). *İnsan ve davranışı*. İstanbul: Remzi.
- Çakır, M. A. (2009). Mesleki rehberlik. A. Kaya (Ed.), *Psikolojik danışma ve rehberlik* içinde (s.125-156). Ankara: Anı.
- Çokluk Bökeoğlu, Ö., & Yılmaz, K. (2007). Üniversite öğrencilerinin fakülte yaşamının niteliğine ilişkin görüşlerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 40(2), 179-204.
- Demirci, A. (2017). *Holland'ın mesleki tipleri ile beş faktörlü kişilik özellikleri arasındaki ilişkiler*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Doğan, H., & Bacanlı, F. (2012). The effect of a career decision-making group guidance program on career decision-making difficulties. *Energy Education Science and Technology Part B: Social and Educational Studies*, 1, 912-916.
- Erdoğan, N. (2003), *Kariyer geliştirme, kuram ve uygulama*. Ankara: Nobel.

- Ehrhart, K. H., & Makransky, G. (2007). Testing vocational interests and personality as predictors of person-vocation and person-job fit. *Journal of Career Assessment*, 15(2), 206-226. <https://doi.org/10.1177/1069072706298105>
- Gencür, A. S. (2011). *İlköğretim matematik öğretmen adaylarının kişilikleriyle bölüm memnuniyetleri arasındaki ilişki*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Gottfredson, G. D., Jones, E. M., & Holland, J. L. (1993). Personality and vocational interests: The relation of Holland's six interest dimensions to five robust dimensions of personality. *Journal of Counseling Psychology*, 40(4), 518-524.
- Gökdeniz, İ. & Merdan, E. (2011). Kişilik ile kariyer seçimi arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Aksaray Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 3(2), 23-36.
- Gülücü, H. (2017). *Üniversite öğrencilerinin meslek ve kariyer seçimi ile kişilik özellikleri arasındaki ilişki: İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğrencileri üzerine bir araştırma*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Gürdoğan, A. & Atabey, S. (2017). Üniversite seçimini etkileyen faktörler: Meslek yüksekokulu öğrencileri üzerine bir çalışma. *Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Dergisi*, 95-103. doi: 10.21733/ibad.366796
- İnan, Ş. (2006). *Kariyer eğilim envanterinin geliştirilmesine yönelik bir çalışma*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Kamaşak, R. & Bulutlar, F. (2010). Kişilik, mesleki tercih ve performans ilişkisi: Akademik personel üzerine bir araştırma. *Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 2(2), 119-126.
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemi: Kavramlar, ilkeler, teknikler*. Ankara: Nobel.
- Kepçeoğlu, M. (1999). *Psikolojik danışma ve rehberlik*. Ankara: Alkım.

- Kırdök, O. (2010). *Bilişsel bilgiyi işleme yaklaşımına göre geliştirilen mesleki karar verme programının sınanması*. (Doktora tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Korkut-Owen, F., Kepir, D.D., Özdemir, S., Ulaş, Ö. & Yılmaz, O. (2012). Üniversite öğrencilerinin bölüm seçme nedenleri. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(3), 135-151. <http://dergipark.ulakbim.gov.tr/mersinefd/article/view/1002000263/1002000217> sayfasından erişilmiştir.
- Kuzgun, Y. (1986). Meslek seçiminde kararsızlık. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 19(1), 118.
- Kuzgun, Y. (2002). *Rehberlik ve psikolojik danışma*. Ankara: ÖSYM.
- Kuzgun, Y. (2006). *Meslek danışmanlığı kuramlar ve uygulamalar*. Ankara: Nobel.
- Kuzgun, Y. (2009). *Meslek gelişimi ve danışmanlığı*. Ankara: Nobel.
- Logue, C. T., Lounsbury, J. W., Gupta, A., & Leong, F. T. L. (2007). Vocational interest themes and personality traits in relation to college major satisfaction of business students. *Journal of Career Development*, 33(3), 269–295. <https://doi.org/10.1177/0894845306297348>
- Naralan, A. & Kaleli, S. S. (2012). Üniversite öğrencilerinin üniversiteden beklentileri ve bölüm memnuniyeti araştırması: Atatürk üniversitesi örneği. *Organizasyon Ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 4(1). 1-11. http://www.sobiad.org/ejournals/dergi_ybd/arsiv/2012_1/abdullah_naralan.pdf sayfasından erişilmiştir.
- Nazlı, S. (2011). *Kapsamlı gelişimsel rehberlik programı*. Ankara: Anı.
- Niles, S. G. & Harris-Bowlbey, J. (2013). *21.Yüzyılda kariyer gelişimi müdahaleleri*. (F. Korkut Owen, Çev. Ed.). Ankara: Nobel.

- Özdemir, S., Kılınç, A. Ç., Öğdem, Z. & Er, E. (2013). Eğitim fakültesi öğrencilerinin fakülte yaşamının niteliğine ilişkin memnuniyet düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 3, 228-235. doi: 10.5961/jhes.2013.081
- Özdemir, F.K. & Şahin, Z.A. (2016). Hemşirelik bölümü birinci sınıf öğrencilerinin meslek seçimini etkileyen faktörler. *ACU Sağlık Bilimleri Dergisi*, 1, 28-32. http://acibadem.dergisi.org/uploads/pdf/pdf_AUD_336.pdf sayfasından erişilmiştir.
- Öztürk, Z. & İlman, E. Z. (2015). Sağlık yönetimi ve işletmeciliği bölümünde okuyan öğrencilerin bölümü tercih nedenleri ile beklenti ve motivasyon düzeyleri üzerine bir araştırma. *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(1). 71-93. <https://dergipark.org.tr/download/article-file/86115> sayfasından erişilmiştir.
- Perera, H. N. & McIlveen, P. (2017). Vocational interest profiles: Profile replicability and relations with the stem major choice and the big-five. *Journal of Vocational Behavior*. <https://doi.org/10.1016/j.jvb.2017.11.012>
- Pekkaya, M. & Çolak N. (2013), Üniversite öğrencilerinin meslek seçimini etkileyen faktörlerin önem derecelerinin ahp ile belirlenmesi. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 6(2), 797-818
- Perkmen, S. (2009). *21. Yüzyılda kariyer seçimi*. İstanbul: Profil.
- Perkmen, S. & Çevik, B. (2010). Relationship between pre-service music teachers' personality and motivation for computer-assisted instruction. *Music Education Research*, 12(4), 415–425. <https://doi.org/10.1080/14613808.2010.519768>
- Perkmen, S. & Dağıstanlı, Ö.(2012). Kimler bilişim teknolojileri öğretmeni olmalı? Meslek kişiliği yaklaşımı. *E-Journal of New World Sciences Academy (NWSA)*, 7(4), 1045-1053. <http://dergipark.ulakbim.gov.tr/nwsaedu/article/download/5000063070/5000059219> sayfasından erişilmiştir.

- Perkmen, S. & Tezci, E. (2015). Holland teorisinin ışığında meslek kişiliğinin ölçülmesi. *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi*, 9(1), 184-204. doi: 10.17522/nefmed.57385
- Pilavcı, D. (2007). *Bilgi çağında değişen kariyer anlayışı ve üniversite öğrencilerinin kariyer tercihlerini etkileyen faktörler üzerine bir uygulama*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Sarıkaya, T. & Khorshid, L. (2009). Üniversite öğrencilerinin meslek seçimini etkileyen etmenlerin incelenmesi: Üniversite öğrencilerinin meslek seçimi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(2), 393-423. <https://dergipark.org.tr/download/article-file/62428> sayfasından erişilmiştir.
- Sharf, R. S. (2017). *Kariyer gelişim kuramlarının kariyer danışmasına uygulanması* (F. Bacanlı & K. Öztemel, Çev.). Ankara: Pegem.
- Siyez, D. M. (2013). Gelişimsel yaklaşımlar. B. Yeşilyaprak (Ed.), *Mesleki rehberlik ve kariyer danışmanlığı içinde* (s. 172-217). Ankara: Pegem.
- Tan, H. & Baloğlu, M. (2013). *Psikolojik danışma ve rehberlik*. Ankara: Nobel
- Tokar, D. M., Vaux, A., & Swanson, J. L. (1995). Dimensions relating hollands vocational personality typology and the 5-factor model. *Journal of Career Assessment*, 3(1), 57–74. <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.859.1017&rep=rep1&type=pdf>
- Tözeniş, E. (2015). *Holland mesleki kariyer envanteri yaratıcı ve sosyal kişilik özelliklerinin karşılaştırılması*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Tuzcuoğlu, S. (1994). Meslek seçimi ve önemi. *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6, 265-280. <https://dergipark.org.tr/download/article-file/1941> sayfasından erişilmiştir.

- Ünal, Ş. (2011). *Matematik öğretmen adaylarının mesleki kişilikleri ve matematik öğretmenliğini seçme nedenleri*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Üre, Ö. (2006). Mesleki rehberlik. M. E. Deniz & A. Erözkan (Ed.), *Psikolojik danışma ve rehberlik içinde*. (s.211-231). Ankara: Nobel.
- Vedel, A. (2016). Big five personality group differences across academic majors : A systematic review. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0191886915300921?via%3Dihub> sayfasından erişilmiştir.
- Vergili, A. (2015). *Mesleki kişilik özelliklerinin bireysel kariyer planlaması üzerine etkisi: Sağlık yönetimi öğrencileri üzerine bir araştırma*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Yaz, İ. (2013). *Beden eğitimi ve spor yüksekokulunda okuyan öğrencilerin çok zekâ alanları ile Holland kişilik tipleri arasındaki ilişkinin araştırılması*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Yeşilyaprak, B. (2002). *Eğitimde rehberlik hizmetleri*. Ankara: Nobel.
- Yeşilyaprak, B. (2016). *Mesleki rehberlik ve kariyer danışmanlığı: Kuramdan uygulamaya*. Ankara: Pegem.
- Yıldırım, Z. (2016). *İlköğretim matematik öğretmen adaylarının mesleki önemleri ile bölüm memnuniyetleri arasındaki ilişki*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Yılmaz, O. (2016). *Üniversite öğrencilerinin kariyer yönelimlerinin “kariyer dünyası haritası” üzerinde karma desenle incelenmesi: Psikolojik danışma ve rehberlik örneği*. (Doktora tezi). <https://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.

EKLER

EK 1. Kişisel Bilgi Formu

Ali Rıza TANGAL

DEMOGRAFİK ÖZELLİKLER

Cinsiyetiniz:	☐ Kadın	☐ Erkek	
Üniversiteniz	☐ Gazi Üniversitesi	☐ Ankara Üniversitesi	☐ Hacettepe Üniversitesi
Sınıfınız	☐ Birinci Sınıf	☐ Dördüncü Sınıf	
Mezun	☐ Fen/Sosyal Bilimler Lisesi	☐ Öğretmen Lisesi	☐ Genel/Anadolu Lisesi
	☐ Meslek Lisesi	☐ Diğer	
Anne			
Baba			
Yaşamınızın Çoğunun Geçtiği Yer	☐ Köy	☐ İlçe	☐ İl

EK 2. Mesleki İlgı Ölçeği

MESLEKİ İLGİ ÖLÇEĞİ

Sevgili öğrenciler,
Bu ölçek, mesleki ilgilerinizi ölçmek amacıyla hazırlanmıştır. Ölçekte 55 mesleki etkinlik verilmiş ve bunları yapmayı ne düzeyde sevdiğiniz sorulmuştur. Her maddenin karşısında "Hiç Sevmem", "Sevmem", "Ne Severim Ne Sevmem", "Severim" ve "Çok Severim" seçenekleri bulunmaktadır. Sizden beklenen her maddeyi dikkatlice okuyarak boş madde bırakmadan size uygun seçeneğin altındaki parantezin içine çarpı işareti (X) koymanızdır. Cevaplar toplu olarak değerlendirileceğinden adınızı yazmanıza gerek yoktur. Duyarlılığınız için teşekkür ederim.

Ali Rıza TANGAL
Gazi Üniversitesi
Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı

	Hiç Sevmem	Sevmem	Ne Severim Ne Sevmem	Severim	Çok severim
1 Diğer insanların problemlerini dinlemeyi ve onlara çözümler üretmeye çalışmayı	()	()	()	()	()
2 Çalıştığım işte yenilikler peşinde koşmayı	()	()	()	()	()
3 Bir müzik enstrümanı (aleti) çalmayı	()	()	()	()	()
4 Derslerde not tutmayı	()	()	()	()	()
5 Toplum ve kamu yararı için başkalarından bağış toplamayı	()	()	()	()	()
6 Sanatsal içerikli fotoğraflar çekmeyi	()	()	()	()	()

EK 3. Bölüm Memnuniyet Anketi

BÖLÜMÜNÜZDEN MEMNUNİYET ANKETİ

Bu çalışmada üniversite öğrencilerinin bölümlerini seçme nedenleri ve bölümlerinden memnuniyet dereceleri ölçülmek istenmektedir. Her maddenin karşısında "Memnun Değilim", "Kısmen Memnunum" ve "Memnunum" seçenekleri bulunmaktadır. Sizden beklenen her maddeyi dikkatlice okuyarak boş madde bırakmadan size uygun seçeneğin altındaki parantezin içine çarpı işareti (X) koymanızdır. Katkınız için teşekkür ederim.

		Memnun Değilim	Kısmen Memnunum	Memnunum
1.	Bu bölümde okumaktan	()	()	()
2.	Öğretim görevlilerinin yeterliklerinden	()	()	()
3.	Ders programının içeriğinden	()	()	()
4.	Derslerin günlere dağılımından	()	()	()
5.	Bölümün sağladığı iş olanaklarından	()	()	()
6.	Bu üniversitede okumaktan	()	()	()
7.	Üniversitenin fiziksel (derslik, laboratuvar vb.) olanaklarından	()	()	()
8.	Üniversitenin, sosyal ve kültürel olanaklarından	()	()	()

Diğer sayfaya geçiniz—>

EK 4. Bölüm Seçimini Etkileyen Faktörler Anketi

BÖLÜM SEÇİMİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER ANKETİ

Neden bu bölümü seçtiniz? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz)

1. () Mesleğe olan ilgim nedeniyle.
 2. () Mesleğe olan yeteneğim nedeniyle.
 3. () Çocukluk hayalim olması nedeniyle.
 4. () Geçmişte bu alanda çalışan kişilerden etkilenmem nedeniyle.
 5. () Bu alanın benim kişilik özelliklerime uygun olduğunu düşünmem nedeniyle.
 6. () Üniversiteye giriş sınav puanım bu bölüme yetmesi nedeniyle.
 7. () Cinsiyetime uygun bir alan olması nedeniyle.
 8. () Bu üniversitenin ailemle yaşadığım yere yakın olması nedeniyle.
 9. () Bu şehirde yaşamının cazip gelmesi nedeniyle.
 10. () Anne/babamın tavsiye/yönlendirmesi nedeniyle.
 11. () Diğer akrabalarımın tavsiye/yönlendirmesi nedeniyle.
 12. () Aile dostlarımızın tavsiye/yönlendirmesi nedeniyle.
 13. () Arkadaşlarımla tavsiye/yönlendirmesi nedeniyle.
 14. () Okul psikolojik danışmanı/rehber öğretmenimin yönlendirmesi nedeniyle.
 15. () Öğretmenlerimin yönlendirmesi nedeniyle.
 16. () Prestijli bir meslek olması nedeniyle.
 17. () İyi bir kazanç sağlayabileceğini düşünmem nedeniyle.
 18. () Gelecekle ilgili amaçlarıma uygun olması nedeniyle.
 19. () Lisedeki alan tercihim nedeniyle.
 20. () İş bulma olanağının yüksek olması nedeniyle.
 21. () Meslekte yükselme olanaklarının fazla olması nedeniyle.
 22. () Alanın kendimi geliştirmeme olanak tanınması nedeniyle.
 23. () Üniversitenin eğitsel, sosyal ve kültürel olanakları nedeniyle.
 24. () Üniversitenin popülerliği nedeniyle.
 25. () Üniversite sınavına girdiğim sene sınavın zor olması nedeniyle.
 26. () Sırf üniversite mezunu olmak istemem nedeniyle.
- Diğer() (Lütfen açıklayın):.....

Fırsat verilse hala aynı bölümü okumayı ister miydiniz?

Evet ()

Hayır ()

*** Yanıtınız "Hayır" ise hangi bölümde okumak istediğinizi lütfen belirtiniz.

The screenshot displays an email client interface. At the top, there is a search bar and a navigation bar with icons for back, forward, search, and other functions. Below the navigation bar, the first email message is shown. It is from Didem Kepir (didemkepir@gmail.com) to Ali Rıza TANGAL, dated 16 Mar (6 gün önce). The subject is 'Mesleki İlgî Ölçeği izni hk.'. The body of the email contains a greeting and a message about a survey. Below the email body, there is a placeholder for an image or document. The second email message is from Ali Rıza TANGAL to Ali Selçuk Gencür, dated 21 Şub. The subject is 'Mesleki İlgî Ölçeği izni hk.'. The body of the email contains a greeting and a message about a survey. Below the email body, there is a placeholder for an image or document. The interface also includes a sidebar on the left with a list of email messages and a bottom bar with navigation icons.

EK 6. Etik Kurul İzin

Evrak Tarih ve Sayısı: 13/10/2017-E.145936

* B E Z L 5 U B 4 J *

GAZİ
ÜNİVERSİTESİ

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
Etik Komisyonu

Sayı : 77082166-302.08.01-
Konu : Bilimsel ve Eğitim Amaçlı

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : 16/06/2017 tarihli ve 80287700-302.08.01- 88242 sayılı yazı.

İlgi yazınız ile göndermiş olduğunuz, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı **Yüksek Lisans Öğrencisi Ali Rıza TANGAL'ın**, Yrd.Doç.Dr.Zihni KOÇ'un danışmanlığında yürüttüğü *"Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bölümü Öğrencilerinin Kişilik Tipleri ile Bölüm Memnuniyetleri Arasındaki İlişki ve Bu Değişkenlerin Çeşitli Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi"* adlı tez çalışması ile ilgili konu Komisyonumuzun 10.10.2017 tarih ve 08 sayılı toplantısında görüşülmüş olup,

İlgilinin çalışmasının, yapılması planlanan yerlerden izin alınması koşuluyla yapılmasında etik açıdan bir sakınca bulunmadığına oy birliği ile karar verilmiş ve karara ilişkin imza listesi ekte gönderilmiştir.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

e-imzalıdır
Prof. Dr. Alper CEYLAN
Komisyon Başkanı

Araştırma Kod No : 2017-399

Ek:1 Liste

Ankara
Tel:0 (312) 202 20 57 - 0 (312) 2... Faks:0 (312) 202 38 76
İnternet Adresi :<http://etikkomisyon.gazi.edu.tr/>

Bilgi için :Ayfer Çekmez
Genel Evrak Sorumlusu
Telefon No:202 18 07

GAZİLİ OLMAK AYRICALIKTIR...